శ్రీరస్తు.

శ్రీగోపాలకృష్ణదేవోజయతు.

రోసనూరి,

వేంకటపతికవి ప్రణీతంబయిన

శ్రీవిష్ణుమాయావిలాసము.

అను,

శృంగారప్రబంధము

తెనుఁగుపద్యకావ్యము.

ఇది

చెదలవాడ * సుందరరామశాస్త్రులవారి

శారదాంబావిలాసముద్రాక్షరశాలయందు

ముద్రింపఁబడి ప్రకటింపఁబడియె.

1898

౧౮౯౮ సం॥

చెన్నపురి.

శ్రీ

శ్రీవిష్ణుమాయావిలాసము, విషయసూచిక.

ప్రథమాశ్వాసము.

పుటసంఖ్య.	విషయము.
౧	కృతిపతి నాశీర్వదించుట.
౨	ఇష్టదేవతానుతి.
౪	బంగారుయాచభూపాలవర్ణన.
౫	శ్రీవారిసభావర్ణన.
౬	గ్రంథకర్తసత్కారము.
౯	షష్ఠ్యంతములు.
౧౦	కథాప్రారంభము.
,,	మోహిన్యవతారప్రస్తావన.
౧౧	కైలాసగిరివర్ణనము.
౧౨	కైలాసవాససాంబమూర్తివర్ణన.
౧౩	సాంబమూర్తిసభావర్ణన.
౧౪	తుంబురునారదులు సాంబమూర్తిసేవకు వచ్చుట.
౧౫	నారదుండు మోహినీదేవిచర్య శివునితో వచించుట.
౧౭	మోహినీవర్ణన.
౧౯	మోహిని మాయచే దేవాసురులచే నమృతకలశంబు గొనుట.
౨౦	దేవాసురులకు మోహిని యమృతంబు వడ్డింపఁ బూనుట.
౨౧	నారదుండు శివునితో మోహినింజూడ నీవును భ్రమయుదువని రోసమెక్కించుట.

పుటసంఖ్య.	విషయము.
౨౩	పార్వతి శివునితో విష్ణుమాయ గెలుచుట నీకును నశక్యంబనుట.
౨౪	పార్వతిమాటవినక శివుండు మోహినీమాయం గెలువ సపరివారుండై వెడలుట.
౨౭	శివుండు భద్రవటంబున విడియుట.
,,	సూర్యాస్తమానవర్ణన.
౨౯	చంద్రోదయవర్ణనము.
౩౦	చంద్రాస్తమానవర్ణనము.
,,	ప్రభాతకాలవర్ణనము.

—(*) ద్వితీయాశ్వాసము. (*)—

౩౩	శివుం డమరావతిం గనుట.
,,	నందనవనవర్ణనము.
౩౬	శివుండు పాలసముద్రముం గనుట.
,,	శివుండు పార్వతితో క్షీరసముద్రాదిగతవిశేషములు చూపి చెప్పుట.
౩౭	శివుండు విరజానదిం గాంచుట.
౩౮	నారదుండు శివునికంటెమున్న వైకుంఠంబునకరిగి హరింగనుట.
,,	శివుండు వైకుంఠనగరంబు పొచ్చుట.
౩౯	నారదుండు విష్ణువుతో శివుండాడిన హెచ్చుమాటల నుడువుట.
౪౦	హరిహరులకుఁ గలహంబుగల్గుమాటలు నారదుండాడుట.
౪౨	శివుండు వచ్చుచున్నాడని విష్ణుతో నారదుండు నుడువుట
,,	విష్ణువు శివు నెదుర్కొనుట.
౪౩	శివు హరి సభాస్థానంబుఁ జేరుట.
౪౪	హరిహరసంభాషణ.
,,	మోహినీరూపంబు శివుండు చూడగోరి విష్ణునడుగుట.

పుటసంఖ్య. విషయము.

౪౫ శివునితో విష్ణుండు మోహినీరూపంబు తమరు చూడవలెననుట.

౪౬ విష్ణుండు మోహినియై శివునకుఁ గన్పట్టుట.

౪౭ ప్రమథులు మోహినిం జూచి వలచుట.

౪౯ శివుండు మోహినిం జూచి వరుల్కొనుట.

—※ తృతీయాశ్వాసము. ※—

౫౧ సభవారు మోహినింజూచి మోహితులగుట.

౫౩ వసంతర్తువర్ణనము.

౫౪ భద్రాసనంబుడిగ్గి శివుండు మోహినివెన్నడుట.

,, మాయమైపోయిన మోహినిని శివుండు వెదకుట.

౫౫ రతనంపుతిన్నెపై బంతియాడు మోహిని న్మఱల శివుండుగనుట.

౫౬ శివుండు పొంచి పట్టుకొనఁగా మోహినిచిక్కక యదృశ్యయగుట.

౫౮ శివుండు మోహినిం దలఁచి తలఁచి విరహవ్యసనంబడుట.

౫౯ శివుండు లేమావిగుబురులందు తూఁగుటుయ్యాలనూఁగు మోహినిం గనుట.

౬౦ తూఁగుటుయ్యాలనుండి మోహిని తొలఁగి చనుట.

౬౧ శివుండు చరాచరంబుల మోహినిజాడ నడుగుట.

౬౩ మోహిని వన దేవతా స్త్రీలతో వనవిహారంబు సేయుట.

,, పువ్వులందికోయు మోహినిని శివుండుకనుట.

౬౪ శివుండు మోహినితోఁ దన మనోవ్యథఁ జెప్పుకొనుట.

౬౫ శివునికి మోహిని కనంబడి మాటలాడి మఱల మొఱంగుట.

,, శివుండు జలక్రీడలాడు మోహిని నొక్కచో మఱలఁజూచుట.

౬౬ జలకంబాడుతఱి నీవు రావలదని మోహిని శివుని [illegible]ంచి మఱల్త కన్మొఱంగుట.

౬౭ విరహాగ్నిచే శివుండు పవనాదులదూషించుట.

పుటసంఖ్య. విషయము.

౭౦ మోహిని శుకరూపంబునవచ్చి శివునితో మాటలాడుట.

,, పూఁబోదలో సురతోద్యుక్తరూపిణియై మోహిని శివునికింగా నవచ్చుట.

౭౨ శివుండు మోహినింబట్టి కౌఁగిలించి స్ఖలిత రేతస్కుండు కాఁగా నమ్మోహిని విష్ణురూపంబుదాల్చుట.

౭౩ శివుండు విష్ణుంగాంచి బ్రహ్మజ్ఞానము:ది తన తెలియమికి సిగ్గువడుట.

,, లక్ష్మీప్రభృతులు విష్ణుమాయ స్నుతించుట.

౭౪ నారదుండు సంతోషంబున గంతులువైచుట.

,, శంకరుండు విష్ణుతో నీమాయనెఱుఁగని నన్ను మన్నింపుమని వేడుట.

,, విష్ణుండు శివునితో నీకునాకు భేదంబులేదని సంతసపఱచుట.

౭౫ శివుండు విష్ణునివీడ్కొని నిజనివాసంబున కరుగుట.

,, ఫలశ్రుతి.

విషయసూచిక,

సమాప్తము.

ఉపోద్ఘాతము.

౧. ఈవిష్ణుమాయావిలాసమను తెనుఁగుశృంగారప్రబంధము శ్రీ వేంకటగిరి బంగారుయాచ భూపాలాంకితంబుగా ఇంచుమించుగ క్రీ ౧౭౫౦ సంవత్సరమంతట రోసనూరి వేంకటపతి కవిచే రచియింపఁబడిన పద్యకావ్యము.

౨. ఇందు శ్రీభాగవతముఅష్టమస్కంధమునందలి శ్రీహరి మోహినీ రూపంబున శ్రీశంకరుని మోహింపఁ జేయుటే ప్రధానాంశముగాఁ గైకొనంబడి యదియె పెంచి రచియింపంబడియున్నది.

౩. దీనియందుఁ బ్రబంధగతధ్వని యేమన, శ్లో॥ దైవీహ్యేషా గుణమయీ మమమాయా దురత్యయా, మామేవ యే ప్రపద్యంతే మాయామేతాంతరంతితే. అను శ్రీభగవద్గీతా వచనప్రకారము గ నేవారికిని భగవన్మాయదాఁట నలవిగాదు. ఆ భగవంతుని నెవ్వరు దృఢంబుగనమ్మెదురో వారలా మాయందాఁటుదురు గాని పెఱవారికి సాధ్యముగాదనుట.

౪. శ్రీవేంకటగిరిపుర త్రయోవింశతితమ ప్రభువులు కాళికాభక్తులు గవీశ్వరులు నయిన శ్రీ వెలుగోటి సర్వజ్ఞకుమార యాచమ నాయఁడుగారిచే నేతత్కవి తిక్కయజ్వయను బిరుదనామంబు వడసి పేరొందినవాఁడు. ఇతనికవిత్వ మ్మతికఠినము నతి మృదులము గానిది యథోచితలక్షణ సంపత్తిగలది. లేఖక ప్రమాదములు పెక్కులున్నను సాధ్యమయినకొలంది జక్కఁగావ్రాసి ముద్రింపంబడియె.

౫. ఈకృతిపతియనఁగాఁగృతినందినవారు శ్రీవేంకటగిరి సంస్థాన ప్రభు పరంపరలో ౨౮ వవారగు శ్రీబంగారుయాచభూపాలురు. వీరు కాశీనగరంబునుండి ప్రశస్తలింగంబొకదానిం దెప్పించి

వేంకటగిరిపట్టణంబున శ్రీకాశీ విశ్వనాథ నామంబునఁ బ్రతిష్ఠించి ఆలయము మాత్రము కట్టించి వెంటనే గతించిరి. ఆ దేవాలయము గోపురమండపములు మొదలగునవి యిప్పటికిఁ గట్టంబడినవి గావు. వీరి భార్యలిద్దఱును వేంకటగిరి సమీపంబున సహగమనము చేసి వీరమాతలై వెలసి భర్తతో శిలావిగ్రహ రూపములుగాఁ బ్రతిష్ఠింపఁబడి నేటికిని శ్రీవేంకటగిరి సంస్థానమువారిచే గృహదేవతలుగా నిత్యంబు నారాధింపఁబడుచు నున్నవారు.

౬. వీరికుమారులయిన కుమారయాచమనాయఁడుగారు తమ తండ్రిగారు ప్రతిష్ఠించిన లింగమునకు గోపురము ధ్వజస్తంభము ప్రాకారము కట్టించి సకలవిధముల వృద్ధిపఱచిరి.

ఈ సమయమందు హైదరాలీకి నింగ్లీష్‌వారికిఁ గలహ మభివృద్ధి నొందుటయు నపుడు వీరు సేనాసమేతముగా నింగ్లీషువారికి సహాయముగాఁ జెన్నపురికిం జనుటయు నట్టియెడ హైదరాలీ కొంతసైన్యమును వేంకటగిరికిఁ బంపి యాయూరు పరశురామ ప్రీతిగాఁ జేయుటయు నంతనక్కుమారయాచమనాయఁడుగారు వెంకటగిరికివచ్చి చూచి యాయూరు రథోత్సవయోగ్యమగునట్లు వీధులేర్పఱచి మఱలఁ గట్టించి యా విశ్వనాథస్వామియుత్సవంబు చక్కఁగా జరుగునట్లు వలనుపఱచిరి. ఈపనులకన్నిటికి లక్షల కొలంది పైకము వెచ్చింపఁబడినట్లు తెలియవచ్చుచున్నది.

వీరితాతగారు తండ్రిగారునయిన ౨౩,౨౪, వ పురుషుల తరములలో వేంకటగిరి సంస్థానమువారు ఆర్కాడు నవాబువారి క్రిందనుండి ౨౫ వ పురుషులయిన యీకుమారయాచమ నాయఁడుగారి తరములో నార్కాడునవాబుద్వారకముగా నింగ్లీషువారిక్రిందికివచ్చి క్రీ.శ. ౧౮౦౨ సం॥ ఆగస్టు తే ౨౪ది యిస్తిమిరారి సన్నదు పొందియున్నవారు.

ఈ విష్ణుమాయావిలాసము శిథిలమగుచునున్నందున నీ కుమార యాచమనాయఁడువారి ప్రపౌత్రులే దీని నచ్చువేయించి ప్రచురపఱచిరి.

ఈ వేంకటగిరిసంస్థాన మూలపురుషులయిన పిల్లలమఱ్ఱి బేతాళ నాయఁడువారు మొదటఁ బ్రతాపరుద్ర మహారాజుగారి కాలములో ధైర్యశౌర్యాదులందుఁ బ్రసిద్ధుఁడై సామంతరాజుగాను సేనాధిపతిగానునుండెను. అదిమొదలుగా నీసంతతివారు కాలక్రమమున నోరగల్లుమహారాజులు రాయలువారు ఢిల్లీ పాదుషా వారు హైదరాబాదు నవాబువారు వీరలక్రింద సామంత రాజులుగాను సేనాధిపతులుగాను నుండుచు వచ్చిరి.

ఈ వంశస్థులు దక్షిణ దిక్కునఁ బాండ్యదేశము మొదలు కొని యుత్తరదిక్కునఁ గటకమువఱకు ననేకవిధంబుల జయంబంది యా యాకాలపు సార్వభౌములవలనఁ బెక్కుబిరుదులు వడసి యున్నవారు. అందు అనపోతానాయఁడు యాచశూరుఁడులోనగువారు మిగులఁ బ్రసిద్ధులు. ఈవిషయము విస్తరించుట యప్రస్తుతంబగుటచే సంక్షేపముగ వ్రాయంబడియె.

౨౨ వ పురుషులయిన బంగారుయాచమనాయఁడుగారు దక్షిణ దేశములో నెల్లయంశంబుల వాసికెక్కియున్నందునను అప్పటి యార్కాడునవాబు సమర్థుఁడుగానుండినందునను సదరు నాయఁడువారిని ఆర్కాడు సుబాకు నవాబుగాఁ జేయవలెనని ఢిల్లీపాదుషావారు ప్రయత్నించుచుండఁగా నయ్యంశము నత్తఱినార్కాడునవాబుగానుండిన జుల్ఫగార్ ఖాన్ కర్ణాకర్ణికగా విని యాప్రభువును మోసముచే నించుమించుగా క్రీ ౧౬౯౦ లో జంపించెను. వారికుమారులే వేంకటగిరిచేరిరి. నాటినుత యిప్పటికిం దద్వంశస్థులే వేంకటగిరి సంస్థానమువారను పేరితో నున్నవారు.

౧౧. ఈవంశమునందుఁ గిల్లలమఱ్ఱి బేతాళనాయఁడు మొదలు వర్తమాన ప్రభువులయిన ౨౨ పురుషులకలరుఁ బ్రభువులె స్వంతము గా రచియించినవి కొన్ని గ్రంథంబులును భగవదంకితంబులు గాను స్వనామాంకితంబులు గాను రచియింపించినవి పెక్కు గ్రంథములునుగలవు. అందు శిథిలములయి నామావశిష్టములయిన వి పోను దక్కినవి యీ క్రింద వివరింపఁబడును.

౧. సింగభూపాలీయము, శ్రీసింగభూపాలకృతము సంస్కృతము.
౨. వైకుంఠారోహణము, కవిమల్లన్నకవి. తెనుఁగు
౩. భానుమతీపరిణయము, వేటూరి రంగరాజకవి.
౪. విష్ణుమాయావిలాసము, రోసనూరి వేంకటపతికవి.
౫. శ్రీమద్రామాయణము, గోపినాథ వేంకటకవి.
౬. బ్రహ్మకైవర్తము శ్రీకృష్ణజన్మఖండము, గోపినాథ వేంకటకవి.
౭. శిశుపాలవధము, గోపినాథ వేంకటకవి.
౮. రాధాకృష్ణసంవాదము, మండపాక పార్వతీశ్వరకవి.
౯. దశకుమారచరిత్ర, ఏనుమచింతల సంజీవశాస్త్రికవి.
౧౦. విష్ణుపురాణము, ముడుంబి అప్పయదీక్షితకవి.

శ్రీ ర స్తు.

శ్రీ విష్ణుమాయావిలాసము.

(*) కృతిపతి నాశీర్వదించుట. (*)

శా॥ శ్రీ వక్షోజ తటీ పటీర మెదపైఁ, జెన్నొందఁగా నం
గా వేంద్రాజునకూట కల్పిత శుభా, గారంబునం దజ్జ్వల ।
ం డగు వేంకటేశ్వరుఁడు శం, భత్పుత్త్రి పౌత్త్రాదిక । శ్రీ
ము బంగరేచ విభునిన్, శ్రీ మత్కృపన్ బ్రోచుతన్॥ ౨ ॥ మ॥
న కళాలవాలము చిరై, శ్వర్యైక మూలంబు వి । స్ఫురదా
ాభిషిక్తము పరం, జ్యోతిర్లతా శ్లిష్ట మా । దరణీ యాశ్రిత
మాత్తసుమన, స్తత్త్వాభి రామంబు శం । కర మందారము బం
ఘ్రు భా, గ్యశ్రీనిధిన్ జేయుతన్ ॥ ౩ ॥ మ ॥ లలితాం భోరు
గేరు మొగముల్, నాల్గున్ జతు శ్శాఖలై । విలసిల్లంగ సరస్వ
తి యా, విర్భూత కౌతూహలా । కలనన్ మీఱఁ దనర్చు పద్మ
నే, డక్కన్ బ్రోచు వెల్గోటి స । త్కులరత్నం బగు బంగరేచ
స్తోకాయు రైశ్వర్యముల్ ॥ ౪ ॥ మ ॥ సుమహా కౌస్తుభ
ప కళికల్, శోభిల్ల హారావళుల్ । కమనీయా వరణ ప్రకార
ాఁ, గాంతాయత తోరఃస్థలో । త్తమ ధామంబునఁ దేజరిల్లుసి
ర్యంబున్ గుమారేచ వు । త్త్రిమణిన్ బంగరుయాచ భూవి
ా, బ్రమాజ్యస్థితున్ జేయుతన్ ॥ ౫ ॥ సీ॥ అమగునేత్రమ్ములఁ,
న మినువాఁక కన్నియ సవతిగా, నున్న యిన్ను । కొండ విల్లుగ
మిండ జంగము సామి చెలిమి నేమఱ కుండు, చెలువు చె
పసిఁడి పుట్టము దాల్చి, పసిగాపు మన్నిని నెచ్చెలి యమైన,

నెలఁత మిన్న । పొంప బోనము మెక్కి, పక్కి నెక్కెడు రౌతుఁ బ ట్టిగాఁ గనినట్టి, గట్టుచూలి ॥ ౬ ॥ తలను నెలపువ్వు దాల్చిన, తలిరు బోణి । సర్వమంగళ వెలుగొంటి, సత్కలాఢ్య । బంగ రేచేంద్రు స త్పుత్త్ర, పౌత్త్రవిభవ । చిరతరైశ్వర్య సంపన్నుఁ, జేయుఁ గాత॥ ౭ ॥ చ॥ విలసదురు భ్రమద్భ్రమర, విభ్రమవేణి విపంచికా శుకీ । జ లజవరాక్షదామధర, సారసపాణి సుధారసార్ద్రని । స్తులమృదు వాణి వాణి దయ, తోడను వెల్గొంటి బంగ రేచ భూ । తలవిభు సత్య వాగ్విభవ, తత్పరనిత్యుని బ్రోచు నెప్పుడున్ ॥ ౮ ॥ ఉ॥ సంతత మం తరాయతమ, సంబుల కేఘనుఁ డంశుమంతుఁ డా । శాంతర భక్తలో క హృద, యాబ్జని శాంతుఁడు శాంతుఁ డన్నతా । త్యంత దయాంత రంగుఁడగు, దంతి ముఖుండు కుమారయాచ భూ । కాంతుని బంగ రేచవిభు, కామితముల్ కృపఁ దీర్చుఁ గావుతన్ ॥ ౯ ॥

—(*) ఇష్టదేవతానుతి. (*)—

సీ॥ సగుణ నిర్గుణ కళా, సంధానతను భువి నఖిలదిక్కులఁ బూజ, లందఁదలఁచి । తొలుదొల్త నెందు భూ, తలనాధునకుఁ బ్ర సన్నుంబియు సిద్ధగ, ణంబుగొల్వఁ । గల్పాదిసర్వమం, గళతోడఁగూడి లో కత్రయం బెలుఁగంగఁ, గమలగర్భు । పంచ యజ్ఞోద్భవ, భసిత పంచకఖనీ ముఖచారు దక్షిణ, ముంజివంత ॥ ౧౦ ॥ ధాత్రి ధరశృంగ నిలయుని, త్యప్రదీప । భూపతీశ్వరనామ వి, స్ఫూర్తిఁ వెలసె । నస దృశోత్కంఠ శ్రీకంఠు, నభినుతింతు । సకల జగదంతరాత్ము మ, త్స్వాం తమందు ॥ ౧౧ ॥ మ ॥ ప్రమదంబొప్ప శుభప్రదాన విలస, త్పంచా క్షరీ మంత్ర రా । జము నాత్మేశ్వరుచేత వేగ నుపదే, శంబొట్టకై యా త్మనెం । చి మహీన్ క్ష్మాధరమాని రాజ సుతనై శ్రీ, కాళహస్తిం బురీ । శమృడున్ గూడిన దేవిఁగొల్చెదను శ్రీ, జ్ఞానప్రసూనాంబికన్ ॥

౧౨ ॥ శా ॥ రాజన్ దైవమునైన రాముని చరి, త్రం బెల్ల లోకంబు
లన్ । బూజార్హంబగు కావ్య రూపమున నే, పుణ్యుండు గల్పించె
ని । ర్వ్యాజాచార కవిత్వ తత్త్వధనుఁడ, వ్వాల్మీకి నెంతున్ దపో ।
భ్రాజిష్ణున్ సుసహిష్ణు నిత్యసుగుణ, ప్రాలంకరిష్ణున్ మదిన్ ॥ ౧౩ ॥
ఉ ॥ సంశయముల్ దొలంగ శ్రుతి, సంఘములన్ విభజింప భూమి వి।
ష్ణ్వంశము దాల్చి పుట్టి భర, తాన్వయవర్ధనమున్ ఘటించి వి। భ్రాం
శ మొకింతగల్గని త,పః ప్రభు దేవమునీంద్రవంద్యుఁ జం । డాంశుకృ
పా నిరంతరు మ,హాత్ముఁ దలంతుఁ బరాశరాత్మజున్ ॥ ౧౪ ॥ చ ॥
అసదృశ కాళికావర మ,హాత్మ సమున్నతి యాత్మ యందుఁ బెం । పె
సఁగ మహోపమానపద, పేశల కౌశల చిత్రగుంభనల్ । పొసఁగ
ననేక కావ్యములు,పొంపొనరన్ రచియించె ధాత్రి నే । రసికుఁడు కా
ళిదాస, కవి రాజతనిన్ నుతియింతు వేడుకన్ ॥ ౧౫ ॥ ఉ ॥ వాగను
శాసనప్రకట, వర్ణ వినిర్ణయ మేర్పడన్ సము । ద్యోగకవిప్రయో
గముల, కొప్పుగ నొప్పుచు నాంధ్రభాషకున్ । దాగురువై యొనర్చె
విను, తస్థితి లక్షణ లక్ష్యముల్ తదిం । ద్రాగసమాను లోక హితు,
నార్యుని నన్నకవి న్నుతించెదన్ ॥ ౧౬ ॥ ఉ ॥ వ్యాస వచస్తరంగ బ
హు, లార్థ జలగ్రహభారతాబ్ధి మే । ల్వాసిగఁ బారమున్ గనఁ గ,
లంచియు సద్గురు భక్తిగల్గన । భ్యాస కవిత్వమార్గ గమ, నాధికుఁడై
తగు తిక్కయజ్వభా । షా సముదాత్త శంభుపద, సారస షట్పదచిత్తుఁ
గొల్చెదన్ ॥ ౧౭ ॥ మ ॥ స్వవశంబై తగు కాళికా వరకృపా,సంపూ
ర్ణతన్ శబ్దసౌ । ష్ఠవచిత్రార్థ సలక్షణక్రమ నిరూ, ఢప్రక్రియాన్వి
తమా। కవితా తత్త్వమహత్త్వమున్ సభల,వర్ణించెనే మేటిభ ।
వ్యవచోమాధురి నా పెద్దారికవి పె, ద్దామాత్యుఁ గీర్తించెదన్॥౧౮॥
క ॥ మహీ నాథునికకవీశ్వర। మహనీయాత్ముల దయా స,మర్థ్వలనా
నా । బహుమాన రాజపూజా । వహులన్ వినయమున నెంచి,వా

గ్విభవమునన్ ॥ ౧౯ ॥ ఉ ॥ చాలఁగ దోషముల్ తెలియఁ, జాలక న
ల్లిక లల్లనేర్చుటన్ । కేలుఁబగళ్ళ సత్కవుల, రీతిని నిక్కిన కాకవుల్
ధరన్ । బోలరు సత్కవీశ్వరుల, పొందిక రాజమరాళ పుంజముల్ ।
పాలును నీరునేర్పఱచు, భావము కాకములందుఁగల్గునే ॥ ౨౦ ॥ మ ॥
అని మున్ మున్న యభీష్టదేవతల క,త్యానందమావందనం।బును గావిం
చి పురాణ సత్కవులనన్,భూషించి సద్వైతమా। ర్గనిరూఢక్రమకా
కవి ప్రతతులన్, ఘుషిణంచి వేడ్కల్ ఘటిం। చిన చిత్తంబున వాగ్విచి
త్రికలనా,శృంగార మేపారఁగన్ ॥ ౨౧ ॥ క ॥ వింతగ నొక కృతి
సేయఁగఁ । జింతించుచు సకలరీతి,శృంగార కళా । క్రాంత మగున
ట్లు గాఁగను । సంతసమున నుండునట్టి, సమయము నందున్ ॥ ౨౨ ॥

—* బంగారుయాచ భూపాల వర్ణన. *—

చ ॥ పటుభట హేమ మందిర శు,భక్రమ రత్న కవాటకూట
వి । స్ఫుటతర సాలఖేయ నవ,సుందర పద్మవితాన సంభ్రమో। తట
ట మదనాగ వేగ జిత, గౌరవ వాయు తురంగమైన వెం। కటగిరి రాజ
ధాని నతి, కౌతుకకేళి కళాభి రాముఁడై॥ ౨౩ ॥ సీ ॥ తన పరాక్ర
మము యు,ద్ధవిరోధి రాజన్య కంఠహారక్రియా, క్రమము గాఁగఁ। దన
శాసనంబుది, క్షితివల్లభుల శిరః కోటీర మాణిక్య, కోటి గాఁగఁ । దన
యశశ్చంద్రిక, దశదిశావలయసం స్థానాధిపులకు ఛ, త్రంబు గాఁగ ।
తనవచోత్పత్తిని, త్యతరాయ రాహుత్త సంతతి కమృతాన్న, సరణి
గాఁగ ॥ ౨౪॥ తన కటాక్షంబు శ్రితజనో, ద్భాసవసన । సంతనైరం
తరీవిలా, సంబు గాఁగ । వెలసినకుమార యాచభూ, విభుకుమారుఁ।
డెలమి వెలుగోటి బలిగారు, యాచ విభుఁడు॥ ౨౫ ॥ చ ॥ సలలితమైన
భూతలము,శాశ్వతవైఖరి నేలు విక్రమో। జ్జ్వలుఁడభయాతిభీకరుఁడు,స
ద్గుణశాలి నయాన్వితైక ని । శ్చల విభవామరేశ్వరుఁడు,సారదయారస

మూర్తియైన యా। వెలుగోటి బంగరేచ పృథివీపతి యర్థి చకోరచంద్రుఁడై॥ ౨౬॥ సీ॥ తన మహోజ్జ్వలయశో, ఘనసార రాశికిఁ బ్రహ్మాండ భాండంబు పేటిగాఁగఁ। దన ప్రతాపారుణో, దయ విభ్రమంబున కమలాచలము కృతకాద్రి గాఁగఁ। దనదాన ధారావి, తానాంబుపూరముల కంబుధి చుళిక మాత్రంబుగాఁగఁ। దనవయోరూపసౌం, దర్య ప్రభాపాళి కబ్జబాణుఁడు శతాంశంబుగాఁగ॥ ౨౭॥ గీ॥ నలరు వెలుగోటి కులసుధా, జలధిపూర్ణ। పూర్ణిమా చంద్రుఁడౌ బళి, బుధనుతైక। సరసగుణహారి మత్తారి, జనవిదారి। యలఁదునేదారి బంగారు, యాచశౌరి॥ ౨౮॥ సీ॥ ఏ రాజు నిరతంబు, సారా మృతాన్న ప్రదాతయై భూదైవతములఁ బ్రోచె। నేరాజ హంసంబు, హిత సుహృత్పద్మిని సరసులు పొదలంగ సంచరించె। నే నరేంద్రుఁడు వైరి, సైనికాహిశ్వర కోటిఁ గారాగార, పేటినుంచె। నేవసు ధేశ్వరుం, డేవేళ వితరణ శ్రీకరాంభోరుహ, రేఖ గాంచె॥ ౨౯॥ గీ॥ నెప్పుడాతండు ఘనకుమా, రేచ విభుని। గర్భవారాశి సంపూర్ణ, కాంతిచంద్రుఁ। డవని పతి మాత్రుఁడేనుది, నరసిచూడ। నిలను వెలుగోటి బంగారు, యాచవిభుఁడు॥ ౩౦॥ సీ॥ తనకీర్తి చంద్రికల్, జనచకో రానంద కరములై రోదసిఁ, గలయఁ బర్వె। దనమహాకోప ప్ర, తాపానలము శత్రునీర సారణ్యంబు, నేపడంపఁ। దనసార సౌందర్య, తారుణ్యసంపద యువతి విలోచనో, త్సవమొనర్పఁ। దనకటాక్ష స్ఫూర్తి, దశదిశాగతకవీశ్వరఫలోదయ హేతు, సరణిఁ బొదల॥ ౩౧॥ వెలయు ధనధాన్య లక్ష్మి, నుజ్జ్వల విలాస। మహితుఁ డగు వెలుగోటి కు, మారయాచ। ధరణి పతి నందనుండు వి, ద్వన్నుతుండు। బలయుతుఁడు బంగరేచభూపాలకుండు॥ ౩౨॥

—(*) శ్రీవారిసభావర్ణన. (*)—

సీ॥ ఖద్యోత మణిమయ, ప్రద్యోతకస్యభా గముల భోగ

ములఁ జక్రములు పెనఁగ। శక్రనీల స్తంభ, సంభృత ఘన మనః కలన
ను ద్వృత్తిఁ గేకులు నటింపఁ। బగడంపుఁ గొణిగెలఁ, బట్టిశుకార్భక
కులము ఫలాపేక్ష, గోరు చుండఁ। జంద్రోపలక వాట, సాంద్రవంత
పుఁ గోరికలఁ జకోరికలు విందులకుఁ దిరుగ ॥ ౩౩ ॥ కృత సరోవర
జలజను, స్థితమరాళ। కామినీ కాము కాంశుక, కరవితాన। శిల్ప
పరికల్ప కానల్ప, చిత్రములఁగ। రంబు పొగడొందు కొల్వు కూటంబు
నందు ॥ ౩౪ ॥ సీ ॥ బంధురనీతియు, గంధరుండశ్రాంత కాంతవిశ్రాణ
న, కంధరుండు। గాంభీర్య వినయ విక్రమ దయారసవీర రాఘవుండ
సమాస్త్ర, లాఘవుండు। కమనీయ రూపరేఖాకార నవకళా సుందరుం
డతిభాగ్య, మందిరుండు। చతుర విద్వత్కవీశ్వర బాంధవాశ్రిత శ్రీ
కరుండ నఘ గుణాకరుండు ॥ ౩౫॥ గీ॥ తనరె నిజ సాయకాసన, ఘన
విముక్త। శరధారా ప్రశమితారి, జన్యదుష్ప్ర। తాపవనచిత్రభా
నుఁడు, దారకీర్తి। హితుఁడు వెల్గోటి కులబంగరేచవిభుఁడు॥౩౬॥సీ॥బ
కపంక సామంత, నికురుంబ మకలంక రాజ్యాంగ లక్షణ, క్రమము దె
ల్ప। నొకదెస సరదారులు, మకుటముల్ గలరాజ కుంజరుల్ ముదము
నఁ, గొలిచి యుండ। నొక క్రేవఁగవిగాయ, కోత్తమసాహిత్య సంగీత
సార ప్రసంగ మెసఁగ। నొకచాయ భూజన, ప్రకరముల్ సదుపా
య నకరబ్జులై చేరి, నతులు సేయ ॥ ౩౭ ॥ వంది సందోహ రవము
లు, సందడింప। మహిత రత్నప్రభా సభా, మండపమున। వెల
య నొడ్డోలగంబుండి, పేడ్క శౌర్య। శాలియగు బంగరేచభూపా
లకుండు ॥ ౩౮ ॥ వ ॥ మఱియు నిందిరా సుందరీ రమణీయానందకంద
ళిత పరిమళద్రవ్య సంభావ్య దివ్యతర ఘుమ ఘుమాయమాన వాసనా
నూన వాసితంబును జండపవన వేదండ మండలోద్దండ మస్తకస్థలనిఘాత
తకంఠీరవ భైరవనఖాగ్రముక్తముక్తాఫలప్రయుక్తసముద్భాసితద్వారతో
రణాభిరామంబును, భారత రామాయణ పురాణ మర్మకర్మ నిర్మాణ

ప్రవీణచిత్రపట విచిత్రితంబును సమున్నత విభ్రమాభ్రంకష పరిమాణ
కనత్కనక కలశ సంఘాత సంరంభ ఘన చ్ఛాయా భ్రమిత దిగ్జృంభ
మాణంబును నై లోకపాలుర సభాప్రభాసమాన నిష్ఠా గరిష్ఠాతిశయ
శ్రేష్ఠత్వంబు ననుకరించు నిజసభా మండపంబున నవరత్న ఖచిత కాం
చన సింహాసనంబునం బేరోలగంబునం గుండలి మండలేశ్వర ముఖ ముఖ
రితవాక్పాటవగళద్ధారా ధోరణీప్రశస్తశబ్ద కర్తృమీమాంసానవద్యభా
షావిశేష నైపుణీకరణ మండితులగుపండితులును భారత భాగవతాద్య
ష్టాదశ పురాణ గాథా నిధాన నవాభ్యుదయ సంజ్ఞా ప్రజ్ఞాధిక నిజప్ర
భావిభాస మాన మాననీయ విప్రసంగ కారణికులగు పౌరాణికులును
వేద వేదాంగ విత్ప్రతిపాదితాచార ధర్మాధర్మ నిగదిత కృత్యోపదిష్ట స
మాహితులగు పురోహితులును సంస్కృతాంధ్ర భాషాష్టక విశిష్ట శబ్ద
సౌష్ఠవ మాధురీ వచోరచనా లంకార సంకలిత పద్య గద్య సలక్షణ
ప్రాబంధికబంధురులగు కవితా ధురంధరులును లయ నిలయ కాలస్థా
ల సూక్ష్మమితార్థ మిశ్ర వృత్తిభేద స్వరకల్ప నాభినయ చాతురీ క్రి
మణ భేద్య తంత్ర వాద్య నృత్తగీత ప్రబంధాను బంధగాన విద్యా వి
ధాయకులగు గాయకులును దారకాచార గుణగణన సమాయోగయో
గకరణ నవగ్రహావగ్రహాదివి నిర్ణయ ప్రదృశ్యులగుజ్యోస్యులును దశ ది
శాపరీత భూతలాధీశ్వర సంస్థానాగత వర్తమాన కర్తవ్య కార్య ఖడ్గ
పక్షా పక్ష ప్రతీకార నిరూపణ మేధా విధా త్రుపమాన క్రియా ధా
రంధర్యులగు ప్రధాన వర్యులును దృశ్యశ్రవ్యాది ప్రబోధ పాకవృత్తిరీతి
పాంచాల శయ్యాను కరణ వాచామగోచర పద్య గద్య పఠనా భటు
లగు భటులును మహానటనటన సమాటీకన ప్రకటు లగు నటులును నిజ
పరాక్రమా వక్ర విక్రమార్క క్రమాకారులగు శూరులును నవయౌ
వన కళావిలాస బంధుర ధౌరంధరీప్రభావ నిజితానంత నిర్జరావా
స మేనకాద్యప్సర సాంగశృంగారలగువారాంగనలును బరివేష్టింపం గొ

లువుండెన సకలవిద్యావిచక్షణాధ్యక్షమనఃకంజరంజనంబున సాదిమర
జన్య చరితంబులు కృతిముఖంబునం బ్రబలుటకుఁ బ్రబలులగు సుకవి నిక
రంబులు కారణంబులని తలంచి కవిగంధ సింధురంబులతో మృదు మధ
రాలాప ప్రవర్తితుండగుచు ముఖారవింద మందస్మితంబున ॥ ౪౭ ॥

—(*) గ్రంథకర్తసత్కారము. (*)—

మ ॥ నను శ్రీ భూపతి లింగపాప భజనా, సందున్ గుమా
రేచ భూ । జన పాలాగ్రణి టిక్కయజ్వఁ డనుచున్, జాలంగఁ బేరిచ్చి
పెం । చిన పెం పొందిన రోస సూరికులు, నిన్ శ్రీ వేంక టాఖ్యున్ గ
పా । ఘన గంభీర శుభైక దృష్టి వెలయం, గాఁజూచి పల్కెన్ దగన్
రరా॥ క ॥ నీవేకృతిఘటింపఁగ । భావంబునఁదలఁచియున్న ; బహు
విధ శృంగా । రావిభవ మగు తత్కృతి । శ్రీ వెలయఁగ నంకితంబు
సేయుము మాకున్ ॥౪౯॥మ॥ శ్రీ నారాయణ చర్యమై యిహపర, ప్ర
ద సత్కారం బైశివా । జాని స్వాంత మహాను రాగ యుతమై, సర్వ
యా సంపదన్ । మానై సుందర బంధుర స్థితులఁ బ్రే,మన్ విష్ణు మా
యా విలా । సా నూనంబుగ సత్కృతిన్ విరచితం,బై యొప్పఁగాఁ జే
యుమీ ॥ ౫౦ ॥ చ ॥ అని బహుమాన పూర్వ విన,యాదర తోషణమ
ఙ్జు భాషణా । ద్యనుపమ కర్ణ భూషణ న,వాంబర సంభృతుఁ గా
గ వేడ్క ని । చ్చిన కపురంపుఁ దమ్ములము, చేకొని మంచి దటం
నెమ్మనం । బున నను రాగవల్లికలు, పొంపు దలిర్పఁగ సమ్మతంబునన్
౫౧ ॥ సీ ॥ ఏవణా నీయుఁడీ, యిలను శ్రీ హరిపాద జలజజాతుఁడు
ద్మ, కులుఁ డనంగ । నే బంగరేచ భూ,మీశ్వర సతివీర మాంత సుపు
త్రుఁడీ, మహి నుతింప । నే కుమారేచ భూ, మీంద్రునిపట్టంపుఁ గొ
మలి కమ్మకర, కునుసు పుత్రుఁ డే బంగరేచ మ,హామండలాధ్యక్షు
డభి నవ విష్ణు మా,యావిలాస ॥ ౫౨॥ సత్కృతికి నాథుఁడాతని, సన

తింపఁ। దగిన నాదైన భాగ్య మెంతని వచింతు । ననుచు మదిలోన సంతోష, మగ్గలింప । నెఱసి మఱియును దృఢ బుద్ధి, నిప్పటిలఁగ॥
౫౩॥శా॥శ్రీవెల్గోటి కుమార యాచ నృపరా, జీవాక్షు సత్పుత్త్రుఁడన్ । భావాభిజ్ఞుఁడు బంగరేచ ధరణీ, పాలాబ్జబాణుండు మ । ద్భావాక్షుందర భవ్యకావ్యరతి కీ, ర్తిన్ భర్తనై యొప్పటన్ । సౌవర్ణాంబునది వ్యరత్నమొగిఁ జే,ర్చం గల్గిన ట్లెతగన్ ॥ అనితలంచి ॥ ౫౪ ॥

—(*) షష్ఠ్యంతములు. (*)—

క ॥ ఏవంవిధ సద్గుణికిఁ బ్రి । భావిజితవిలాసనిత్య,భాసురఘృణికిన్ । శ్రీవాగ్విశేష ధీమ । ద్భావాదిమఫణికినేచ, పార్థివమణికిన్ ॥ ౫౫ ॥ క ॥ భూజన వినోద విద్యా । భోజునకున్ స్మితవిలాస, పూర్ణైకముఖాం । భోజునకుఁ గీర్తికన్యా । పూజితతేజునకుఁగవి న,భోభూజునకున్ ॥ ౫౬ ॥ క ॥ పద్మకుల సంభవునకున్ । బద్మా కరుణాకటాక్ష, భరితాత్మునకున్ । బద్మాప్తధామ తతికిన్ । బద్మాదినిధీశ సదృశ, బహుధనపతికిన్ ॥ ౫౭ ॥ క ॥ సిత కేతనునకుఁ దద్విల। సితకాంతిఁగఠోర శత్రు, చేతోభీతి । స్థితిహేతునకును భూనుత । సతత పరాక్రమవిశాల, సంజాతునకున్॥౫౮ ॥ క ॥ ధైర్యామరాద్రికిని గాం । భీర్య సముద్రునకుసుజన, బృందస్తుత స । త్కార్యానుచర్యునకు సుఖ । స్థైర్యునకున్ బంగరేచ, జనవర్యునకున్ ॥ ౫౯ ॥ క ॥ వెలుగోటి వంశ శుభకర । కలశాంబుధి పూర్ణచంద్ర, ఘనకీర్తికళా । లలితునకు సజ్జనావన । బలచింతామణికి యాచ, పార్థివమణికిన్ ॥ ౬౦ ॥ క ॥ శ్రీయుతముగ నంకితమున్ । జేయుంగాఁబూనినట్టి, శృంగార కళా । శ్రేయోదాయక హరిహర । మాయాలీలాకథాక్ర, మం బెట్లనినన్ ॥ ౬౧ ॥

విష్ణుమాయావిలాస

కథాప్రారంభము.

క॥ నారాయణుండు కృత్రిమ । నారీ రూపమున నిత్య, నవ సుందరత్వం । గారకళా లావణ్య । ప్రారంభముదాల్చి దనుజ, పతులు భ్రమింపన్ ॥ ౬౨ ॥ క॥ కులుకుల నటనిల్చి సుధా । కలశము నొట్టించి వేగఁ, గైకొని యావే । ల్పులకు నొసంగె సువంచన । పలుకుల నమృతంబుగులుకఁ, బ్రహసిత ముఖుఁడై ॥ ౬౩ ॥ క॥ జనమేజయ జనవల్లభుఁ । డను వైశంపాయనునకు, ననిమిషులుసుధా । వనధి మథియింప జనియిం । చిన సుధ తాఁ బంచిపెట్టెఁ, జెలువాంగిఁగులన్ ॥ ౬౪ ॥ క॥ వనజాక్షుఁ డవ్విధంబున । నెనసినయవ్వు డిట్లు మోహి, నీరూపమ్మున్ । గని కుమతు లగుట దనుజులు । మొనసిరి భ్రమ సద్వివేక, ముఖ్యజ్ఞానుల్ ॥ ౬౫ ॥ మఱి యెవ్వరైన భ్రమసిన । పురుషులుగలరొక్కొ యీ త్రి,భువనజ్జులలో । నెఱిఁగింపుము వినవేడుక । పరిగొనెనా మదికిఁ జెవ్రల, పండువుగాఁగన్ ॥ ౬౬ ॥

—(*) మోహిన్యవతారప్రస్తావన. (*)—

క॥ అనవిని వైశంపాయన । మునియిట్లను సకలభువన, మోహనుఁడగు వి । ష్ణునిమాయ కెవ్వరైనన్ । విను భ్రమయని వారుగలరె, విశ్వేశ్వరతన్ ॥ ౬౭ ॥ క॥ ఫాలాక్షుఁడైనఁ గానీ। వాలాయము విష్ణుమాయ, వలనను నానా । లీలల భ్రమఁజెందక పోఁ। జాలండన నిప్పుడితర, జనులకు వశమే ॥ ౬౮ ॥ గీ॥ విష్ణుమాయావిలాసమః ద్వివిధమునీవు । శేట తెల్లంబు గావింతుఁ, దెలియవినుము । బుద్ధిఁ దలకొన సంకల్పః సిద్ధిగాఁగ । నఖిలగుణసాంద్ర జనమేజ, యక్షితీంద్ర ॥ ౬౯ ॥

—(*) కైలాసగిరివర్ణనము. (*)—

సీ ॥ మందారమల్లికా, కుందచందనపిచు మందకల్పద్రుమ, సుం
దరంబు । శారికా శుకపికీ, చంచరీకారవో త్సుకసురికల గాన, శోభి
తంబు । సామజ భల్లూక, శరభశంభర సింహ ఖడ్గాదిమృగలస, త్కటం
ధరంబు । గంధర్వగుహ్యక, గణయక్ష రాక్షస దేవచారణ సిద్ధ, సే
వితంబు ॥ ౭౦ ॥ గంధ బంధుర సౌగంధి, కారవింద । సారకాసార
సురుచిరో, ద్ధారచక్ర । వాక బకహంస కారండ, వారవంబు । భ
క్తఫలదంబు కైలాస, పర్వతంబు ॥ ౭౧ ॥ సీ ॥ అణిమాది విలసితా,
ష్టైశ్వర్య ధుర్యంబు శోభన మందిర, సుందరంబు । గోపురప్రాకార,
దీపితాటోపంబు వృషభతోరణ సమా, వృత ఘనంబు । రుచిరారవిం
ద స, రోవరప్రకరని రంతర కలహంస, కలకలంబు । ఫలితపుష్పితబ
హు, పాదపోపవనంబు షడృతు ధర్మప్ర, సాధితంబు ॥ ౭౨ ॥ గరుడ
గంధర్వ కిన్నర, గణవిచిత్ర । నైజ విద్యావిలాసవి, భ్రాజితంబు। పూ
ర్ణిమాచంద్ర చంద్రికా, స్ఫురితధవళ । భాప్రదీప్తంబు కైలాస, ప
ర్వతంబు ॥ ౭౩ ॥ సీ ॥ కమనీయ పద్మరా, గస్తంభ సంభృతా యత
కూర్మ మకరికా, ద్భుతకరంబు । దీపిత చంద్రికాం, తోపల మయసా
ర సోపాన పఙ్క్తికా, సుందరంబు । లాలిత స్ఫటికశి, లాసాలభంజి
కా కరకలశచ్యుత, కందళంబు । నవరత్నమయతోర, ణ ద్వార బంధవి
స్ఫుట కవాటప్రభా, శోభితంబు ॥ ౭౪ ॥ రాజసేవార్థ సంచార, ర
మ్యవిభవ । బంధురానేక మందిర, ప్రాభవంబు । నఖిలదిక్తటి మణి
ఘృణి, నిరుపమాన । భర్మహర్మ్యంబు కైలాస, పర్వతంబు ॥ ౭౫ ॥
ఉ ॥ ఇంపుఘటింప సాంద్రశర, దిందునిభంబగు తన్నగంబునన్ । దెం
పలచుట్టుమీద నొగిం, దేజమెలర్పంగం బూచి యొప్పనా । సంపెగపూ
లు హేమ రుచి, సంపద వెండి పసిండిగుండ్ల పెన్ । గుంపులునైమరిన్
శిఖర, గోపుర వేదికలై ప్రభాదగున్ ॥ ౭౬ ॥ ఉ ॥ అందు నవేందు

కాంతమునుయు, మైన శుకీపిక కేకిశారికా । సుందర చిత్రశిల్పములు, చో ద్యకరంబు సమస్తలోక స । ద్వందిత నిస్తులాభ్యుదయ, వైభవలీల నె సంగు కేళికా। మందిర బంధురంబు లస, మానవినోద విలాసవైఖరిన్॥ ౭౭ ॥ సీ॥ ఏచాయఁ జూచిన, నెలమిఁ జక్క-నిరుద్ర కన్యాసహస్రశ్శృం, గారచేష్ట । లేదారిఁగనుగొన్న, హేరాళ నవరత్న చిత్ర తోరణ క ళా, శ్రీకరంబు । లేవంకఁజూచిన, లేమావిగుంపుల క్రీనీడఁగిన్నరీ, గీత రీతు । లేజాడవీక్షింప, హేమార విందకా సారసౌగంధిక, సౌరభం బు ॥ ౭౮ ॥ లెచటఁ బరికింప బహువజ్ర, నిచయశృంగ । కనకవైడూ ర్య దండకే, తనని తాంత । వృషభచిహ్న సముజ్జ్వల, విధములమ్మ । హాశివస్వామి నవవిధా, త్యంతభూమి ॥ ౭౯ ॥

—※ కైలాసవాస సాంబమూర్తివర్ణన. ※—

క॥ ఆశైలాధీశుండు మ । హాశివుఁ డఖిలేశుఁ డాశ్రి,తావనుఁ డు సమ । స్తాశా పరిపూర్ణుఁడు భవ । పాశ హరుఁడు భవుఁడు భక్త, పాలుండెపుడున్ ॥ ౮౦ ॥ సీ ॥ తనదు విల్లయిసుర,ధరమునెత్తి సిబూల వలెఁదాల్చె నక్షత్ర, కులము ననఁగఁ। దనశరంబయి మురాం, తకుఁడు త్రిలోకైక వందనీయస్ఫూర్తి, వఱలె ననఁగఁ । దనకుభూష ణముగాఁ, దగియనంతుఁడు సర్వ భూభారహీనుఁడై, పొల్చెననఁగఁ । దనవిలోచనములై, టనుసూర్య శశివహ్ను లార్యాభిహితవృత్తి, నతిశ యిల్లి ॥ ౮౧ ॥ రనఁగ నగులోకగురుఁడుస, ర్వాత్మకుండు । విశ్వమ యకాయుఁ డభినవ, వేదవేద్యుఁ । డాదిదేవుండు గంగాజ,టాంతరుఁ డు । నలఘుతరమూర్తి గిరిజాస, హాయుఁడగుచు ॥ ౮౨ ॥ సీ ॥ ఒక వేళ నణిమాది, యోగసిద్ధులసిద్ధ భాషణాశ్లేషణ, ఫణితికలరు । నొ కవేళ రుద్రక, న్యల యాటపాటలు నాలించుచుండుఁ జి, త్తానురక్తి నొకవేళ శుకపిక, నికరసుస్వరచణ వాటికల్ గనునిరా, ఘాటలీల। నొ

కవేళ నిండుకొ, ల్వుండి వారిజసంభ వాదుల మనువుల, నాదరించు ॥ ౮౩ ॥ నొక్కవేళను వ్యాఘ్రాజి, నోత్తరీయ । విపుల పరిధానుఁడైత పో, వృత్తినుండు । తత్త్వవిజ్ఞాన చింతన, ధ్యాననిష్ఠ । నతిగరిష్ఠాత్మవర్తియ, య్యష్టమూర్తి ॥ ౮౪ ॥ సీ ॥ ఉదితేందుబింబంబు, నారయనె వ్యోమునఁ జెలునవ్వు వెన్నెలల్, చెంగలింప । నపరంజి బిందెల, యందంబుగల కుచ స్థలిఁ దారహారము, ల్తాండవింప । లలితేంద్రనీలశ, కలకాంతి వెదచల్లు వేణీరుచిశ్రేణి, వేడ్కఁబెనుపఁ । బద్మరాగప్రభ, ల్పయిపయి నిగిడించు చరణాంబుజద్యుతు, ల్పరిఢవిల్లఁ ॥ ౮౫ ॥ గాంచికాధామ కింకిణీ, కంకణాను । రావమంజీరములు కలా, రవములెసఁగ । నాళ్లికై దండగొని రాజ, హంసయాన । మొనర పార్వతి సను దేర, నారవుమీఱ ॥ ౮౬ ॥

—(*) సాంబమూర్తి సభావర్ణన. (*)—

శా ॥ ఆకైలాస నగాగ్రశృంగమణి సౌ; ధాభ్యంతర స్థానక । శ్రీకల్యాణ విచిత్రరత్న విలస, చ్ఛృంగార పీఠంబుపై । లోకాతీతుఁడు నిండుకొల్వయి సుర, ల్లోకంబులున్ సర్వమున్ । సాకారంబుగవచ్చి తన్నుఁగొలువన్, సర్వజ్ఞమూర్తిప్రభున్ ॥ ౮౭ ॥ వ ॥ ఇట్లనంతకోటిబ్రహ్మాండంబులు నణిమాద్యష్టైశ్వర్యంబులు నఖిల వేదంబులు నాదిత్యులగ్నులమరులు నాదిమధ్యాంతంబులు నహంకార మమకారంబులు గుణనిర్గుణంబులుఁ గామక్రోధంబులు నల్పానల్పంబులుఁ గల్పాకల్పంబులు యోగవియోగంబులు యుగంబులు జగంబులు నగంబులు మృగంబులు ఖగంబులు నదీనదంబులు నస్త్రంబులు శస్త్రంబులు శాస్త్రంబులుఁ బురాణంబులు సంఖ్యాసంఖ్యంబులు సంధ్యాసంధ్యలు సత్యాసత్యంబులు మంత్రతంత్రంబులుఁ దామసరాజస సాత్త్వికంబులు యజ్ఞంబులు దిక్కులు దిక్పాలురు రాజర్షులు నిధులు జలనిధులు జలజాతంబులు సర్వవిద్యలుఁ

జంద్రసూర్యతారకాగణ సముదయంబులు రక్షో యక్ష రాక్షస దైత్య దానవ మునిపక్షి గరుడగంధర్వ కిన్నర నరవానర సరీసృప వృక్షగిరి లతావితానముఖ తిర్యగ్జంతు సంతాననానా సకలభూతసంభవ జంగమ స్థావర సముదయ ప్రపంచంబంతయు మూర్తీభవించి మూర్తిమంతంబులై కొలువ నిండు కొల్వయి మహాశివుం డుండునంత నయ్యవసరమ్మున ॥ ౯౧ ॥

—* తుంబురునారదులు సాంబమూర్తిసేవకు వచ్చుట. *—

క ॥ కైలాసశివుని సేవాం । దోలన మతితోడఁ దాను, దుంబురుఁడుతప । శ్శీలోత్తముఁడు వచ్చుచు । హేలావన భూములందు, నెలమిఁ జెలంగెన్ ॥ ౯౨ ॥ ఉ ॥ సారపటీరహీర సుర, సామజ శారద చంద్రచంద్రికా । నీరద కుందచందన వి,నిర్మల దేహ రుచు ల్వెలుంగఁగా । నారదుఁ డేగుదెంచుచు మ,నంబున సంతస ముప్పతిల్లఁగాఁ। జేరెను శంభుమూర్తిపద, సేవనభ క్త్యనురక్తశీలుఁడై॥ ౯౩॥ వ॥ ఇట్లమ్మునివరుండు కైలాసగిరిప్రాంత నానావనాంతర కుసుమిత ఫలితచూతకేతకీ మల్లికావల్లికా మతల్లికాపరిమళ కుతూహలా గతసమంచితచంచరీక నిరంకుశ ఝుంకారసంకుల సమంజస నికుంజ పుంజమ్ములునువంజుళకరంజ కుంజరాశన పలాశ కురంటక కోవిదార ఖర్జూర సింధువార మందార పిచుమంద మాకంద కందరాల చందన కుందంబులును విశాలసాల తమాల తక్కోల సరళ పనస శమ్యాక మధూక క్రముక పున్నాగ భల్లాతకీసమీరణ తింత్రిణీకప్రియాళు బిల్వామలక మరువక కుటజజటిప్లక్ష కాంచన కదంబ లవంగ కరవీర జంబీర జంబూప్రముఖ మహీరుహ సమూహంబులును దదీయ మహనీయ శాఖాంతరాంతర కోకూయమాన శుకపిక శారికాద్యనేక శకుంతల నివహంబులును నితాంత విస్మయాక్రాంతస్వాంతుండై విలోకించుచు॥ ౯౪॥ సీ॥ కెంపుల జడగుంపు, కేలఁగుండి

కమెడ మీఁదమహతినాఁగ, మెఱయువీణె । చేయికొక్క జపమాల, చే
సింగినాదపు గోముఖార్ధపుండ్రంబు, గొప్పనాసలు । కలలేడి కడవస,
కప్పడంబునుముంజి కట్టును మొలఁజంకఁ, గవపాల । పొరొగిరముబు
వ్వ, బొట్టుమిట్టునకారి వేరంబుమదిగల, పెల్పుఁదపసి ॥ ౯౭ ॥ వడిగ వె
లిగొండవలెవచ్చె, నొడలుపెడలు । బుడుత వెన్నెల దుముకులు, కడలఁ
గలయు । నెగయఁ బెనుగొండ రాచూలి, మగనియడుగు । దమ్ములకు
మ్రొక్కు చిత్తయు, త్నమ్ముతోడ ॥ ౯౮ ॥ ఉ॥ వచ్చినగాత్మజాహృదయ,
వల్లభుఁడాత్మ సతీసమేతుఁడై । ముచ్చటలెచ్చనవ్వు మొగ, ముల్దళుకొ
త్త సుధామధూక్తులం । దిచ్చయెలర్ప నిండుకొలు, వెంతయు నొప్పగ
నుండువేళవై । యచ్చరమౌని భక్తి విన,యంబుల వందన మాచరింపు
చుక్ ॥ ౯౯ ॥ గీ॥ శరణు గౌరీముఖాబ్జభా, స్కరవికాస । శరణుకై
లాస నిరుపమా, చలనివాస । శరణు మురహర సురగిరి, శరశరాస ।
శరణు సంపూర్ణ పూర్ణిమా, చంద్రహాస ॥ ౧౦౦ ॥ మ॥ అని కీ
ర్తింపఁగ నంజలిపుటసము, ద్యత్ఫాలభాగుణ్ మునిణ్ । దనచెంతణ్వ
సియింపఁ జన్వొసఁగి విం,తల్లేక నీవిందురాఁ । బని చింతించెదఁ గాల
కూటవిష లో,కారిష్టమేఁబాపి వ । చ్చిన యాపిమ్మట నీవు గాంచినది
యే, చిత్రంబు లేదొగదా ॥ ౧౦౧ ॥

—※ నారదుండు మోహినీదేవిచర్య శివునితో వచించుట. ※—

సీ॥ అనవిని వెలుపు, మునియును ముమ్మొన వాలుదాల్పుని గని,
పాలసంద్ర । మునజనించినవి స,మును మీరుమెసపిట వచ్చిన వెనుక ధ,
న్వంతరియును । వలిగిడ్డి నెలకూన, వలిచెట్లు చౌదంతి వేలుపు నెలఁత
లు, వెల్లమావు । కౌస్తుభ రత్నంబు, కలుముల జవరాలు చింతామ
ణియును జే, జేలబువ్వ ॥ ౧౦౨ ॥ దేలనేవెల్లమానులఁ, దెఱవపిండు । వె
ల్లగుఱ్ఱము తెలినిగ్గు, వెల్లయేన్గు । నొడలిచూపుల యొడయండు, కడిమి

మెఱయఁ। గైకొనఁగఁజూచి కడుసుర, కర్కసులులేచి ॥ ౧౦౩ ॥ క ॥
కడువడి దుడుకుల బలువిడి। పెడపెడఁ గలహించిమించి, వేలుపు గమి
తోఁ। దొడిబడి యమృతపుఁ గలశము। నొడిసికొనఁగ వెల్లనైసు,రో
త్తములున్నన్ ॥ ౧౦౪ ॥ క ॥ సుధఁద్రావికేని రక్కసు। లధికమదో
ద్రేకులగుదు, రాజిని వీరిన్। వధియింపఁ దరమె యని మధు। మథ
నుండూహించి యాత్మ, మాయాప్రౌఢిన్ ॥ ౧౦౫ ॥ చ ॥ కడలిని మీ
రినున్ దొరగరు, కాంతులమానికమక్కనందునేర్పడఁగయికొన్నమిన్న
బహు, భంగుల మోహమొనర్ప సుందరం। బడరఁగ నింతియయ్యె న
సు, రాదులచే నమృతంబు మెల్లగా। నొడిసికొనం దలంచి తన, యొ
ప్పులకుప్పతనంబు మెప్పునన్ ॥ ౧౦౬ ॥

—※ మోహినీ వర్ణన. ※—

సీ ॥ విమలేందు బింబమో, వికచారవిందమో తరుణినెమ్మోమే
రు, పలుపరాదు। మగమీల ప్రాపులో, మదనుని తూపులో వెలఁదిచూ
పులెఱింగి, పలుకరాదు। మిసిమిపాన్ గిండులో, పసినిమ్మపండులో
యింతిచన్గవ ని, శ్చయింపరాదు। చంచరీకంబులో, శక్రనీలంబులో
శంపాంగికురులో భా, వింపరాదు ॥ ౧౦౭ ॥ కొను గగనంబు గననే
ల, గలవో లేదో। పిఱుఁదు పులినంబో వలరాజు, పెండ్లి యరుగో।
యనఁగ నఖిలాంగ శృంగార, మునఁజెలంగు। సత్తరుణినెన్న బ్రహ్మం
కు, నలవిగాదు ॥ ౧౦౮ ॥ చ ॥ జలరుహగంధి కోకకుచ, సామజయా
న మదాళినీలకుం। తల హరిమధ్య సైకత ని,తం, బ తటిన్నిభ గాత్రి
పూర్ణిమా। విలసితచంద్రబింబముఖి, విద్రుమరత్న సమాధరోష్ఠి
యై। జ్వల నవపల్లవాంఘ్రి యయి, సంధిలె నాహరి చంద్రశేఖరా॥
౧౦౯ ॥ సీ ॥ లలన పాదములు ప, ల్లవసంపదవహించుఁ బొఁటిజం
ఘికలుకా, హళుల నోఁజయు। రమణియూరులు మేలి, రంభల నిరసించు

కొమనితంబముచక్రి, సమతనొందుఁ। గలకంఠినూగారు, కాలాహిఁగ
తిమిఱుఁ గలికి చన్నులు కంతు, కముల దొరయుఁ। చెలి యధరము బిం
బ, ఫలరీతిఁదగునన్ను మోము పున్నమ చంద్రుఁ, బోలుచుండు॥౧౧౦॥
గీ॥ జోటి కురులింద్ర నీలంపు,సొగసు గాంచు। మగువ కెందోయి మగ
మీల, పొగరుమిగులుఁ।జాన వీనులు శ్రీలతో, జగడమాడుఁ। బడఁతినడ
లంచ కొదమల, బెడఁగుగేరు॥ మరియును॥౧౧౧॥ బటువైన పాలిండ్లు,
బంగారు జిగి గుండ్లు పసినిమ్మ పండ్లునై, భాసిలంగ। సొలపైననూ
గారు, పొలుపు చీమల బారు శైవాల రుచితీరు, చక్కఁదిద్ద। ఘనమైన
నెరిగొప్ప, కప్పు మెఱుఁగుగుప్పు ఘనకాంతి తతివిప్పు,కరణినొప్ప। మో
హనంబగుచూపు,మురువైన సుమచాపు తూపువాఁడిమిరూపు, నేపుమా
ప॥౧౧౨॥ నసదుకౌనుమొగుడ్ త్రోవ, నవలఁద్రోవఁ। దళుకుచె
క్కులు మెఱుఁగుట, ద్దముల సొగసు। దఱుమ నెమ్మోవి మరియమ్మ,తం
తంపుబావి। యై మె తనర్చంగ భువనమో, హనముగాఁగ॥౧౧౩॥సీ॥
శృంగారరసమెల్ల, జిగిగుల్క తొలకరి మెఱుఁగు ముద్దులగుమ్మ, కరణి
నొప్పు। నొప్పులకుప్పయై, యుప్పతిల్లఁగఁ గని యమరులందఱును దే,హ
ములుమఱచి। రసురులు నిదిమదీ, యాభివల్లభమరి నాయింతి నాబో
టి, నావధూటి। నావెలఁదుకమున్నె,నన్నునక్ మన్నించు ననియెడు
కోర్కి మో, హాంధవృత్తిఁ॥౧౧౪॥ జేరఁ జెనకుచు వారల, చేత
నున్న। యమృత కలశంబు గొనియిచ్చె, నమరులకును। న వ్విలాసం
బు గనుఁగొన్న, యంతమాత్ర। నోరువఁదరంబె మియట్టి,వారికైన॥
౧౧౫॥ క॥ మదనుని గెలిచితినని మీ। మదిలో స్థిరవృత్తిగలదు, మరి
మీరలునా। మదవతిని గనినచో మీ। హృదయము చలియింపకున్నె,
యేమెడలందుఁ॥౧౧౬॥ గీ॥ సర్వ భువనాధికులు మీరు, సన్నుతిం
ప। నేమిచెప్పుదుఁ దద్భామి,నీమహత్త్వ। మెంతవారలనైన నొ,క్కిం
తలోనె। వాలుఁజూపుల వలపించి, బేలుపఱచు॥౧౧౭॥ క॥ ఆకులు

కు గుబ్బలానడ । లాకలికి యొయ్యారమాంప,యః పరిపాక। శ్రీకరప
గన్నవారలఁ । జీకాకొనరించుమదన, శిఖిశిఖ లపుడే॥ ౧౧౮ ॥ క
మారుని గెలిచితిరే మరి । దారు వనస్త్రీలనేలఁ, దగిలితిరిటుమీ । ధీర
దారక్రియలె । వ్వారికిఁ దెల్లంబు లెంచ, వలెనేవానిన్ ॥ ౧౧౯ ॥ క
మరిమీ సర్వజ్ఞత్వము । హరిమాయామోహినీమ, హానూతనసుం। ద
బంధురాకృతిస్థితి।పరమశుభ స్ఫూర్తిగొన్నఁ,బ్రౌఢివహించున్॥౧౨౦
క ॥ భ్రమగొనక చిత్తసంభవు । సుమశరముల మోటుపఱచు, సు
చిరదైత్యా । క్రమమైనయోగబలవం । తమునన్ జలనంబులేని,ధన్యు
తపసుల్ ॥ ౧౨౧ ॥ సీ ॥ కన్నులుకల్వలు, గళముచిందము తేనె పలు
లు పాకిఁడిలి, కొలఁకునుదురు । చంద్రఖండముమోము, జలజాతము
ణాళ ములుచేతు లిసుముది, బ్బలుపిఱుందు । లారుచీమలబారు, మీ
సింగిణివిండ్లు కనుబొమలద్దము, ల్గండతలము । లనఁటులునునుదొడ,
లరుగుత్తులుగుబ్బ కవమరుతూపుల, గములుచూపు ॥ ౧౨౨ ॥ లధర
గు కెంపువెన్నెల, హాసకిసల । యములు పదములునువళిత్రి, యము
తరగ । లురదములు కుందములుమేను, మెరుగునాస। సంపఁగినఖం
లుడులుశ్రీ, ల్స్రవణయుగము॥ ౧౨౩ ॥ సీ ॥ జ్ఞానదీపకులైన, గనలే
నిబిడాంధ కారమా నలివేణి, కచముఁజూచి । వైరాగ్యులునుదృఢ,
తులు గానేరరు గగనమా హరిమధ్య, కౌనుగాంచి । గుట్టుచేపట్టిలో
కులకుండయాకరి నంబగుదానిచ,న్గవనునరసి । తరియైనమోహాబ్ధి,
రిగనగాననం తఁబగు నింతిసొం, దర్యజలధి॥ ౧౨౪ ॥ మగ్నమానస
గము,మతులనెప్పుడు । నఖిలలావణ్య శృంగారి యై, నటించు । న
జానన దృగ్గోచ,రంబుగలుగఁ । గూడెనేనియు భువనాధి,కులకునైన
౧౨౫ ॥ సీ ॥ చూపుతెంపెలగుమి, పాపుగల్గుటఁజేసి కన్నులు పుం
రీ,కంబులయ్యెఁ । జిఱునవ్వు వెన్నెలల్,చెంగలించుటఁజేసి నెమ్మో
చంద్రుఁడై,నివ్వటిల్లె । హదిమధ్యసీమయం,దలరియొప్పుటఁజేసి చన్ను

కొండలై, చెన్నుమెఱసె । శైవాలరుచి నారు, శ్రీవహించుటఁ జేసి పొక్కి-
లి కొలఁకుమై, పొల్పెసంగె ॥ ౧౨౬ ॥ పలుకు తేనియలీనెడు, ప్రాభవమున
న । నధరబింబంబు చక్కెర, మైతనర్చె । యౌవన వసంత రతిగల్గి,
యమరుకతనఁ । గరపదంబులఁ జిగురులా, కాంతకెనసె ॥ ౧౨౭ ॥

—※ మోహినీ మాయచే దేవాసురులచే నమృతకలశంబుఁ గొనుట. ※—

సీ ॥ అమృతంబు మీకు నే, నందరికిని సమం బుగఁ బంచి పెట్టెదఁ, బో
రుమాన్పి । యొనరఁ బజ్క్తిగఁ గూరు, చుండుఁడి దేవదా నవులార యని త
న, నవ్వు ముద్దు । పలుకులఁ గులుకులఁ, గలశంబు చేకొని కలికి వాల్చూ
పుల, నలరు విలుతు । తూపుల దనుజుల, రూపులు ద్రెవ్వంగ బ్రమయించి
సురలకుఁ, బ్రమదమెసఁగ ॥ ౧౨౮ ॥ నొసఁగ హరిమాయఁ జూచియు,
నొకఁడు తెలియ । వశము గాకుండి రసురులు, వాసవాదు । లప్పుడలివే
ణి జిగినొప్పు, కప్పుగొప్పు । చొప్పుగొని భ్రమలఁ గొనరె, మెప్పుగాదె ॥
౧౨౯ ॥ మ ॥ అమరెన్ గమ్మని తావి గప్పుకొను మే, నందంపు దళ్కున్ మె
ఱుం । గులముంపన్ జిగిచూపులన్ మరునిమ్ము, లుక్కల్ నాట డెందంబు
లన్ । ఘలుఘల్లంచును గచ్చిగుబ్బకవగు, లక్కన్ వచ్చు నమ్మోహినీ । జల
జాక్షిన్ గనినన్ భ్రమల్గవియవే, సన్న్యాసికైనన్ మదిన్ ॥ ౧౩౦ ॥ సీ ॥
గొప్ప లొప్పెఱుఁదుల, మొప్పగన్గొని యొక్కఁ డిసుము దిబ్బలటంచు, నెక్కఁ
దలఁచు । తళుకు చెక్కులతళ, త్తళలు గాంచి యొకండు నద్దంబులని నీడ,
లరసఁ జూచుఁ । గలుకు సిబ్బెపు గబ్బి, గుబ్బలు కనుఁగొని చేబంతులని ప
ట్టఁ, జేరునొకఁడు । వాలుకీల్జడ నల్పు, వగ గాంచి యొక్కండు తాఁచు
పామని భీతిఁ, దలఁకునొకఁడు ॥ ౧౩౧ ॥ కెంపు కెమ్మోవి గనుఁగొని, సొం
పుమిగుల । దొండపండని కఱవంగఁ, దొడఁగు లేచి । విష్ణుమాయా ప్ర
మోహదుర్వృత్తికతన । నమృతరస మాన మఱచిరి, ట్లమరవరులు ॥ ౧౩౨ ॥

చ॥ అనిమరి నారదుండు త్రిపురాంతకునే నిటులంటి నంచుమీ। మన
మునఁ గోపగించకుఁడు మానుఁడు మేమును సర్వమైనయా। వనజభవా
దిదేవతలు, వైష్ణవమాయను జిక్కి యుత్తఱిన్। గనుఁగొన నేరనైతిమి
జగద్ధిత ధైర్యవివేకసారమున్॥ ౧౪౬ ॥ క॥ అనినపుడు గౌరి చిఱు
న। వ్వునఁ దనుఁ జూడంగ నాశివుఁడు సన్నముగాఁ। గినుక మదిఁ బొడ
మ నారద। మునికని యెన్ బ్రమథులకును, ముంగోపముగన్॥ ౧౪౭॥
క॥ నన్నుండి నిపుణుఁడా తం। డెన్నిక నేఁ జక్రమీయఁ, నిలఁ జక్రియనన్।
జెన్నిధిగఁ బేరు గాంచెను। నన్నాబ్రిమయించు నతఁడు, నారీమణివై॥
౧౪౮ ॥ క॥ భువనంబుల మోహింపన్। భువన జనయునావిలాస,
భూరిక్రియ వాఁ। డవుఁగాక యేమి నన్నున్। భువనాధికు బ్రిమయఁ
జేయఁ, బూనం గలఁడే॥ ౧౪౯ ॥ క॥ ఎఱుఁగక చులుకగ నాడెద। వ
ఱిముఱిని నుఁబట్టి కోప, మాగితి ననఘ। కర కోపులగుచుఁ బ్రమథులు।
కటకటఁగనుఁ గవలకెంపు, గడలుకొనంగన్॥ ౧౫౦ ॥ చ॥ గిటగిట పం
డ్లుగీటుచును, గ్రిక్కిరియన్ మును చుట్టుముట్టియున్। బెటపెటలైన ప
ల్కులను, భీషణభంగులఁ బేలి యుగ్రునిన్। దటవటలాడెనే యెదురు,
తన్ను నెఱుంగక పోవనీకుఁడే। ప్పటివలె వేగమే గదిసి, పట్టుఁడు బా
సకటారి బాపనిన్॥ ౧౫౧ ॥ సు॥ హరునిన్ నింద యొనర్పవచ్చితివె నీ,
యాఖ్యాతము ల్లానకీ। శ్వరుమాహాత్మ్య మెఱుంగనేరవిటః, ల్పన్ వద్దు
లేలెమ్మ యి। త్తరిసీవట్టి ప్రతిష్ఠులన్ సలుపుచా, ల్పిబ్బాలం చిట్టులం।
దఱుగుంపుల్ గొనియాసురషిన్ బహుబా, ధల్పెట్టగాఁ దొట్టినన్॥ ౧౫౨॥
క॥ వారలఁ గనుసన్నలచే। వారించుచుఁ జిత్తజారి, వల నెఱుఁగఁడు
దు। ర్వారమగు ముళ్ళమాటల। కారణ కల్యాణుఁ డితఁడు, కల జగ
ములలోన్॥ ౧౫౩ ॥ క॥ కలహముని పలుకులాకున్। కలఁకయు వి
స్మయము కౌతుకంబొనరించెన్। గలగొని దానికిఁ దగుక్రియ। కల
దొకటి యనుచు బ్రమథ, గణములతోడన్॥ ౧౫౪ ॥ క॥ మీకేలయి

తనతోన । వైకుంఠుని మాయయనెడి, వలఁజిక్కనినా । దేకార్యము రయఁ దలఁచుట । యే కేవలముత్తరము, సీతనికిపుడున్ ॥ ౧౫౫॥ చ॥ అనిగిరిరాజనందన ముఖాబ్జముఁజూచి సదాశివుండు తా। ననిమిషమానిపల్కిన ప్రియంబు వహింపని పలుకులన్ జనిం । చిన క్రుధ యాతఁడున్ గనఁగ, శ్రీహరిమోహినిరూపు గాంచినా । యనుపమ భోగశీలభువ, నాధిక మేర్పడఁ జేయకుండెనన్ ॥ ౧౫౬ ॥ గీ ॥ శమము గానేర దిప్పుడు, చనఁగవలయు । ననిన మందహాసంబుతో, నగతనూజ। భయము భక్తియుఁదోపంగఁ, బ్రియము మృదువు । మధురమునుగుల్కఁ బల్కెన, మహాత్మునిఁ గని॥౧౫౭॥

—※పార్వతి శివునితో విష్ణుమాయ గెలుచుట నీకును నశక్యంబనుట.※—

చ ॥ ఇటువలెనేమి యాపయన, మిప్పుడుమీ రఖిలేశమాయలన్। బటువగు విష్ణువం చనెడి, పలుకులుసిద్ధము సుందరీక్రియా । కుటిలశిరోజినైన హరి, గొబ్బునఁ జూచితిరేని మీకునా । కటకట జపలత్వమైన తరి, గౌరవ మెట్లగునో తలంపుఁడీ ॥ ౧౫౮ ॥ క ॥ నరులకు మునులధికులు ముని । వరులకు సురలధికు లమర, వగణ్యములకున్ । బరమేష్ఠి యధికుఁ డతనికి । హరియధికుం డతనికేవె, యధికుఁడ వెందున్ ॥౧౫౯॥ క ॥ మాయాధిపతినధికుం డే । చాయల హరి యెట్టివారిఁ, జలముఘటింపన్ । వేయివిధంబుల భ్రమయన్ । జేయుట నిజ మరసిచూడ, సిద్ధముగాఁగన్ ॥ ౧౬౦ ॥ క ॥ హరి నరరూపున నధికుల । సురపతినిన్ బ్రహ్మనతని, సూనుండగునీ। సురమునిముఖ్యుల మాయా । పరతన్ గిద్దఱచెఁ దెలియఁ, బలికెద వినుమా ॥ ౧౬౧ ॥ సీ ॥ గోవత్స గోపాల, కుల బాలకుల డాపనెటిఁగి బ్రహ్మను బ్రమ, యింపలేదె । ఆలగా పరులపై, జాలవాన గురియు నింద్రునిమిగులభ్రమింపలేదె । బహువధూజనభోగ, భాగియై

ట్లాకోయను నీనారదుని భ్రమ,యింపలేదె । నీటలోపల బైట,నిలిచిన
ట్లుగఁబోఁప నెనసియ క్రూరు భ్రమింపలేదె ॥ ౧౬౨ ॥ మానవాకృతివ
హించి,మానునప్పు । డెప్పుడు వైకుంఠవాసుఁడై,యెలమినుండు । హ
రి మహామహులు మాయామీ,రరయుఁబోవ । నెంచ నేటికి భ్రమయించు,
లెంతవింత ॥ ౧౬౩ ॥ చ ॥ ఘలుఘలు ఘల్లనన్ హరిజ,గత్పరిమోహన
మోహినీసతీ । కలితపు రూపుదాల్పనెదఁ, గాంచి భ్రమంగొన నవ్వఁ
బాటుమీ । వలసినయట్లు చేయుఁడిక,వల్దననేల ననంగ నవ్వుచున్ । ల
లన మునీంద్రుఁడాడుగతి,నన్నిటులాడెదు నీవునుండగన్ ॥౧౬౪॥

పార్వతిమాటవినక శివుండు మోహినీమాయం గెలువ సపరివారుండై వెడలుట.

చ ॥ అనిశము మిమ్ముఁబోలుతర,లాత్ములఁగూడుట లేనదెల్లలో ।
క నటనకింతె మన్మధవి,కారపు పెన్ భ్రమనౌటగాదున । న్నీనుముమదా
త్మ బ్రహ్మమయ,నిర్మలమేక మొకండు విశ్వమె । ల్లను బరిపూర్ణచిన్మ
యవి,లాసగతిన్ జెలువొందుచుండుదున్ ॥ ౧౬౫ ॥ చ ॥ కలుకుమిటా
రిగుబ్బి చను,గుబ్బల మోహన భామినీక్రమం । బలవడు విష్ణురూప మ
రయిన్ జననెంచితివేడకా నీమదిన్ । దలపగునేని కామిని ము,దంబున
నీవును గూడరమ్ము శివా । వలయుననటంచుఁ బైనముధ్రు, వం బొనరించె
ను సమ్మతంబుగన్ ॥ ౧౬౬ ॥ ॥ ఉ ॥ అప్పుడు కొల్వువారలుమ,హాశివు
చిత్తమెఱింగి తారుచున్ । మెప్పుగఁ బైనసంగతులు,మేకొన సంభ్రమ
చిత్తవృత్తులన్ । దప్పక సర్వసన్నహనత,త్వరతన్ గిరిధన్వు వెంబడిన్ ।
నెప్పరులై వెసంజనిర,నేక విధంబుల గుంపులేర్పడన్ ॥ ౧౬౭ ॥ అంత ॥
ఉ ॥ మానిత తప్తకాంచనస,మానతను ద్యుతితోడఁగూడియున్ । బూని
వెలుంగు జిల్గుపనిఁ,బూన్చిన బంగరుపట్టు పల్లమున్ । జీనము సర్వశో

భవని, శేషముగాఁదగు కోకకు నెక్కియు। య్యేమఁగుమోము దేవరత, హీన జనుడెంచెను బొట్టుమిట్టునన్ ॥ ౧౬౮ ॥ మ ॥ తలలాజింటపడం గ వేద నిచయా,థ ప్రక్రియల్గూడ ని । ర్మలగాధావిధ బోధన ల్వైల యఁగా,మాయారికావాహనో । జ్జ్వలశక్తిన్ వలకేలశక్తిగొని దే, వశ్రేణితో వచ్చెనా । బలభిత్సైన్య పతీశ్వరేశ్వరుల కా,ప్తప్రాప్తసం భాషుఁడై ॥ ౧౬౯ ॥ గీ ॥ వీరభద్రుండు నిజభటు,ల్వైనవేల । విభుబు చనుదేర నెంతయు,వేడ్కమెఱసి । శివుఁడు వెడలెడు సమయసం,స్థితి దలంచి । సర్వమంగళ తానుద,త్సమయమందు ॥ ౧౭౦ ॥ సీ ॥ పతకం బుముకురార,బటువైన చుట్టుంగ రములు కంకణములు,రావిరేక । లప రంజికమ్మలు,నలరు పాపటబొట్టు తీగెబుగడలు చంద్రికలుసంది । కడి యంబు లురువైన,గంటల మొలనూలు గాడసరములు ముం, గామురము లు । బవిరెలు పిల్లాండ్లు,బంగారు మెట్టియల్ వీరముద్రికలును, వి ద్రుమంపుఁ ॥ ౧౭౧ ॥ జేకటులు రత్నచిత్రిత,శ్రీదనర్ప । గంధకస్తూరి వా సన,ల్ఘుమ్మనంగఁ । బట్టు పీతాంబరము గట్టి,గట్టుపట్టి । సర్వమంగళ రాఁగూడి,శంభుఁడపుడు॥ ౧౭౨ ॥ సీ ॥ భసితాంగరాగసం,పదదేహ ధళధళ ద్యుతులతోఁ బెనఁగొని,దుముకులాడఁ । గంఠనీలిమమొలఁ,గట్టి న గజచర్మ పరిధానకాంతిని,బలిసిమలయఁ । జిఱుతసారల వన్నె,చేల భూషణశేష ఫణశిరోమణి ఘృణి,ప్రతతి నారయఁ । గాలిపెండెము బొమ్మ,మేలిమి డాలు లలాటలోచనదీప్తి,నీటుఁజూప॥ ౧౭౩ ॥ మాళిచం ద్రాంశువులు జటా,మండలాగ్ర । దివ్య గంగా తరంగలఁ,దేలియాడఁ। గరధృత పినాక డమరుక,పరశు శూల । ముద్గర ముఖాయుధంబులు, మురువెలర్ప ॥ ౧౭౪ ॥ సీ ॥ తతసమున్నత తనూ,ధావళ్య ములతోడఁ గమనీయ రుచిరశృంగములతోడ । పంచాననవిహార,సంచితస్థితితోడ నతులిత పదచిత్ర,గతులతోడ । వర గోపురాంబరా,వరణ వైఖరితో డ సుమనోవితానవి,స్ఫూర్తితోడ । సంతాన పుష్పమం,జరుల సంప

దతోడ భూరివత్సుశ్రవ,స్ఫురణతోడ॥ ౧౭౫ ॥ మిగుల నడతెంచు కై
లాస,నగమనంగఁ । దనరి పదహతిఁ ద్రవ్వము,ధరణితలము। మొగము
వంచుచు భీకర,ముగను రంకె । వైచి గుప్పించు నందికే,శ్వరుని నెకిఁ।
౧౭౬ ॥ శా ॥ వెన్నుండీయెడఁజేయు మాయల మరుల్,విశ్వేశునిన్ జేర
కుం । డ న్నేర్పొప్పఁగఁ బ్రోవనోకరుఁడ నిరూ,ఢప్రక్రియన్ నేనయో
ర న్నాచాలుదు మీర లేలయనుచీ,రాలాపము ల్మీఱఁగా। సన్నాహంబున
గొల్చిరాఁగఁ బ్రమథుల్,సర్వజ్ఞుఁడానందుఁడై॥ ౧౭౭ ॥ మ ॥ విభవ
బొప్పఁగ నృత్తగీత కలనా,విస్ఫూర్తిఁ జే దేవతా । ప్రభుకన్యల్ సను
ర ముంగలనిజ,ప్రస్థాన భేరీ మహా । రభసంబై శివదుందుభు ల్మ్రోయ
హో, రాళంబుగా దేవది । గ్విభు సంస్తవ్యత రాత్మ చర్య కథనా,
ర్భూత లీలారతిన్ ॥ ౧౭౮ ॥ గీ ॥ వెడలి కక్ష్యాంతరముల న,వ్వేళమ
త్తి । మండపంబుల కడనుండి,మహితవిభవ। మెసఁగఁగ జనుచుండి స
లోక్య,లెల్ల ఖచర । వాసులప్పుడు నేత్రోత్స,వముగఁజూడ॥ ౧౭౯॥ సీ
గొప్పలై మిన్నందు,చప్పరంబులుగల తన్ముక్తిమంటప,స్థలులనుండి। శృ
ంగాగ్రసీమల,శృంగార విహరణ శ్రీసమాకృతినున్న,చేడెలెల్ల । కఱక
తు గమనసం,గతులన్ని వీనుల విందుగా విని తమ, డెందములను ।
దియేమిపని శివుం,డీవేళ దలకొన్న కార్యంబు మిగుల వెం,గలితనంబు
౧౮౦ ॥ గాక పదివేస ములమాయ,కానిమాయ । జోటిమేటితనవ
జూటి,పాటిరూఢి । గాదు పగవాఁడు వెడవిలు,కాఁడువాని । సూఁ
డునుసూఁడు దీర్పఁబో,సూఁడునేఁడు॥ ౧౮౧ ॥ మ ॥ అనవించున్ శివ
డంచిత ప్రకటమా,యారూపశృం గారిణీ । ఘనలీలాకృతిఁ బూడఁగాఁ
దికి వే,డ్కఁల్చాల రెట్టింపనా । కనకాగార విచిత్రగోపురసమ, గ్రః
గ్రిరథ్యాపులై । ల్లను దోడ్తో నయమందుడై గడచి హో, లా చి
పద్మంబునన్ ॥ ౧౮౨ ॥ మ ॥ అహిరా డ్భూషణుఁ డార్యకాత్మ
గశృం,గాభ్రంకషంబౌ నభో । లహరింగాంగ సరిజ్ఝరీక్రమ విల

లచ్ఛాఖిశాఖాశిఖా । విహగానేక వినోదము ల్పలుమరున్, వీక్షింపఁ
గాఁ బలుకుచున్ । బహుదంతి ద్యుతిగర్భ దుర్భరదరీ, భాగంబులన్
జూపుచున్ ॥ ౧౮౩ ॥ చ ॥ నయమొనరన్ బరంబరులొ, నర్పఁగ సిద్ధు
లు వేత్రహస్తులై । ప్రియముదలిర్ప యక్షసుర, బృందములున్ దగనా
డిగీఁడులున్ । రయమున వెంటరాఁగ ముని, రాజులు కిన్నర గుహ్యకా
దులున్ । జయజయశబ్ద గుంభనలఁ, జాలభజింపఁగ నిండు వేడుకన్॥

—(*) శివుండు భద్రవటంబున విడియుట. (*)—

సీ ॥ మురజవాదిత్ర గో,ముఖముఖ నాదముల్ మలసిన గిరిగు
హా,ల్యాలుమొలయ । వైడూర్యగోపుర,ద్వారము ల్వెలువడి బలువైన
ప్రాకార,పఙ్క్తిఁ గడచి । మెల్లన మగరాల,మెట్లపై వడినెక్కి తిన్న
గా డిగ్గుచు,దివ్యమైన । నవరత్నమయ తోర,ణంబులు గలచక్కి దప్ప
క చక్కని,దారినడచి ॥ ౧౮౪ ॥ కమ్మ విరివాసనలయొమ్ము,గమ్మినెమ్మి
తనువులకు హాయి యొనరింపఁ,దామసింప । కరిగి విడియఁగ మదిగోరి,
యప్పురారి । డంబు రహిమీరి భద్రవ,టంబుఁ జేరె॥ ౧౮౫ ॥

—(*) సూర్యాస్తమాన వర్ణన. (*)—

క ॥ ఆప్రొద్దచ్చట నుచిత । వ్యాపారక్రియలవిడిసి,రందఱుతమ
కున్ । వైపైనలీలఁ బడమటఁ । జూపట్టెన్ మందరశ్మిఁ,జొప్పడి రవి
యున్ ॥ ౧౮౬ ॥ మ ॥ పరమేశుం డిటులద్రినందనయు ది,క్పాలుర్ ము
ను ల్సిద్ధులున్ । సురలున్ సాధ్యులు కిన్నరు ల్ప్రమథుల, స్తోకప్రభన్
గొల్చితో । నరుదేరన్ జనుచుండి భద్రవట ర,మ్యస్థానుఁడై వశకా ।
హరిదశ్వుండు పరాబ్ధిఁజేరె హరిరూ,పానంద సంధానుఁడై ॥ ౧౮౭ ॥
చ ॥ ఘనతరదీప్తితోఁ దనువి,కాసినిగా నొనరించు లోకలో । చనము
పరాగయోగమున,సాంద్రితదారుణ కాంతినొందినం । గనుఁగొని ప

ద్రినీలజః న,గ్రక్రటాన ఫూత్కరణంబు సేయుచో । లీఁ గని దన సెమ్మొగం
బు ముకుళించెఁ జలించె రథాంగ సంఘముల్ ॥ ౧౮౯ ॥ చ ॥ సముదు
భటుఁడు పూర్వనగ,సానుతటంబను కొత్తళంబునన్ । బ్రిమదముమీర
నిల్చి యాల, పాపఁపుఁ జీకటి సోకు మూఁకపై । నమరవశి న్నిగుడ్చిన
వి,యన్మయమైన పిరంగి గుండునన్ । గమలహితుం డఖండగతి, గ్ర
క్కునఁ బశ్చిమవార్ధిఁ గ్రుంకినన్ ॥ ౧౯౦ ॥ మ ॥ క్షితిసర్వజ్ఞుఁడనంగఁ
బేరయినయా,శ్రీకంఠుఁ డార్యాసమ । న్వితుఁడై నీదగు మోహినీత్వ
ముగనన్,వేంచేయుచున్నాఁడుచో । ద్గతి మీరన్ పురుషోత్తమాఖ్య ల
సిప,ల్కన్ బోవు నల్లై క్రియాహతభానుం డపరాబ్ధిశాయిఁగనఁజే,
రంబోయె సన్మిత్రుఁడై ॥ ౧౯౧ ॥ గీ ॥ మిత్ర తేజంబు తనుగూర్చి,మెచ్చి
యపర । దిగ్వధూటికి బడబాగ్ని,తెల్వినొసఁగు । తాపితాచీర య
నఁగ న,త్యంతశోణ। కాంతి పడమటసంధ్యరా,గమువహించె॥ ౧౯౨ ॥
సీ ॥ పరధరాధరభృగు,ప్రాంతకాంతారైక దావపావక శిఖా,తతియ
నంగఁ । బశ్చిమాంశుమత్ప్రభా,హతిసము ద్ధూతాబ్ధి రత్నపుంజోజ్జ్వల,
శ్రీయనఁగ । సారతరంగిణీ,సలిలపానోజ్జృంభి తౌర్వానలజ్వాలి,కౌఘ
మనఁగ। బటు మహా నటజటా,పటలవిస్ఫుటశేష ఫణిఫణామణిగణ,ప్ర
భలనంగ ॥ ౧౯౩ ॥ యామినీ కామినీహృద,యానురాగ । ముగను
మయూను చరుఁడొగి,గగనచత్వ । రమునఁ గుంకుమరేఖల,కొమరు
ర్చె । నమర ననఁదగె సంధ్యరా,గముల గములు ॥ ౧౯౪ ॥ గీ ॥ ప
తమునఁ దన్ను గెల్వనే,ర్పరియటంచుఁ । బూనివచ్చెడు గట్టుని, లా
నికెపిరి । నిలిచె నోమరుఁడనఁగ ద,న్నీలదేహ । కఠిన కాంతుల వ
నుజీ, కటులు బలిసె ॥ ౧౯౫ ॥ గీ ॥ భువనములకంట నలుమగాఁ,బు
నిపేడ్క । విన్న కంచము గదియనా,వేళసాంధ్య । రాగదీపము నిఁ
పవి,చిత్రముగను । గాటుకయనంగ గటికచీ,కటులు పర్వె ॥ ౧౯౬
చ ॥ పరగ మరుంపుపెన్ దొగతు,పాకిని బుప్పొడి మందు తేఁటిగుం

డురువుగ మీరఁగూరిచద,లోదవు గుంటగఁజేరి రుద్రుఁడన్ । హరిణము
నేయఁ గల్వవిరి,యందవు జానకి తొటఁగోపవ । హ్వారవులుచన్ మ
ణుంగురుల,నీతి నభస్థ్సలిసిండెఁ దారకల్॥ ౧౯౭ ॥ గీ ॥ వెలఁగుచు ను
ద్ధతిన్ సమయ,సింహకిశోరము వేడ్కమీరఁగా। సలఁగఁగనాటవీ విలసి,
తాంధతమః పటలీభకుంభని । దళనమొనర్చి నల్లడల,రాజిలఁగా వె
దఁజల్లినట్టియు । జ్వలతర మౌక్తికావళుల, చందమునన్ బొడసూ
పెఁ దారకల్ ॥ ౧౯౮ ॥ మ ॥ ఆవటవృక్షసీమను స,మహాతలంబున
నిష్టగోష్ఠివి । ద్యావిభవప్రమోద మహీ, తామిత వాక్ఫణిత ప్రసంగ
నా । నావిధరీతులన్ నిజము,నఃప్రియ సంగతు లుల్లసిల్లగాఁ । గేవల
మైత్రితో **సుఖము**, గిలాకనఁగా శయనించె శర్వుఁడున్॥౧౯౯॥

—(*) చంద్రోదయవర్ణనము. (*)—

చ ॥ పరమ మునీంద్రులెల్లను ద,పఃక్రమ భూరి సమాధియోగ
ముల్ । పరిగొని యోగగానిదుర,పట్టిక యాకటనున్న దేవతల్। నిరు
పమభోగసంస్థితుల నెంకొకనఁ దూర్పునుభాను పంచునా । పరసవు
బోనవుట్టికన, చంద్రుఁడుదోచె సుధామరీచియై॥ ౨౦౦ ॥ సీ ॥ గగనా
టవీతార,కా మృగంబులనేలు కొనవచ్చు సింగంపుఁ,గొదమయనఁగ।ఘ
నతరయామినీ,కామినీ కర్ణైక విలసితరత్నకుం,డలమనంగ । సకల శ
కుంతసం,చయ భాసుర చకోర కులతపో యోగస,త్ఫలమనంగ। బూ
ర్వాచలప్రాంత,భూమితలోజ్జ్వల న్మంజుప్రవాళని,కుంజమనఁగ॥౨౦౧॥
నలఘుతరదీప్తి మండలం,బతిశయిల్లఁ । దనరఁగొక్కి నికాయంబు,తల్లడి
ల్లఁ । గుముద వనసంతతులు చాలఁ,గొమరుమిగులఁ। జంద్రుఁ డుద
యించెఁ గాంతిని,స్తంద్రుఁడగుచు ॥ ౨౦౨ ॥ క ॥ ఖరకర కిరణ స్ఫుర
ణన్ । బరితప్తంబైనజనము,పై వీవఁగనుం। దర రజనీకరమునఁదగు।
సురటియనన్ చంద్రుఁడలరె,చూపఱకిమ్మై॥ ౨౦౩ ॥ క ॥ ఇరులనిమెడు

శైవాలో । తక్కరములఁ బెనగొనిన ధవళ,కరసారనిసాం । కుర వి భ్రమోజ్జ్వలామృత । సరసీయనం గగనవీధి,చంద్రుండలరెన్ ॥ ౨౦౫॥ అట్టియెడ ॥

—(*) చంద్రాస్తమానవర్ణనము. (*)—

గీ ॥ అంధకవిరోధి చనఁ దమం,బడర బలిమిఁ । గలసితద్రాత్రి యుగ్రత,గల్గనోడి । యోహటించెనో యల్లుడం,చూహతోడు । పడ గఁబోయిన గతిఁ,శశా,పతియుఁ గ్రుంకె ॥ ౨౦౬ ॥

—(*) ప్రభాతకాలవర్ణనము. (*)—

గీ ॥ చంద్రు నస్తమాన, సరణిని గైకొని, చక్కఁబొడిచివచ్చె, దిక్కులందుఁ । బక్షి కలకలంబు,బలుపయియప్పుడు । భవుని పయన మునకు,బటువుగాఁగ ॥ ౨౦౭ ॥ క ॥ రాతిరి గడచినయట్లు ప్ర । భాతంబై మిగుల నమర,పతి దిశబ్రహ్మం । బై తెల్విబొదల సూర్యుఁడు । దోతేరఁగ నందరెలమి తో,మేల్కనుచున్ ॥ ౨౦౮ ॥ క ॥ కాలోచిత కృత్యంబుల । హేలాగతి సల్పివచ్చి,యీశ్వరు మ్రోలన్ । లీలఁ జెలు వొంద నిలిచిరి । శ్రీవెలయఁగ సురలు మునులు,సిద్ధులనంగన్ ॥ ౨౦౯ ॥ క ॥ తరువాతి కథా క్రమమది । నిరుపమవాగ్విమలవృత్తి,నేర్పొప్పఁ గమా । కెఱిఁగింపుమనుచు నడిగినఁ । బరమోత్కర్షణంబుగాఁగఁ,బ్రొద్ధిదలిర్పన్ ॥ ౨౧౦ ॥ శా ॥ దేవబ్రాహ్మణ భక్తియుక్తి ఘన బుద్ధి ప్రాభవా కాంచన । గ్రావాధీశ్వర ధైర్యసార విలస,ద్గాంభీర్య పాథోనిధీ । శైవేయ ప్రతిమానశౌర్యతర దే,శాధీశ కోటీర ర । త్నావిర్భావ మహాప్రభాంఘ్రియుగ వి,ద్యాభోజ రాజేశ్వరా ॥ ౨౧౧ ॥ క ॥ విలసిత సద్గుణసాంద్రా । వెలుగోటి కుమారయాచ,విభుగర్భసుధా । జలరాశి పూర్ణచంద్రా । బలవద్రిపు గజమృగేంద్ర,భాగ్యసురేంద్రా ॥ ౨౧౨ ॥

మాలిని.

సవితృ సదృశ తేజో,జాల నిత్యత్వశీలా । కవి వినుత చరిత్రా, గాఢ సౌందర్యగాత్రా । భువన భరిత కీర్తీ,పుణ్యసా ద్గుణ్యమూర్తీ। దివిజ తరుసమానా, దీన విద్వన్నిధానా ॥ ౨౧౩ ॥

గద్య.

ఇది శ్రీమ ద్దత్తాత్రేయ గురు చరణారవింద మకరందబిందు సం
దోహ నంది మాన సేందిందిర భద్రకాళీ వర ప్రసాదిత
కవితా చమత్కార కుమారయాచ నృప దత్త తికట
జ్వ నామాంతర భాసుర రోసనూరి లింగనా మా
త్య పౌత్ర గంగన మంత్రి పుత్రి కాశ్యప గోత్ర
పవిత్ర వజ్రకంకట విశంకటమతి వేంకటపతి
కవి ప్రణీతంబైన విష్ణుమాయా విలాసం
బను శృంగార ప్రబంధంబు నందుఁ
ప్ర థ మా శ్వా స ము
సంపూర్ణము.

శ్రీ ర స్తు.

శ్రీ విష్ణుమాయావిలాసము

ద్వితీయాశ్వాసము.

క॥ శ్రీరోసనూరి భూపతి। గౌరీశ దయానులబ్ధ, కామితఫల శ్రృం
గార వెలుగోటికుల బం। గారేచ నృపాలచంద్ర, గమన మృగేంద్రా
౧॥ వ॥ అవధరింపుము॥ క॥ దేవా జనమేజయ ధా। త్రీవల్లభ కణఁ
ములకుఁ, దెందేపలుగా। శ్రీవాక్సుధారసము చూరఁ। గా వైశంప
యనుండు, ఘనముగఁ బలికెన్॥ ౩॥ ఇట్లు॥ సీ॥ ప్రాచీదిశాభామ
ఫాలభాగంబున దీపించు సిందూర, తిలకమనఁగఁ। దూరుపు కొండపై
గైరికస్థలమున నైరావతము పెట్టు, నడుగనంగఁ। బూర్వసముద్రంబు
పొంతసంభవమయ్యుఁ బొదలెడు పగడంపుఁ, బొదయనంగఁ। బరవే
శ్వరున కింద్రు, పంపున దేవతల్ గొనివచ్చు కెంపుల, గొడుగనంగ॥ ౪।
సూర్యుఁ డుదయింప నిబ్బంగి, సాలినిత్య। కర్మములుదీర్చి పైనంపు
టూతురమున। గౌరితోఁ గూడి ప్రమథసం, ఘములు సురలు। మౌ
నులును గూడి చనుదేర, మహిమమీర॥ ౫॥ క॥ అలబలముగాఁగఁ
దన్నున్। గొలుచుచు వెనువెంట వేగఁ, గూడియు మునులున్। గ
సురలు నడువ మరివా। రల మన్నించుచును వేడ్క, రంజిల్లంగన్।
౬॥ క॥ శ్రీ వైకుంఠ పురమునకుఁ। ద్రోవం జేకొనుచుఁ దగుని, రూఢి
ని గౌరీ। దేవి యొడగూడ నిపుణము। గా వృషభారూఢుఁడగుచు,
గమనోత్సుకతన్॥ ౭॥ గీ॥ పొద్దుపొడుపున నవరత్న, భూరిరత్న
కాంతి కాంతంబుగా బహు, కళలఁ దనరి। మిక్కుటంబుగ మెఱయంగ,
దిక్కులెల్ల। నాత్మ కత్యంత హర్షమై, యనువు మెరయ॥ ౮॥ మ॥
అలకానాథు నిజాప్తణాదుల నసే, కాపూర్ణ వస్తుస్థితుల్। కలితా

ట్టాలక వేశ్మ గోపుర సమ, గ్రశ్రీ సువర్ణోజ్జ్వలో । త్పల సౌగంధిక
రత్నచిత్ర కమల,ప్రాచుర్య కాసారసీ । మలు శృంగారవనుల్విమాన
ములు ధా,మశ్రేణులెల్లన్ వడిన్ ॥ ౯ ॥ క ॥ గిరినందనక్షితికవ్వటతరు। వ
రసవిధ స్థలవిచిత్ర,వైఖరు లంతః । కరుణ తగఁజూపి చెప్పుచుఁ । గర
మొప్పవహింప వేడు,కన్ బోవంగన్ ॥ ౧౦ ॥ శా ॥ యక్షాధీశ్వరుఁడి
ష్టసౌష్ఠవసము,ద్యద్భక్తితోఁ గానుకల్ । నిక్షేపంబులు మున్నుగాఁగ నె
దుటన్,నిండారఁగా నిల్పి ఫా । లాక్ష శ్రీపద పంకజంబులకు నెయ్యం
బొప్పఁగా మ్రొక్కినన్ । బక్షంబైన కృపాకటాక్షమున సం,భావించి
వీడ్కొల్పుచున్ ॥ ౧౧ ॥ గీ ॥ సరస కర్పూర కదళికా,ఖండచైత్ర । ర
థ వనోద్యాన ములవిచి,త్రములు సర్వ। మంగళాస్పదముగ సర్వ,మం
గళకెఱిఁ । గించి పలుకుచు సకలేశుఁ,డంచితముగ ॥ ౧౨ ॥

— (*) శివుం డమరావతిం గనుట. (*) —

చ ॥ చనుచును ముందటన్ గనియె,సారసచక్ర సరోవరంబులన్ ।
ఘనఫల పుష్పపల్లవని,కాయ సురద్రు వనాళి వజ్రకే । తన పరిఖాభి
రామమణి,ధామములన్ గమనీయ రత్నశో । భనబహు సౌధ యూధ
ముల, బంధుర సుందర మైతనర్పఁగన్ ॥ ౧౩ ॥ క ॥ గోపురమిట్టాల
మందర । గోపుర నవరత్నఖచిత,కుట్టిమవిభవ । శ్రీపరమా నమరావ
తి । నాపరమేశ్వరుఁడు చూచి,యతి కుతుకమునన్ ॥ ౧౪ ॥

— * నందనవన వర్ణనము. * —

క ॥ నందనవన కల్పద్రుమ । బృందంబుల నీడఁ జనుచుఁ, బ్రియ
మెనయన్ బా । లేందుధరుఁడు హిమగిరిరా । ణ్ణం దనకిట్లనియెఁ బ్రియ
ము,నన్ హిత మొదవన్ ॥ ౧౫ ॥ ఉ ॥ చెంగలిచూపులన్ బ్రియముసె,
ప్పఁగ మెప్పగుచున్న తమ్మితూం । ఢ్లంగొని ముకురాలం గొఱికి, డగ్గ
రియిచ్చు ప్రియాంగనావళిన్ । బొంగుచుఁ గౌఁగిలించుచు వి,నోదము
మీరమరాళ దంపతుల్ । గాంగ తరంగ డోలికలఁ,గామిని యూయెల

లూఁగుఁగంటివే ॥ ౧౬ ॥ ఉ ॥ చన్నులు చక్రవాకములు, సైకత భూః
లము లీవిఱుందులున్ । గన్నులు గండుమీనులు ము, ఖంబులు నీరజ బృంః
ము లుక్కరుల్ । చెన్నగు తేఁటిగుంపులు వ, శిత్రయ మూముఁగులు గాఁః
జేజెరా । యన్నులాయారపున్ సరసు, లై తగి యొప్పట చూడు కో
మలీ ॥ ౧౭ ॥ వ ॥ అనియిట్లు ముక్కంటి గట్టురాపట్టి వాల్గంటిమిన్నః
మిన్నగల దిట్టతనంబున తనముందటన్ బెట్టికొని పట్టు దప్పని పైనంః
న కూకొని కొనియాడందగు క్రేవలఁ గేవలంబయిన తావులుఁగల త్రో
వలఁ గంపింపఁ బెంపైనకొమ్మల జొంపమ్ములందగు వనమ్ములమీరిన కీః
శారికా మయూరకుల సమాకుల రావమ్ముల కిమ్మైన ఫలదళ కుసుః
విసర ఫలిత నానా లతావితాన నితాంత మాలతీ మాకంద బృందః
రువింద పిచుమంద జంబూ జంబీర నింబాశ్వత్థ కర్పూర కదళీ రసాః
సాల తక్కోల తాల హింతాల వకుళ వంజుళ కురువక మరువక ః
న్మథ మధూక మంజుళ పుంజ రంజిత మరుసంతాన గురు తరాంతర
నర్గళ మార్గంబుల హేరాళధారాళ హేలావిలాస బంధురమదసింధుర
బులమాడ్కిన్ జనుచునను చుఁ బ్రియంబుననయంబున డెందంబున కాన
దంబు సందడింప నిందుమౌళితోడ వేడుక గులుకన్ బలుకు పలుకుల
ప్రింపు పలుకులం దొలుకు తీపు దళుకొత్తు తేనియల్ గులుకరించు భ
షించు కలభాషిణి మధురంబగు నరుణాధరం బారం దీరం బండి ని
డు దొండపండనుకొని యెంటొంటిన్ గూడుక తండతండంబులై చుః
చుఱుకుకన్ గరువతనంబునన్ రాఁగని రాగనిమగ్నంబగు నల్క ః
లఁకన నక్కన్నె రాచిలుకల పిలుకలఁజే విదిర్చి పేర్చిన చేర్చిన మూదంః
మదంబున నత్తరుణి, తరుణ కర పంకజంబు లరుణ కిసలయంబులని మె
వ నుల్లంబులు పల్లవింప వడి గడలుకొనఁ దొడిబడ నాహారంబుల న
హారవాంఛలు పెనంగొన బెగ్గడిల్లకఁ బెల్లుగావచ్చు పిక నికరమ్ముల
కలభావమ్ములు ప్రియంబునఁ దెలియఁబలుకు ప్రియుని కులుకు పలుకు

కం గలకలనగు చంద్రముఖి ముఖ మండలంబు చాంద్రోదయంబుగాఁ ద లంచి కలంచిన మనంబుల ఘనంబుగ ముందుముందుగ విందు లారగిం తుమను చందంబుల తెందేపలై ముప్పంపు నప్పులక్ మూఁగి పండువె న్నెల బువ్వ కడుపులనిండ మెక్కంగలిగెనని దప్పులనున్నవారి దప్పులం బెట్టి క్రొవ్వారండిట్టి వేగంబు నివ్వటిల్ల రండని కోరిక లీరికలెత్తం బిల్చి డగ్గరక్ మేరమీరం జేరి వెంట నంటివచ్చు చకోరికల సాభిలంజూచు న మ్మృగీదృశ చూపుల దాపుల కోపుల యోపికల్ గల్గి చెవులురిక్కించి ని క్కిచూచుచు భయభ్రాంతిచే నూటుదాటు లేడిగుంపులం గను వేడుక కూడిన జాడలం దలయెత్తు నయ్యాలివేణి కప్పుగుప్పు పెన్నెరిగొప్పు కొ ప్పున నెప్పుమరి మెప్పు చొప్పుప్పతిల్ల దిట్టపట్టంబుగాఁజుట్టిన కమ్మవాసన ల విరుల సరులఁ గమ్ముకొని దళమ్మగు తావులక్ దావలంబయిన గుణం బుల గమకంబులుగాఁ దెలుపం బోలుపై గమ్మన నేతెంచు తెమ్మెర పి న్నవాని మన్నెతనమ్ము బురుణించి ఘనమ్మగు నెమ్మెలక్ గరుణించి యు రువడించి ముదమ్ము బెరయ మదమ్ము నెరయ ఝుమ్ముఝుమ్మనక్ గ్రమ్మి గ్రిమ్మన నడతెంచు నెల తేఁటికులమ్ముల మొత్తమ్ము లమించు మించుల మించు నురుములతోడి మేఘమ్ములను చాపలమ్ముల యెమ్మునఁ బురులువి ప్పినటించు నెమ్మిగములం గాముఁకమ్ములం గాంచుచుఁ దత్తత్సరోవ రంబుల దారిమీరి బిసకాండంబులంబారి సమరి ఖండించి చంచుపుటమ్ము ల దిటంబుగా కబళించ గళవళించు జాలపదంబులు వీకం గూకలిడు త త్కలకలం బాలోకింపుచు॥ 30 ॥ ఉ ॥ తమ్ముల యిమ్ములం దనుగ, త మ్ముల నామ్ములనున్న తేఁటిమొ। త్తమ్ముల ఝంఝుమక్ మొరలు, దా ర్కొని యక్కలహంసనాదముల్ । గమ్మగఁగమ్మ వాసనలు, గమ్మఁ దూటుచు వచ్చువాతపో। తమ్ముల సోకులందు గుమ్ము, దమ్ముల హాయని నేద దేరఁగక్ ॥ 31 ॥ చ ॥ అటనట విశ్రమించుచు మ,హాతపమా త తమైననోర్చిచ । కటిగల నూగఁమందు జన,కన్గొనిపలుకు వెలంచి

రెండుమి। కుక్కుటముగ దొడ్డతెల్లగల,కూరిమి రెక్కల పక్కినెక్కియో। క్కుట గలయంగ సుగ్రుడధి,కత్వరతక్ గమియింపుచుక్ రహిక్॥ ౩౨ ॥

— ❋ శివుండు పాలసముద్రముం గనుట. ❋—

సీ॥ అటువలె వలిదిబ్బ, యల్లుండు వైకుంఠపురము చేరువగాఁ గఁ,బోవుచుండి। యెలమితోఁ దనకును,దలపుష్ప మొలవంగఁ జేసి ఘనజ్ఞుఁడై,చెన్నుమెఱసి। మినుమాక మొదలగు, మేలైన యేఱుల గముల కు మొదలను,క్రమము గాంచి। పదినూరు కన్నుల,బాబెక్కియాడెడు చక్కని గనిసము,త్సాహమెనసి ॥ ౩౩ ॥ దబ్బి పూనిబ్బరపుడబ్బు,బొబ్బి మెకము। నుబ్బ సిబ్బెంపు వెలిమబ్బు, నబ్బురంబు। పసిడి బొజ్జయ్యన డకైన,పక్కినిక్కు। గడలుద్రోయంగ గలుగుపా,లకడలిజూచి॥ ౩౪॥

— (❋) { శివుండు పార్వతితో క్షీరసముద్రాదిగత విశేషంబులు చూపి చెప్పుట. } (❋) —

సీ॥ గౌరితో నిట్లను,కాంత యల్లదె కంటె యినతతి గూరమున దు,గ్ధాంబురాశి। హరి యిల్లటపుటల్లుఁ,డమ్యోను దనకను కరణి నుబ్బె నోనాగ,ఘనతరంగ। గణములు మిన్నందఁ,గనుపట్టె నాదండ వెలిదీవి గనుగొంటె,వేల్పులెల్లఁ। దన్ను మథించంగ,వెన్న దేలినదని పెనుడిబ్బ వైచిన,ట్లొనరె చూడు ॥ ౩౫ ॥ కాంత కనుగొనుమట్టె చెం,గటను మెట్ట। తమ్మివలెను వైకుంఠపు,రమ్ము వెలయుఁ। గోటకొమ్మల తమ్మిరే, కులుగనమరి। యున్నవనిచూపి మఱియున,య్యుగ్రుఁడనియె॥ ౩౬ ॥

సీ॥ ఇందిందిరాలక,యిమ్మహా నగరంబు విభవంబు కలదెల్ల,వినుతి సేయ। నస్మదాదులకును,నాదిమ ఫణికిని కమల గర్భునకైన,క్రమము చిక్క। దిందిరా రమణుని,మందిరద్వార సీ మకరాజవీథియా, మాగణ మతివ। నారాయణుని పెద్ద,నగరి చేరువనదె మకరకేతనకాంతి,మలసి మిగిలి ॥ ౩౭ ॥ గెంటకున్నది రసదాడి,వింటివాని। ఇల్లుచూచితెమ్ముం దర,వింధువదన। శారికాకీర కలకంఠ,చంచరీక। మోహన బలంబు

లెల్లనుఁ, బోహరించి ॥ ౩౮ ॥ క ॥ ఉన్నట్టి చందమిప్పుడు । వెన్నుని పె
ను బ్రాపువలన, వెడ విలుతుండు బల్ । సన్నాహంబున నాపై । మున్ని
టితన నూడదీర్పఁ, బొనయుట దోచెన్ ॥ ౩౯ ॥ వ ॥ అని యిట్లు పలు
కుచు ॥ మ ॥ రవిచంద్రాగ్ని విలోచన క్రమత శ్రీ, రంజిల్లగా నమ్మహా శి
వుడయ్యార్యకు నేత్రపర్వముగ ల, క్ష్మీవల్లభో ద్యత్పురో । త్సవ శృం
గార కళావిలాసములు త, త్తద్వైఖరుల్ నందునం । దు వినోదంబు
లఁజూచి చెప్పదును సం, తోషాతి రేకంబునన్ ॥ ౪౦ ॥

...* శివుండు విరజానదిం గాంచుట. *...

సీ ॥ మందార మాకంద, సుందర వనబృంద సీమ సుగంధముల్,
పేర్మిమంబోలయు । శీతలచ్ఛాయల, శివుండును శివయును సర్వసుపర్వులు,
సకల సిద్ధ । సాధ్యాదులును మును, స్సపరివారముగాఁ జనిచని ముం
దట, గనిరి వేడ్క । నమృతంపుఁ దరగల, నలరుచుఁ గెందమ్మి తళుకుల కెం
పు చెంగలువ గములు ॥ ౪౧ ॥ దనరు నీలంపుఁ దేటిమొ, త్తముల బెర
సి । కలిత కలహంస జలవిహం, గముల కలక । లార్భటుల్ గల్గి ర
త్నమ, యప్రభాభి । రామ సోపానమై నవి, రజయనునది ॥ ౪౨ ॥ అల
ర మరియును నచ్చోన, నంతటను । శ్రీవిలాసంబులైన స, రోవరము
లు । తనువులై సర్వ గరుడగం, ధర్వ దివిజ । యక్షముని సేవ్య భవ్యమై,
యతిశయిల్లి ॥ ౪౩ ॥ సీ ॥ అవిరళస్నాన సం, ధ్యాది క్రియాచార నిష్ఠా
వనీసురా, స్వితతటము । లతులిత భాగవ, తార్థ ప్రసంగవి స్ఫుట సు
ధీజనవచ, స్స్పందనములు । జలచర చక్రాంగ, సారంగ బకవిహం గమ
సంగతతరంగ, సముదయములు । ఫుల్లహల్లకసితాం, భోజకైరవచర
చ్చంచరీకారవ, సంకులములు ॥ ౪౪ ॥ కలితవిద్రుమ సోపాన, విలసిత
ములు । గరుడ గంధర్వ కిన్నర, ఖచర నికర । వినుతమానస కాసార,
ఘనవిలాస । రుచిర విభవంబులగు తత్స, రోవరములు ॥ ౪౫ ॥ మ ॥
కమలాబ్జ స్ఫుటచక్ర ధారణమునన్, గాంభీర్య లీలాయుతిన్ సుమన

స్తుత్య శిఖిముఖోన్నతజన,స్తోమాహిరాడ్వైభవ । క్రమరీతిఁ ధ
రణీసురాభినుత సౌ,కర్యాను భావంబునన్ । గమనీయంబగు శార్ఙ్గ
పాణి కరణిన్,గాసారము ల్చెల్వగాన్ ॥ ౪౬ ॥ గీ ॥ అట్టికాసార తీ
రమై,యలరు విరజ । మహిమ మాద్యంతమును సర్వ,మంగళయగు ।
గౌరికేర్పడఁ బల్కుచుఁ,గాలకంఠుఁ । డా సమీపాంతరము జేరె, నవ
సరమున ॥ ౪౭ ॥

—(*) నారదుండు శివునికంటె మున్ను వైకుంఠంబునకరిగి హరిఁగనుట. (*)—

సీ ॥ అందనంతంబైన,హరిభక్తి పరులును బరమయోగీంద్రులు,
భాగవతులు । నతులితవినయవి,శ్రుతలీల చిత్తమై వేడ్కతో దినమున,
విరజఁగ్రుంకి । సంధ్యాజపంబులు,సలుపుచుఁ దమమనో భీష్టంబు లీడేరఁ,
దుష్టివొందల । ననుపమమణిభూష, ణాంబరా డంబరులై విష్ణు సేవిం
ప,నలరుచుందు ॥ ౪౮ ॥ రటుల గావున నారదుం,డపుడు వేగ । నవ్వ
నము దాటి మునుమున్న యా,విరజను । నిత్యకర్మంబు లొగిదీర్చి, నిష్ఠ
మెఱసి । హరిని సేవింప వైకుంఠ,పురముఁజొచ్చె॥ ౪౯ ॥ క ॥ కుడిచే
ల మహతి కుడిమెడఁ । గడునిడుకొని యెడమచేత, ఘనకుంచికనున్
దొడిబడ విసరుచు వలయము । గడలుకొనన్ దిరిగి కుప్పి,గంతులు గొ
నుచున్ ॥ ౫౦ ॥ క ॥ హరికడకు నరిగె మున్నుగ । హరుఁడాతీర్థమ్ము
లపొంత,కరిగియు విరజన్ । సరసుల నన్నిటఁ గలయన్। దిరిగివలయు
విధులు తాను,దీరిచి యంతన్ ॥ ౫౧ ॥

—(*) శివుండు వైకుంఠనగరంబు సొచ్చుట. (*)—

శా ॥ శ్రీవిశ్వేశుఁ డనంతభూషణుఁడు గౌ,రీదేవితోఁగూడి తా
నావేళ న్విరజానదీ మహిమము,వ్యాఖ్యోక్తి సంధిల్లుత । ప్రఖ్యవిస్ఫూర్తిన్
విశేషసంగతుల న,ర్థిన్ గౌరికిన్ జెప్పుచున్ । దేవోత్తంసుఁడు విష్ణుజ
పురమున్,ధీయుక్తితోఁ జొచ్చియున్ ॥ ౫౨ ॥ క ॥ నవరత్న ఖచిత

కాంచన । భవనంబులుసేయు గరుడ, పావన కుముదా । త్మ విజయ జ
య కుముదాది । ప్రవరుల కిరవైన మందిరములవి గనుచున్ ॥ ౫౩ ॥
క ॥ తోరణ బహుళము లగుచును । ద్వారణములు వెలసి సర్వతోముఖ
భద్రా । గారముల నెరయు హరిపురి । గౌరవమునఁజొచ్చి చనుచు,
గారుడ రుచులన్ ॥ ౫౪ ॥ చ ॥ పరగు మణిప్రతానముల,బల్వగు కోట
ల పెంపు రత్నసుం । దరతర గోపురంపుజిగి, దాల్చిన సౌధములున్నసొం
పు త । త్పరమతి నాకుటెన్ వెలయు,బన్మదశాత్మ పురంబ దెల్లఁదా।
నరయుచు హేమచిత్రభవ,నాంగణ సీమ లతిక్రమించుచున్ ॥ ౫౫ ॥
క ॥ హరిపెద్ద హజారముకడ । కరిగియువా హనముడిగ్గ,నభవునికట
ముఁన్ । త్వరితగతి నారదుఁడు శుభ । కరమతి నటమున్నె వేగ,గమ
నస్ఫూర్తిన్॥ ౫౬ ॥ చ ॥ పరిఖలు కోటలున్ గడచి,బంకుల కావలివా
రి మీరి సుం । దర నవరత్న మందిరవి,తానములెల్ల నతిక్రమించిము ।
ప్పిరిగొను భక్తిఁ జక్రధరు,పెద్దహజారము చెంతజేరి శ్రీ । హరి కమ
లా సమేతుఁడయి,హాటకహర్మ్యముమీద వేడుకన్ ॥ ౫౭ ॥ గీ ॥ నృత్త
గీతవినోదము,ల్నెరయఁగనుచు । వినుచు నాకవంక నిందిర, వెలఁదిపిం
డు । రవ్వతనముల మురిపెము,ల్నివ్వటిల్ల। మీరి దుగదచ్చి యిత్తిక,బా
రఁయనుచు ॥ ౫౮ ॥ శా ॥ జూదంబాడఁగ నాకువంక కొలువై,సుజ్ఞా
నలోకక్రమ । ప్రాదుర్భావవిదుండు నుండఁగని తా, త్వర్యంబు సంధి
ల్లఁద । త్పాదాంభోజయుగాహ వందనమొన,ర్పన్ నారదున్జూచి
ల । క్ష్మీదేవి ప్రియవల్లభుండు కరుణా,శ్రీదోపఁగా నిట్లనున్॥౫౯॥

—※నారదుండు విష్ణుతో శివుండాడిన హెచ్చుమాటలనుడువుట.※—

సీ ॥ కూర్చుండు నారద,గుణగణ్య త్రిభువన సంచార మాయాం
దుఁ,జాలభక్తి। గలవాఁడ వౌదు గా,గరళకంధరు సమ్ముఖమున కెన్నం
డైనఁ,గడగినీవు । పోయినయడిగల,దాయేమి మాప్రసంగములందుఁ
గలవేని,కలిగినట్టి । గతులెల్ల దెలుపుమా,గౌరి మ్మాయకు నా యంద

లి దగుసరమెట్టు,లనిన నపుడు ॥ ౬౦ ॥ దేవమాని తదాజ్ఞను,స్థితిగఁగు
రు । చుండి బహుసన్నుతులుచేసి,పుండరీక । నయన కైలాస మునను
ఔ,నయముమీర । వచ్చితిని నేను మీపద,ద్వయము గొలువ ॥ ౬౧ ॥ క
శంకరుఁడు సకలలోక శి । వంకరుఁ డఖిలంబు గొలువ,వైభవలీలన్
బొంకముగ నిండు గొలువై । సంకీర్ణంబుగను నుండు,సమయమున
దున్ ॥ ౬౨ ॥ సీ ॥ చని యయ్యుమామహే,శ్వరుల సందర్శించి య
న్నశ్రీకంఠుఁడు,నన్నుఁజూచి । బిసరుహాక్షుఁడు సుధా,రస మనిమిష
కుఁ బెట్టిన విధమెట్లు,బట్టుగిట్టి । దనుజులు కలహింపఁ,జనకనివ్వారప
బలహీనులైయున్న,భంగియేమి । కతమున నయ్యెఁద,త్క్రమమెఱిం
నఁజెప్పు మనిననప్పరమేశ్వ,రునకు నేను॥ ౬౩ ॥ విన్నవింపంగఁ దలఁ
స,విస్తరముగఁ । దోయజాక్షుఁడు హరిముకుం,దుఁడు సమస్త । ల
కమోహనుఁ డాసురా,నీకములకు । నమృతమీయంగ శ్రీరూప,మది
రించె ॥ ౬౪ ॥ మ ॥ తన శృంగారముఁజూచి దానవులుచి,త్తభ్రాంతి
జెందంగనూ । తనసౌందర్య వయోవిలాస రతికాం,తారత్న మాట
సుధా । శనులై రెల్ల సురల్ తదాకృతిగనన్,సర్వేశమీరైననున్ ।
నవిలోక్యని యుపద్రవంబులను నా,నాచిక్కులన్ బొందరే ॥ ౬౫ ॥ క
మీరెంతవారు హరిశ్వం । గారశ్రీవిధముకన్ను,గవ కడ్డపడన్ । మారు
విరిగువియలప । ల్గారున్ మొత్తబడకుండు,మహిమ దనర్పన్ ॥ ౬౬
క ॥ అనవిని కోపము గదురఁగ । ననుగినిసిసభన్నునుండ్ర,బ్రాయశి
జు । లఱనవాడె వింటిరేముని । వనితను హరిఁజూచివిరతి,వదలుదు
నుమున్ ॥ ౬౭ ॥ అని ॥ క ॥ ననవిల్తు గొంగపలుకన్ । మొనసిన చిఱ
నవ్వ గౌరి,ముఖపద్మమునన్ । గని శివుఁడును బ్రమథులతో । ననుఁజ
పుచుఁ దనమహాగు,ణ ప్రకటముగాన్॥౬౮॥ మ ॥ అవిచారుండయిన
విషాశనుని మా, యాభేద్య నత్యంతదు । ర్భవదూరున్ మరి మృత
సంహారుని బ,ల్పాపహున్ సర్వమా । భువనాతీతు నమేయు నీశ్వ

జగ,త్పూర్ణున్ మహా దేవునిన్ । శివునిన్ జుల్కఁగనిట్లు వల్కిన సుర,
ర్షిన్ శిక్ష సేయందగున్ ॥ ౧౯ ॥ మ ॥ అనినన్ భృంగి రిటాదులా ప్ర
మథులు,ద్యత్క్రోధులై వేగమే । ననుబట్టంగఁ గడంగునయ్యెడ ననూ,
నంబైన కన్సన్న వా । రినివారించి హిమాచలంబునను గౌ,రీయుక్తు
సన్ జాలఁ బ్రా । ర్థనగావించినఁ జక్రమిచ్చి జగద,ధ్యక్షత్వముం జేసి
యున్ ॥ ౨౦ ॥ ఉ ॥ మాయలు మంత్రములనకల, మంత్రము లందుల
తంత్రముల్ మహో । పాయుల నస్త్రశస్త్రములు,పాటిగయు చూటి
యు నేర్పరించి వై । తేయుల సంహరింపఁ దగు,ధీయుతుఁ జేసితినేని
నాతఁడున్ । స్త్రీయయినన్ భ్రమింతునని,చెప్పెదవీవు వివేకసారమే॥
౨౧ ॥ క ॥ నిను నెఱుఁగ వెదిరి నెఱుఁగవు । వినుమీ నీవగణమెల్ల, విధ
ములఁ జెఱుతున్। జను లెఱుఁగ విష్ణుమాయా । వనితాత్వముఁజూచి విర
తి,వలఁతిగనగుచున్ ॥ ౨౨ ॥ చ॥ పరువడి నష్ట నావిరతి,భావము నీవు
ను సర్వమైనయీ । సురలు మునీంద్రులున్ దెలియఁ,జూచెదరెంతయు
వింతగాఁగను । త్తరమిది నీదు పల్కనకుఁ,దక్కమికన్ వెడమాట లీ
వు ము । న్నెరుగక నాడుటన్ మరిస,హించితి మించగ నాడకీవికన్॥

—※హరిహరులకుఁ గలహంబుగల్గు మాటలు నారదుం డాడుట.※—

ఉ ॥ మంచిది మోహినీ యువతి, మాధవుఁ గమ్మను చూడవచ్చె
దన్ । బంచశరుండు నన్ గెలుచు,భంగి యొనర్పుము వేగ పొమ్మనీ ।
వంచితలీలతో హరిమ,హత్వ మెఱింగినవాఁడ వౌటచేఁ। గాంచెదనమ్మ
ము త్తరిజ,గద్విదితంబగుఁ దారతమ్యమున్ ॥ ౨౪ ॥ చ ॥ అరయక నీవ్రన
న్న భువ,నాధికుఁ జుల్కఁగ నాడితౌగదా । మరవకపొమ్ము నీమది,ర
మాపతి వేగమె మోహనాకృతి । స్థిర తరుణిన్ స్థితిన్ దగిని,శేషత
నన్ బ్రమయించినన్ గదా । నిరుపమ సత్యశీలుఁడవు;నీవు మునీశ్వర వే
యు నేటికిన్ ॥ ౨౫ ॥

—✻ శివుండు వచ్చుచున్నాఁడని విష్ణుతో నారదుండు నుడువుట. ✻—

క ॥ అనినన్నుఁ గినిసి శివుఁడా । య్యనఁనా శ్రీగౌరి వలవ, దనినఁ
వినకా । వనితామణితో నిటకుం । జనుదెంచె సమస్తమాని, జనపరివ
తుఁడై ॥ ౭౬ ॥ క ॥ తనయులు ప్రమథులు దిక్పతు । లనిమిషు లర
దేరవచ్చె, నాఁగడ పరుపఁ । నినునినుఁ గనగమ్మని । తనదైన విర
లోక, తత్తి కెఱిఁగింపఁ ॥ ౭౭ ॥ క ॥ అనునంత ద్వారపాలకు । లనఘ
పరా కబ్జనాభ, హరుఁడిదె చనుదెం । చినవాఁడు హజారముకడ । కన
తెల్పఁగ నెదురుకొనుట, కై శ్రీహరియుఁ ॥ ౭౮ ॥

—(✻) విష్ణువు శివు నెదుర్కొనుట. (✻)—

సీ ॥ మోదంబుతో లేచి, మేదినీ రమణియు మడుపులందీయర
మాధవధూటి । వలకేలు భుజముపై, నలవడ గ్రహియించి దాస దా
జనుల్, తరుచుగొల్వ । కుముద విష్వక్సేన, కుముదాక్షులొకట హె చ
రికలు సలుపంగ, చక్రి గదలి । యందందఁ దగువార, లబల ముదుష
చు నుపచారములఁ జేయు, నుచితలీల ॥ ౭౯ ॥ బంగరరిగెల నీడ సం, భ
మముతోడ । వచ్చునటమున్నె శివుఁడుత, ద్వారసీమ । ప్రమథపరివ
తుఁడగుచుఁబా, ర్వతిఁ గూడి । యచటి మొగసాల గడచి నె, య్యముఁ
లిర్ప ॥ ౮౦ ॥ క ॥ అరుదెంచు నంతలోన । ట్లరుదెంచుచు నెదురుఁడ
సి, హరి కరమర్థి । గిరిసుతఁ బూజింపఁగనిం । దిర పోఁదొనరం
సమ్మతిని బుచ్చితఁగఁ ॥ ౮౧ ॥ చ ॥ పరమమునీంద్రులుఁ బరమ, భా
వతు ల్నిజభక్తకోటులు । గ్గరుడుఁ డనంతుఁడుఁ మొదలు, గాఁగలవా
తోడనప్పుడ । ట్లరిగి యెదుర్కొనెఁ శివు, మహాముదమొప్పఁగఁ గాఁ
లించెనా । హరు పరిరంభణ ప్రకట, మహాణముగా మునుదాను గా
చియుఁ ॥ ౮౨ ॥ క ॥ నీలాచలరాజము స । త్కైలాస నగంబు గ
యు, గావచ్చునెడఁ । శ్రీలలనేశుఁడు హరియుఁ । శూలాయుధుఁ

వుసు గదిసి, శుభకరమతులై ॥ ౮౩ ॥ గీ ॥ పరమ సంప్రీతిఁ బొదలిర, ప్ప ట్టునందు । కలిమి గుబ్బెతగుబ్బల, నలరుకమ్మ । కస్తురి విలాసవాసనల్, గలిగి వెలయు । వెడఁదయురమున శ్రీహరి, వేడ్క నిట్లు ॥ ౮౪ ॥ మ॥ హరునిం డాసఁగ గౌఁగిలించి కడునుం, ద్వ్యద్భక్తితో మ్రొక్కెనన్ । సురనాథాంబుజ సంభవాదులమునిస్తోమంబులన్ సత్కృపా । కరదృష్టిన్ వెలయంగఁ జూచె రమచే, గౌరీమహాదేవిక । హారతిన్ బూజలుచాలస ల్పరమణీ, సుప్రక్రియన్ గూర్చియున్ ॥ ౮౫ ॥ చ ॥ ఇటుల పురాణదంపతుల, నింపలరన్ సమయోచితక్రియా । ఘటన లమించు పూజనల, గౌరవమున్ మెఱయంగఁ జేసియు । త్కటబహు వాద్యరావవిత, త స్తుతి పాఠక వందిమాగధా । ర్భటము గ్రంజసంగబహు, భంగిగ వేడుక లుప్పతిల్లఁగన్ ॥ ౮౬ ॥ సీ ॥ బంగారుచాలుకం, బములను మణి హేమ శిఖరకుంభ ములఁ, జెన్ను మెఱసి । గరుడకేతనమహా, తరటములు జిగిమించు తళుకుటద్దంపుగో, డల దనర్చి । పెనుపొంద నవరత్న, పీఠంబుల వహించి గచ్చుటరుగుల ముద్దు, కల్మిఁ బెరసి । ఘనతరంబగు మేలు, కట్ల రంగు చెలంగి కుసుమతల్పంబుల, కొమరు మిగిలి ॥ ౮౭ ॥

—(*) శివుండు హరి సభాస్థానంబుఁ జేరుట. (*)—

కలితమగు ధూపవాసన, ల్గలసికమ్మ । విరుల ఘుమఘుమంబగు పట్టి, విశదసజని । వాసమునకా భవునిగొని, వాసవాబ్జ । భవముఖాదులు వెంట వెంట, బలసి నడువ ॥ ౮౮ ॥ సీ ॥ సముచిత గతిఁ దదా, స్థానమంటపముప్ర వేశించి యందఱ, వేరువేర । నహాసనముల సు, ఖాసీనులైయుండ నియమించి తాను, నిజసమంచి । తాసనంబున నుండి, యప్సర స్త్రీసంతతి యాటలుపాటలు, నభినయములు । భాగవతప్రముఖుల, ఫణితులబ్జాసన శతమఖ కిన్నర, సాధ్య సిద్ధ ॥ ౮౯ ॥ గరుడ గంధర్వ గణములు, కానకలొసంగి । విన్నపముసేయు మనువులు, వినుచుమనుసు । మన్ననలుగల్గి శ్రీహరి, యున్నతరిని ॥ ౯౦ ॥

—※ హరి హర సంభాషణ. ※—

ఉ ॥ తద్దయుఁ దానువచ్చిన విధంబది మున్నె యెఱుంగు జాణ
తోఁ । బ్రొద్దు మెఱుంగునున్ గడకు,బొమ్మనుపుట్టము గల్గువానితో
నొద్దిక మాటలాడుటకు, నూహదలిర్ప సభాస్థలంబు పెన్ । గద్దుదు
గంగచేసయిుగ,సల్పి సమున్నతి నప్పుడెంతయున్ ॥ ౯౧ ॥ క ॥ శంకరుఁ
డభిముఖుఁడైయా । పంకజనేత్రునకు మృదుల,పద్ధతినను ని । శ్శంకుఁ
డయి నారదుఁడునను । గొంకక నిందించె నిండు,గొలువున నిన్నన్ ॥
౯౨ ॥ క ॥ దానవకోట్ల భ్రమింపఁగ । మానినివై పట్టినీవు,మతకరిమా
యల్ । నేను గనినంత మరులను । బూనుదుఁ బ్రాకృతునిలీల,బుద్ధి చ
లింపన్ ॥ ౯౩ ॥ క ॥ జ్ఞానముచెడి భువనాధిక । మానంబుడివోవమ
రుసు,మత్క్రమ శరసం । తానములఁ నీడితుఁడనై । నేనిను బతిమాలు
దునట,నీరజనాభా ॥ ౯౪ ॥

—※ మోహినీరూపంబు శివుండు చూడంగోరి విష్ణునడుగుట. ※—

గ.క ॥ నావైరాగ్యం బతనికి । నీవిశ్వంబునకుఁ దెలుప, నెంచిన
మతితో । నేవచ్చితి నిటకున్నీ । స్త్రీవిధమరయంగనిప్డు,సిద్ధము గా
గన్ ॥ ౯౫ ॥ చ ॥ మొనయుము నాటినీభువన,మోహన భామిని రూ
పమిప్పుడే । కనుఁగొనవేడ్క యయ్యెడిని,గంజభవాదుల కద్భుతంబు
గా । నినుఁగని నేవిరక్తమతి,నిల్చెద నారదమౌని చిన్నవో । యిున మ
దితోడ సిగ్గువడ,నీయెడనో దశరూపధారణా ॥ ౯౬ ॥ చ ॥ మరునిజ
యించి మృత్యువుప్ర,మత్తవిధం బుడిగించి లోకభీ । కర గరళంబుమ్రిం
గి మురఘస్మర నీవెనుగన్ జగత్ప్రసిద్ధినేఁ । బరగిన నన్నొకం డనుట,
పాడియె కామినిగన్ము వేగమే । గుఱుకొని తళ్కునీకులుకు,గుబ్బలు
నిక్కగఁ జూచి మెచ్చెదన్ ॥ ౯౭ ॥ గీ ॥ అనిన మందస్మితాననుఁ,డగు
చుమదిని । బుండరీకాక్షుఁ డనుమాట,పొలుపుదక్క । యారుణ కవ
లాక్షుఁ డనునట్టి,పౌరవ్రుగబుగ । నెలమిఁ దనలో వితర్కించె,నిట్టులన

చు ॥ గా ॥ క ॥ నారదుఁడు లోకసామితె । గారూఢిఁ బలికినంత, కనలొందఁగాఁ । గారణము తనకు నేమిటి । నేరంబిది మది విచార, ణీయము వలదే ॥ గా ॥ తే ॥ ఆవిలాసిని రూపుమీ,రమరఁగనిన । బ్రమయుదురటన్న మాటమా,త్రమునఁ గలిగి । కోపగించిన నది తన,కొదవగాదె । తలఁప సర్వజ్ఞుఁడను పేరు,గలుగు చోట ॥౧౦౧॥ అనియిట్లు ॥ శ్రీ నిత్యాత్మకుఁ డంతరంగమున నన్, జింతించి రౌద్రాకృతిన్ । గానం డేమియుఁ దాకుతప్పితఁడహం,కారాత్ముఁ డెల్లప్పుడున్ । గానీయిప్పుడు మంచిమాటలవిప,ల్కన్ ధిక్కరించెన్ వగల్ । పూనన్ వెన్కను జూతమీతనిఘనం,బున్ బెంపు సొంపారగన్ ॥౧౦౨॥

—(*) శివునితో విష్ణుండు మోహినీరూపంబు తమరు చూడవలదనుట. (*)—

చ ॥ అనిమది చింతచేసి త్రిపు,రాంతకుఁ జూచి మురారి పల్కెనె । మ్మనమున వేడ్కఁగూడ జను, మానముతో నను జూడవచ్చిద । ర్శనమొగిఁ బల్చనాక్రియల,చక్కటి గల్గినయట్టి పట్టియా । పకికెటు సొచ్చినంత నగు,బాటులు మాటలు వేయునేటికిన్ ॥ ౧౦౨ ॥ క ॥ నాదగు వనితారూపము । మోదముతో నీకుఁజూడ, ముచ్చటగలుగన్ । వాదింప వలవదిఁక మ । ర్యాదం జను మిపుడు చూడ,నగుఁద శివైనన్ ॥ ౧౦౩ ॥ క ॥ ఇంకొకవేళను నన్మ । త్పంకజనయ నావిలాస,పరిమాకృతిని । శ్శంకుఁడవై కనియెదుశివ । శంకర శైలేంద్ర చాప,సర్వజ్ఞహరా ॥ ౧౦౪ ॥ క ॥ నాయింటికి విచ్చేయుట । శ్రేయస్కరమయ్యె నిన్ను,సేవించితిల । క్ష్మీయుతుఁడ నగుచు నీవ్రన్ । హాయిగనీ యింటికరుగు,మని హరి పల్కెన్ ॥ ౧౦౫ ॥ ఉ ॥ ఇందుధరుండు విష్ణునకు, నిట్లను నూరక మాయమాటలన్ । బాదిలిఁ బెట్టగాఁ దగదు,పంకజనాభయొయారి యాడురా । పందముగాఁగ నాయెదుట,నైయుపు డేమొగి నిల్పి చూచెదన్ । బొందుగ నీదుచిన్నెలగు,పోలిక చాలిక పెక్కుమా

టలన్ ॥ ౧౦౬ ॥ క ॥ అనికినరి వాఁడమి శివుఁడనఁ । గను ప్రమథులు భృంగిరిటులు,కడుఁ గ్రూరముగా । వినవింతలగు దురుక్తులు । గొన కొని పలుకన్ సహించు,కొని శ్రీహరియున్ ॥ ౧౦౭ ॥ మ ॥ ప్రమదాకారముఁబూని శౌరితని గర్వక్రౌర్యముల్ వాయఁగా। భ్రమఁబొందింపక యుంటి నేని ప్రమథుల్పాపాత్ములై రేగి దే । వమునిన్ సంకట పెట్టకుందురె మనో, వాక్కాయ కర్మంబులన్ । విమతుల్ వైరతి మత్సరస్థులనియు,న్విష్ణుండు పల్కెన్ శివున్ ॥ ౧౦౮ ॥ ఉ ॥ మాన్యుఁడ వంచు నిన్నుఁ బలు,మారు నుతింపుచు నుండ లీల సా । మాన్యముగా వచింతు నను,మానమొకింతయు లేక నీకునున్ । దైన్యము దెచ్చువద్దు విన,దల్పవా మంచిది భాగ్యమాయె నిం । కన్య విచారమేల కుసు,మాయుధు కార్యమె చక్కనయ్యెడున్ ॥ ౧౦౯ ॥ క ॥ అసబయుబు మెరయఁ బలికిన । వనజాక్షుని పలుకులకును,వనజభవాదుల్ । మనమున నట్లని తలఁచిరి । ఘనులీ హరిహరులు మతుల,గతులెట్లగునో ॥ ౧౧౦ ॥ క ॥ హరిమాయదగిలి భ్రాంతిన్ । హరుఁడా సర్వజ్ఞు మహిమ,లారఁడి బోవన్ । మరుబాములను దలంకునొ । పరమవిరక్తిన్ బ్రతిష్ఠ,పడుఁడో నోకదా॥ ౧౧౧ ॥ క ॥ అనికొందరనిరి వీరల । ఘనతరబహు మాయలెట్లు,గనఁగా వశమా । మనకిపుడు తనకు దానే । కనఁబడునటుమీఁదం జూడ,గలమది యెల్లన్ ॥ ౧౧౨ ॥

— * విష్ణుండు మోహినియై శివునికి గన్పట్టుట. * —

చ ॥ తమకఁగ నేల యుంచునుము,దంబెద నిండగ నుండు నయ్యోడన్ । గమల దళాయతాక్షుని మొ,గంబునఁ దిన్నని నవ్వొలర్చిన। న్గముకముకల్గి పేరెములు,గైకొనిపారఁగ వేళ యుంచునా। సుమశరుఁడుగ్రుఁడై యదరి,శౌరతఁ జూపఁగఁ బ్రాభవంబునన్ ॥ ౧౧౩ ॥ సీ ॥ ఆసభనున్నవా,రతిచంచలాత్ములై యందరు మిగులమో,హముల భ్రమయఁ । జనువఁబోయినతొల్పి చదువుల కటమున్నె దాతకు మదన శా,స్త్రంబుదో

ప। నఖిలజ్ఞు లగువారి,కైన నెరుకచెడి ముక్తి కాంతామణి, మోము
వంప। మందహాసాననా,నందుఁడై హరియోగ మాయనాకర్షింపఁ,
జేయనపుడె ॥ ౧౧౪ ॥ గుబ్బ తిలవాసనలతోడి,గుబ్బలాడి। తనముద
గుదారి గలనెర,తనముమీరి। తర్పితానంగ మోహనా,స్త్రంబనంగ।
నిగుడి శివుబ్రోల నెలఁతయ్యె,నిల్చి పొలిచి ॥ ౧౧౫ ॥ సీ ॥ శ్రీవత్స లక్ష్మం
బు,చెలఁగి కొప్పున నుప్పతిల్లంగఁ గౌస్తుభ,దీప్తిమోవి। కడనిల్వ శా
ర్ఙ్గంబు,కనుఁదీక న్బొమలందు చెలువందఁ గాంచన,చేలమెరుగు। తను
వునఁ బ్రకటింపఁ,దగు పాంచజన్యంబు సొగసు కంఠమునందుఁ, జొ ప్ప
డంగఁ। జక్రమహత్త్వంబు,జఘనసీమ నటింప మీనావతారమై,మెరయు
కన్ను ॥ ౧౧౬ ॥ గవయు మీగాళ్ళ తామేటి,గతులు గుల్క। వెన్నుఁ
డను తెల్వి గనఁడాయె,విష్ణుమాయ। ప్రకటమయిడాయ తనమహా,ప్రతి
భవాయ। నజ్ఞుఁడైయిట్లు శివుఁడుస,ర్వజ్ఞుఁడయ్యె॥ ౧౧౭ ॥ సీ ॥ ఘం
టల మొలనూలి,ఘణఘణల్ పాదనూ పురముల రవళితోఁ,బూనికలయ।
పైఠాణి చెరఁగులో,పలితోడల్వాలి పెంపుఁ జెంగావిపావడ,రంగుగాగ।
మొగమున కెగయుచ,న్మోనలపై నరుణోష్ఠ సుద్యుతి కుంకుమ,సుంకుజే
య। పదియారు వన్నెయుఁ,బసిడి మట్టెలడాలు చలువకుచ్చుల కంచు,
జరతజూప ॥ ౧౧౮ ॥ నడబెడంగున కంచలు,కడుముదమున। విడువకె
న్నడు కాళ్ళను,నెళ్ళఁబెనఁగ। మరునికైనను దనసొంపు,మరులముంపు।
కొమ్మయైయొప్పి యొప్పుల,కుప్పయగుచు ॥ ౧౧౯ ॥ సీ ॥ నెరిగొప్ప వి
రుల పెక్,బరిమళంబులు దేఁటి గుంపుల విందుకై,కోరిపిలువ। ముంగు
రుల్ గ్రమ్మిన,మురిపెంపు నదురల్లి కటిమబ్బులోఁ జంద్ర,కళను నవ్వ।
మకరికా పత్రముల్,మదనాంక మగుచున్న మకరకేతనకాంతి,మరుపొన
ర్ప। మొగముఁ జేరాజున,కొంగి నేత్ర లలితకై రవముల జిగిచామ, రము
లు గాఁగఁ॥ ౧౨౦ ॥ గలికి నిడువాలు గన్నుల,కైపుకొలువు। వారలకువి
రి తూపుల,వానగాఁగఁ।గళకు వజ్రంపు కమ్మల,తళుకుచెకుర। టద్దముల

మెఱుంగు బెళుకయి, ముద్దుమిగుల ॥ ౧౨౧ ॥ సీ ॥ నెరిసీటు గంద క్రొ, న్నెలి నామము బెడంగు మొగమున కెగయుచ, న్నానలరంగు । సొంపైన కెంపుచే, ర్చుకట నిక్కు మెరుంగు పంజులకమ్మల, ప్రభ వెలుంగు । గండ స్థలంబులఁ, గాంతులీనగ పొంగు కలిగిన ముక్కు ముం, గర తెరంగు । నాణెము త్రైపు కుతి, కంటుచెల్వు చెలంగు మెడకడమృగనాభి, మేలిభంగు ॥ ౧౨౨ ॥ అమర శృంగార మోహిని, యైనమంజు । వాణి పూబోణి నలివేణి, వనజపాణి । సైకతశ్రోణి గజభ్రమ, ల్పందుకొనఁగ । నెరుకతెల్లను నుడివోవ, నెల్లవారు ॥ ౧౨౩ ॥ చ ॥ కులుకు నొయారమా రజము, కూరిమి మాటల నీటుపాయము౯ । గలకల నవ్వుచెల్వమును, గర్వపు మేని మెరుంగు రంగుచి । న్నెలువలపంద చందముల, నిగ్గునొ కాటపు సిగ్గు జగ్గుతోఁ । గలికితనంబున౯ సభకుఁ, గానఁబడ౯ దమకంబు పెంపున౯ ॥ ౧౨౪ ॥ సీ ॥ కొమ్మ గాదిది పైడి, బొమ్మని యొకకొంద రనబొమ్మ గాదిది, యల్ల మెరుగు । ప్రోవన్న కొందరు, బారిమెరుంగుల ప్రోవు గాదిది చంద్రుని, కళయటంచు । కనికొందరన చంద్ర, కళయుఁ గాదిది రతి చేసున్న మల్లెపూ, చెండు తెలియు । నౌనని మరికొంద, రన మల్లెపూచెండు గాదిది మరునిచూ, క్కటపు మోహ ॥ ౧౨౫ ॥ నాస్త్రమని కొందరననిట్టు, లనువు మెఱసి । సమాధికంబైన తేజమ్మ, నమున నెరసి । వెలయు నా మోహనాంగి చెల్వు గనుఁజూచి । కోర్కుల౯ లెదవిండ సభగనుం, గొనుచునుండ ॥ ౧౨౬ ॥ మదకుంభి కుంభదేశము । వదలక దిగజారు మదము, వైఖరిదగియా । సుదతి కుచకుంభ యుగళా । స్పదమైయారొదవె రుచిర, సంపత్కరమై ॥ ౧౨౭ ॥

— (*) ప్రమథులు మోహినిఁజూచి వలచుట. (*) —

క ॥ తగనిటుల భువనమోహన । మగు రూపున విభ్రమింప, నందరు నానా । వగల౯ మరుబాములచేఁ । బొగలఁగన వ్వేళఁ బ్రమథ, పుంజంబెల్ల౯ ॥ ౧౨౮ ॥ చ ॥ తమతమ ప్రజ్ఞలన్నియును, దప్పఁగ ధైర్య

ము క్రౌర్యముల్చెడక । గమకమడంగఁ దెప్పి దొలఁ,గన్బహు మోహ
ము సంఘటిల్లఁగా। భ్రీమతరుచై తమింగొలుపఁ,బల్మరు వెఱ్ఱితనంబు లే
ర్పడక । సుమశర తాడనంబులను,స్రుక్కి సభాసదులెల్ల నవ్వగన్ ॥
౧౨౯॥సీ ॥ ప్రమథుఁ డొక్కండొక్క,ప్రమథుఁ దద్భామగా భావించి
గడ్డంబు,పట్టితివియు । భ్రీమగొని యొకరుద్ర,భటుఁడొక్క శివదూతఁ
గాంతగాఁగనుఁగొని,కౌఁగిలించు। మరియొక్క శైవుండు,మామహేశ్వ
రుసేవ కుని బడంతిగనెంచి,పెనగఁబోవు । భవు భృత్యుఁడొక్కండు,
పసిడి కంబపు బొమ్మఁ గొమ్మని ముద్దాడుఁ,గోర్కెమెరయఁ॥ ౧౩౦ ॥
బట్టి యిటువంటి భంగుల,బెట్టివిష్ణు । యోగ మాయ విలాసము,య్యావి
శమైన । కారణంబున నప్పుడ,కర్జముగాగ । విరహి సివమెత్తి తెలి
యక,వెనుకముందు ॥ ౧౩౧ ॥

—* శివుండు మోహినింజూచి మరులుకొనుట. *—

క ॥ మరుచిలుక పతాణియనా । నొరపుక్ శృంగారతయును,
కొప్పగు సొగసుక । గటదల పొంకము మురిపెపు । నెరతనము స్పింక
మపుడు,నేత్రగతంబై ॥ ౧౩౨ ॥ చ ॥ చురచుర గాడగా నతివ,చూపుల
నన్నగు మోహనాస్త్రముల్ । కరకరి కోటిమన్మథు,లఖండ పరాక్రమ
విలఁజేసిన । ట్లురువగు గుండె ఝల్లనగ,నొక్కట బాయగ ధైర్యమెల్ల
ద । త్తరమునఁ దానువచ్చినవి,థంబెద గానని చిత్తవంతతోక ॥౧౩౩॥
చ ॥ అనుపమశీలి శూలితన,కైన వివేకము జ్ఞానముఙ్ఘనం । బును బ
హు శౌర్యసారము ప్ర,భుత్వము తత్త్వము తెల్వి గోల్పడన్। మనసిజ
బాణభిన్నతర,మానసుఁడై తనలోన దాను న । వ్వఁత విలాస వైఖరు
లు,వర్ణనజేసెను పెక్కుభంగులన్ ॥ ౧౩౪ ॥ శా ॥ నారీరత్నములెక
జగమ్ములను నెన్నక జక్కగా వింటిఁ గ । న్నారక గన్గొని యున్న
వాఁడఁగదయా,యబ్జాక్షి యొయ్యారము। య్యారే యేజవరాండ్రకు న్గలు
గగా,దారార యీతింతియ । య్యారే లక్షవరాలు సేయు నిపుడా,
హాయోహా లింకేటికిన్ ॥ ౧౩౫ ॥ గీ ॥ చాఁగురె విలాస మజ్జరే,చక్క

దనము । మాయురే యారజంబుని, మ్మానవతికి । నెవ్వాఁడోపతి పేరే
మొ, యెచటనుండి । యిటకువచ్చెనో ప్రేమన, న్నేలుకొనదో॥ ౧౩౬ ॥
సీ ॥ చిమ్మ చీఁకటియొప్పుఁ, జిలుకు తుమ్మెదకప్పు గప్పునీజవరాలి, గొప్ప
కొప్పు । మంచిదామరగోము, మించువెన్నెలగము నాముకోనౌనునీ,
లేమమోము । కమ్మ బంగరునిక్కు, చిమ్ము నద్దపుటెక్కు హాక్కుగాని
క్కునీ, యతివచెక్కు । లగును చక్కెరదీవి, చిగురులై యెలమావి తీవి
యైయె యాతన్వి, కావిమోవి ॥ ౧౩౭ ॥ గట్టుపోఁడిమిగను గను, పట్టుదీని ।
చన్నుకట్టునఁ దమిబుట్టు, నెన్నవన్నె । గన్న నీచిన్నె లాడిచ, క్కనగు మే
ని । మించు తొలకరి మించాక్రె, మించిమించు ॥ ౧౩౮ ॥ అనితనలోఁదా
నూహించి ॥ క ॥ మరులు మదినించు మోహము । కరకరిఁ దమకించు
లేవ, గా గమకించున్ । ఇరుగడలం గురిగాంచున్ । తరిగాదంచు న్దలం
చుఁ, దమిమరలించున్ ॥ ౧౩౯ ॥ ఉ ॥ జారు పయింటలో గులుకు చన్న
వపైఁ గొనగోరులుంచగా । గోరు నొయారిచూపులల, కోర్కులు డెంద
మునందుఁ గుప్పగా । గూరగ జెగ్గడిల్లితమి, గొల్పుచుఁ దేనియలూరు
మోవిపై । తీరగుపల్లు కెంపులుగ, దింపగ సొంపుగలోన నెంచుచున్॥
౧౪౦ ॥ చ ॥ కనుగొనఁ గొంకు వేడుకలు, గన్పడఁజూచిన మోహము ద్రి
ప్పునో । యనుభయ ముప్పతిల్ల మొన, యున్నిటు పిల్చిన బల్కుకెక్కు
డన్ । జనునొయటంచు బిల్పునకు, జంకును దత్తను సుందరంబుగ । ల్గని
తనుగన్న మెచ్చదను, కైవడిఁ గాయము మాటు సేయుచున్ ॥ ౧౪౧ ॥
వన్నెవితర్దినీడ సభ, వారు గనంగను ముచ్చటాడగా । గన్నను చా
టొకింత నిట, గన్నను సన్నకుసన్న గాగనీ । కన్నుల కల్కి నల్కకొ
ని, కౌగిటఁ జొప్పు ప్రియంబెలర్పనే । నున్నతి మోహముప్పతిల, నోకర్కట
నుక్ రతికేళిఁ జేలనే ॥ ౧౪౨ ॥ క ॥ ననువంటి రసజ్ఞునికీ । వనితామణి
దారికనేని, వలపునిగుడరో । మ్మునగ్రుచ్చి కౌగిలింపుచుఁ । గొనకొని
రతికేళినేలు, కొననేబాళిన్ ॥ ౧౪౩ ॥ గీ ॥ చులుకగానన్ను గొలువెల్లఁ,
జూచుచున్న । నలిగి నాతోడఁ బార్వతి, పలుకకున్న । విన్నవైయున్న

బ్రమథులు, వెన్నుఁడింతె । యుగ్రుని గురుత్వ మనియన్న, నుండనిమ్ము ॥ ౧౪౪ ॥ క ॥ చిన్నెలు వన్నెలు గలయా । చిన్నారి మెఱుంగుబోడిఁ, జిక్కించుకనే । మన్నన నేలకయుండిన । మన్నా నాజన్మ మేల, మరిబ్రతుకేలా ॥ ౧౪౫ ॥ వ ॥ అనియిట్లు శంకరుండు మోహినీదేవింగాంచి మన్మథబాణ పీడితుండయి యువ్విళ్ళూరుచున్నంత ॥ ౧౪౬ ॥ క ॥ ఆవల కథ నెఱిఁగింపుము । నీవాక్సుధ గ్రోలు తలఁపు, నెక్కొన మదియెంతో వేఁడుచున్నదనిరా । జావైశంపాయన ముని, నడిగినయంతన్॥౧౪౭॥ శా॥ శ్రీసర్వజ్ఞ కుమారయాచ పృథివీ, భృత్పుత్రదీనావనా । ధీసంపజ్జిత దేవతా గురువరా, ధీరాగ్రగణ్యామహా । రాసక్రీడ పరాయణాచ్యుత సదృ, గ్రాజత్సుఖా స్వాదనా । నాసత్యప్రతిమాన సుందరతనూ, నారీమనోవల్లభా ॥ ౧౪౮ ॥ క ॥ శ్రీవీరమాత పౌత్రా । భూవర సంస్తూయమాన, భూరిచరిత్రా । భావాళీ పుంజాన్విత । భావజరిపు దైవరుచిర, పద శతపత్రా॥ మాలిని ॥ విమల గుణనిధానా, విక్రమాలోకపమానా । నముచిదమనభోగీ, నవ్య సంగీతరాగీ । శమిత రిపు సమూహా, శాంతవిద్యా విమోహా । సముచితపద వేదీ, సంచితా గామి భేదీ॥

గద్య॥ ఇది శ్రీమ ద్దత్తాత్రేయ గురు చరణారవింద మకరందబిందు
సందోహానంది మాన సేందిందిర భద్రకాళీ వర ప్రసాదిత
కవితా చమత్కార కుమారయాచ నృప దత్తతికరాయ
జ్వ నామాంతర భాసుర రోసనూరి లింగనా మా
త్య పౌత్ర గంగన మంత్రి పుత్రి కాశ్యప గోత్ర
పవిత్ర వజ్రకంకట విశంకటమతి వేంకటపతి
కవి ప్రణీతంబైన విష్ణుమాయా విలాసం
బను శృంగార ప్రబంధంబు నందు
ద్వి తీ యా శ్వా స ము
సంపూర్ణము.

శ్రీ ర స్తు.

శ్రీ విష్ణుమాయావిలాసము

తృతీయాశ్వాసము.

క ॥ శ్రీవెల్గోటి కులేశ్వర । భావజ రూపావతార, భద్ర యశ స్సం । భావిత కుమారయాచమ । హేవరుసుత రత్నబంగ, రేచ నృపాలా ॥ ౧ ॥ అవధరింపుము ॥ క ॥ దేవా జనమేజయు ధా । త్రీవల్లభుక ణకములకు, తెందేపలుగా । శ్రీవాక్సుధారసము చూర । గా వైశంపాయనుండు,ఘనముగ బల్కెన్ ॥ ౩ ॥

—✻ సభవారు మోహినింజూచి మోహితులగుట. ✻—

గీ ॥ సభయు శృంగారవనముగాఁ,జంద్రవదన । యొకర్తె యయుండు చందంబు,నొందెశివుఁడు । ఒంటిపాటయ్యె చెలిగూడ,నారప టంచు । వేడ్కఁ జెలువొందనున్నట్టి,విధము వినుము॥ ౪ ॥ సీ ॥ బహుపాదవటమహీ,రుహముల భంగిని తపసిగుంపులు మహో,త్కటముగాగ । కనకసాలంబుల,కైవడి లలిమించి కనకసాలంబులు,ఘనముగాగ । గాలవ కౌశిక,క్ష్మాజంబు లట్టుల గాలవ కౌశికుల్,క్రమముగాగ । సుమనోవితానవి,భ్రమతలీలలు వహించి సుమనోవితానము,ల్పొంపుగాఁగ ॥ ౫ ॥ చిత్రకుడ్యపు బహుచిత్ర,పత్రతతులు । విహగ మృగపరి విభ్రమ, మహిమవెలయ । నప్పుడు శృంగార వనమయి,యభవుదృష్టి । కిని సభామండపంబురా,గిల్లెమరియు ॥ ౬ ॥ పొలుపుగ తెంపుటోవరులఁ,బూచిన మోదుగలై తనర్చియు । జ్వల నవధూప ధూమపరి,జాలము నీటగు తేంట్లు గుంపులై । చెలువమరంగఁ జూచి తన,చెంత లతాంగియు

సైగఁ జేయుఁగా । గలిగినయట్టులైనమది, గౌతుక ముప్పతిలంగ నుం
సగన్ ॥ ౭ ॥

—※ వసంతఋతువర్ణనము. ※—

ఉ ॥ ఆసమయంబునన్ జిగురు,టాకు కటారున కాప్రుఁడౌటచే।
దాసటమై వసంతుఁడుక,పర్ది పయిన్ దళమెత్తినట్లుగా । భాసుర కో
కిలాలపన,బంధుర కీరవిరావ భూరుహ । శ్రీసముదీర్ణ పల్లవవి,చిత్ర
సుమోద్గమ ముల్లసిల్లగన్ ॥ ౮ ॥ సీ ॥ భుజగగణమునకునా, కులపాటు
గలిగించి పైకంబు గైకొన,బనుచుజాణ । సుమనోభిరామవి,స్ఫూర్తి
మధువ్రత ప్రముఖుల మన్నించు,భాగ్యశాలి । వినుత ఫలాహార,వృత్తు
లు శుకముఖ ద్విజులు సంతోషింప,వెలయుధాత । కులవిజాతులఁదన,
కడనిల్వగానీని సకలాగమాధిక,చతురమూర్తి ॥ ౯ ॥ మధుఁడు సాక్షా
త్కరించె మ,న్మథుఁడు తనకు । నెయ్యమాటను బలిమిరా,ణింపనింపు ।
మోహనాకృతి సర్వజ్ఞ,సాహసత్వ । మనువు పడగను వేడ్కన,వ్వనిత
లమున ॥ ౧౦ ॥ గీ ॥ కామమతి ధర్మశాస్త్రంబు,కలిమి మెరయ । పం
చములు మాధవార్చనఁ,బాలుపడగ । ద్విజుల పక్షము సేవించె,విధువు
మధుఁడు । నఘటనా ఘటన సమర్థుఁ,డగుటవలన ॥ ౧౧ ॥ సీ ॥ నీలా
ల నిశ్రేణి,నెఱివేణి సవరించి పద్మాననస్ఫూర్తి,పరిఢవించి । కుందకు
ట్మలవంత,సుందరంబు వహించి కువలయనేత్రవై,భవముగాంచి । సు
రుచిరపల్లవా,ధరరక్తిమ ఘటించి సుమగుచ్ఛ కుచయుగ,స్ఫురణమించి ।
జరఠ పలాశకాం,చనచేలము సడల్చి వికసిత కింశుకాం,శుకముడాల్చి ॥
౧౨ ॥ లలిత శృంగార భావక,ళానిరూఢి । దిశలనెల్లను వనలక్ష్మి, తేజ
రిల్లె । నలరె వలవంతలైనయకాం,తులు నితాంత । రాగ సంభ్రాంతు
లుగవసం,తాగమంబు ॥ ౧౩ ॥ సీ ॥ వనదేవతా ఘన,స్తనకుంభ సం
భృత ప్రచురకుంకుమ పంక,రుచియనంగ । సాంద్రమహీరుహా,జ్జ్వ
లకోటరోన్నట ద్భుజగ జిహ్వాంచల,స్ఫూర్తి యనగ । సంతతానంద

వ,సంత కరన్యస్త లాలిత శోణాక్షు,తాలిమానఁగ । మదనశిరస్స్ఫుర,న్మణిమయకోటీర కమనీయకాంతిసం,ఘుంబనంగ ॥ ౧౪ ॥ నలరె శుకపిక కలరవ,కులరవాలి । శారికా నిస్వనా కీర్ణ, సారవివిధ । తరునికరములదీప్తిసుం,దరపుఁగెంపు । సవురు గిరసింపు సరసంపుఁ,జివురుగుంపు॥ ౧౫॥ చ ॥ వనయువతీ వసంతుల వి,వాహ మహోత్సవ వేళ నెమ్మదిం। దనరు కుతూహలంబునల,తా లలనల్ కరపల్లవంబులన్ । ఘనముగ నేసబెట్టుటకు,గాధరియించిన మౌక్తికంబులో। యన విలసిల్లె నెల్లెడమ,హాసుకుమారక కోరకావళుల్॥ ౧౬ ॥ గీ ॥ వనము గాఁగ వసంతమా,ధవుని కొలువు । కూటమునసలరు మేల్కట్ల,గుమియనంగ । మహిత వైభవ వనమహీ,రుహములందు । కొమరుమీరిన పువ్వుఁ,గుత్తులమరె॥ ౧౭॥క॥ సురుచిర వైరించ సరో । వర వికచాంభోజకైర;వవ్రాతలస। త్పరిమళ కుతుకిత మధుప। భరనిస్వనమెసఁగ విసరెఁ,బవనాంకురముల్॥ ౧౮ ॥ చ ॥ అత్తరి నిండుచాయ చిగు,రాకులచిందులు గండుకోయిలల్। మొత్తముగాఁగ బారులయి,ముందట నిల్వఁగఁ జిల్కతాళియున్ । దత్తరమందగా జిలుక,తత్తడిరౌతు జరాన తమ్మిపై౯ । గత్తినిదూసి పోకుమని,గ్రక్కున డాయుచు ఢాకసేయఁగ౯ ॥ ౧౯ ॥

—* భద్రాసనంబు డిగ్గి శివుండు మోహినివెన్నంటుట. *—

సీ ॥ భద్రాసనము డిగ్గి,పైనున్న బెబ్బులి వన్నె దుప్పటిజార,వలపుమీర । తడబడ నడుగులు,వడక నడుము మైన కలయంగ జెమ్మట,గ్రమ్ముదేర । మోహవార్ధిఁ మునింగి,ముందు వెనుకయు గానక యుప్రమదాశ్రుల,కణము లురుల। చేసినిల్చినమాయ,దారియా త్రిపురవిదారిగనుంగొని,వేరెయొక్క ॥ ౨౦ ॥ మొల్లపువ్వుల గుమి పొద,రిల్లు దారి। దూరి కడువేగ దారిన,తోననరిగి । వెలది నచ్చటగానక,వెతలనొరిగి ॥

—* మాయమైపోయిన మోహినిని శివుండు వెదకుట. *—

చ ॥ పగడపు మోవియు౯ గొమరు,పాయపు సిబ్బెపు గబ్బిగు

బ్బలున్ । జిగితొడ లందపు న్దళుకు,చెక్కులటొక్కు నొయారి పిక్క
లున్ । నగుమొగముం జెలంగనగు,నాతిఁ దలంచుచు వంతగుందపె। న్జి
గురు కటారిచేఁబొడిచి,చిత్తజుఁ డిట్టుసేయు డెందముల్ ॥ ౨౨ ॥ ఉ॥
గుత్తపు గుబ్బలాడి కడ,గూర్చిన మోహవశంబు పెల్లునన్ । జిత్తజుబా
ణి కగ్గమయి,చిక్కిన మిక్కిలి యుత్తలంబుపెన్ । దత్తర ముప్పతిల్లుట
ను,దల్లడవెల్లడ నోర్వలేకవె । త్తొత్తినవాని కైవడిగ,నిందు ధరుండతఁడీ
నవక్షు ్రిఁడై ॥ ౨౩ ॥ ఉ ॥ చక్కని ముద్దుగుమ్మ యల,జవ్వని కులుకుల
గుబ్బలాడిమ । న్నిక్కడ నిల్చియుండెనను,నిక్కడమెల్లనె సైగచేసెనే।
దిక్కున కేగెనో యెరుగ,ధీరతినెక్కడ జూచి కందునో । యక్కట ప
చ్చవిల్తునిశ,రాహతి నొచ్చితి నేమిసేయుదున్ ॥ ౨౪ ॥ చ ॥ పొలతిరొ
నీవు పొన్నవిరి,పుప్పొడి నెప్పగు తిన్నెమీదటన్ । జెలువొగి గుల్కనిల్చి
నను,జేరగజీరితి కన్నుసన్నలన్ । బలుమరు ముచ్చటల్ బెరసి,భావజు
కేళినిగూడ నింతలో । నళిన దళాయతాక్షి మరు,నవ్వులకైననుడాగు
రించితో ॥ ౨౫ ॥ క ॥ అనిప్రేమ నివ్వటిలగా । ననవిల్తుని చేతిరంతు,
నకు గాక శివుం । డనువనర వెదకుచుంగను । గొనె మరుని కటారి చూ
పు,గుమ్మమిటారిన్ ॥ ౨౬ ॥

—(※) రతనంపు తిన్నెపై బంతి యాడు మోహిని న్మఱల శివుండు గనుట. (※)—

ఉ ॥ నిక్కెడు గుబ్బచన్నవను నిల్వనిపైటచెరంగు రంగునన్ ।బొ
క్కిలి చెంతపీడి కడ,బోయిన కుచ్చెల వామపాణిచే । జిక్కగబట్టిహా
రములు,చిక్కుపడన్ రతనంపు దిన్నెపై । నొక్కెడ గూరుచుండిమది,
నోడక వీడక బంతియాడగన్ ॥ ౨౭ ॥ ఉ ॥ కాంచిన పెన్నిధానమెడ,
గాంచిన పేదవిధాన గోరికల్ । మించగ నింకిఁ గంటినిదె,మేలమరన్
మఱలంగనంచున । ప్పంచశరారి మోహమునఁ,బల్మరు నావగలాడిచె
ల్వారా । డెంచగ నాడుకందుక మ,ణిప్రభ మించ నుదంచితాత్ముడై ॥

౨౮ ॥ క ॥ తరుణాబ్జపాణి వరసుం । దర హస్తతలంబుఁ జెందీ,తరుణార్క రుచిన్ । గరమరుదై చూడఁగఖర । కరుమాడ్కిన్ గందుకము ప్ర,కాశితమయ్యెన్॥ ౨౯ ॥ గీ ॥ ముద్దు రాకేందుముఖి నగు,మొగముచెంత । కెనయునప్పుడ చూడప్పూ,జేందుమండ । లంబు వలెనున్నవీ కందు,కంబులింత । గణుతిసేయంగ మదికిన,కర్జముగాగ ॥ 3౦॥ క॥ ఈపోలతి చూపుగమిపెను । ప్రాపుగ వహీయించినపుడు,పాకారి మణి । శ్రీపజ్జుర్లీనుచున్నది । బాపురె యీకందుకంబు,ప్రతిభ దలిర్పన్ ॥ 3౧ ॥ చ ॥ ఎగసిన బంతిఁజేనొడయు,నీ వగలాడి చెలంగు పొంగుమే । నాగియల బైరి డేగవలె,నుండెడి గుత్తపు గుబ్బలప్పుడా । మొగమున కొంకర్మై నెగయు,ముచ్చట చన్గవ జక్కువల్వడిన్। నెగిరి చనంగఁబోవుగతి,నింపలరె న్బళి దృగ్విలాసమై ॥ 3౨ ॥

—❊శివుడు పొంచిపట్టుకొనగా మోహినిచిక్క యదృశ్యయగుట.❊—

సీ ॥ అనుచును జింతించి,యతను బాధసహించి మెళుకువ నవరించి,మెల్లపొంచి। పట్టంగ నుంకించి,పదరాట ముడిగించి యడుగుచప్పడగించి,యాసమించి । గుజ్జు లేనూవిడి,గుబురుల కరుదెంచి యనువుగాఁ దగినట్టు,అబ్జగాంచి । యొడలొంకించుక వంచి,యొకనేరుపువహించి యింతివెనుకఁ జరించి,యేమరించి ॥ 33 ॥ కదిసిపట్టెను నెట్టనఁ,గాఁగిలించి । చంచలాక్షిని నప్పుడు,సంతసించి । పట్టిననునొట్టి బయలయి,పడతిలేక । రిత్తయగుటకు వలవంతఁ,దత్తరించి ॥ 3౪ ॥ క ॥ చేతగల ధనముపోయిన । యాతని చందానఁ జింత,నటమట పడుచున్ । నాతిన్ గాఁగిటఁగానక । భీతిల్లగ మరుఁడుగదిసి,భీకరపరుఁడై ॥ 3౫ ॥ ఉ ॥ గర్వమెలర్పగా నతఁడు, కన్నుల వింట సుమాస్త్రముల్ వడిన్ । బర్వగ గండుతుమ్మెదల,బల్పగునారినిగూర్చి యేయగాఁ । బూర్వపు వైరమున్దలచి,బోరన నెమ్మది బెగ్గడిల్లనా । శర్వుఁడు చింతవంతలను,సాకెను నిట్టని పల్కనయ్యెడన్ ॥ 3౬ ॥ చ ॥ కమలదళాక్షి నిచ్చటను,గాఁగిటఁ

ోస్పుట కల్లయయ్యెను । భ్రమయొ సుమాస్త్రమాయయొ,తరంబెఱుఁ
ాఁగలయో నిజంబొ చి । త్తమునకుఁ గాంత గాక,మరి దబ్బరమైనను
గనిపించునే । రమణి నిజంబమైననుది,రంబుగఁ గన్పడకెట్లు వోవునే ॥
౭ ॥ చ ॥ ఎటువలె వేగువాఁడ నిఁక, నెకటఁడ జొత్తును నెందు గం
ఁనా । దట వగలాఁడి కందుకము,తప్పకనాడెడుపొందుఁజూచి చె ।
్కట దిగజారుమోము,పలుమారును మద్దొనరింపఁ జేరుచో। నటమట
ందయ్యెగా మెఱుఁగు,టద్దములోపలి చంద్రు కైవడిన్ ॥ ౩౮ ॥ చ ॥ అ
ం వలరారగాఁ బటికి,నార్చిన గుబ్బల పైడిబొమ్మలా । గున నడయా
నాసగొని,గొబ్బునడాసిన లేకపోయెనే । మనివిధి నెంతుఁంక,నరు
గారఁగఁ దియ్యని మోవియానియా। వనితను బువ్వువిల్తు రతి,వైవునఁ
ాడని జాడలేనిచోన్॥ ౩౯ ॥ చ ॥ విరుల లకోరికాఁడు తన, విద్యను
ొందుగఁ బద్దువట్టియి । వ్విరి పొదలందు వేగ నలి, వేణిని డాచెనొజొ
్చమాచెదన్। నెఱిగురి గాఁగనంచు మరి,నిల్చినచోటను నిల్వకేగియా ।
ారుఁడు చరించె భూరికుహ,నాగహనాంతరసీమ నెల్లెడన్ ॥ ౪౦ ॥
ప్పుడు ॥ గీ ॥ మెట్టకెందొవ గరిడిలో, మెఱయునట్టి । యెట్టపుప్పొడి
ంటెలో,నెపుడుబోరలు । తుమ్మెదలజెట్టి తండముల్,గమ్ముకొనియెఁ ।
ఱచు ఝుంకార హుంకృతుల్, దలఁకొనంగ ॥ ౪౧ ॥ చ ॥ చిలుకలు
ండుకోయిలలు,చేరికఁజేసిన కాకలిధ్వనిన్ । గలకలమంచు డెందము
,కావకలైనటుజేయఁ గేకలన్ । బిలపిలమూఁగి కేకులుగ,భీరపుఁగొ
ంకలూర శారికల్ । పలురొదలన్ ఘటింపఁ జల, పట్టి మరుండఁబెట్టె
ోయునన్ ॥ ౪౨ ॥ క ॥ నిర్వాహము చికటకయొ । సర్వజ్ఞుఁడు దీన
వృత్తిఁ,జపలాక్షినినా । పర్వేందుముఖిని దలఁచియు ఖర్వక్రమ మో
హజనివి,కారుండయ్యెన్ ॥ ౪౩ ॥

—❊ శివుండు మోహినిం దలఁచి దలఁచి విరహవ్యథంబడుట. ❊—

క ॥ ఆపొవలదేమి చెప్పను। నాపొలఁతిన్ దలఁచితలఁచి,యర

విరిమరువిల్ । తూపుల గ్రుక్కుచు మతిచెడి । తూపాడువక్ నేరఁడత
ను,తోఁ బగగొనుటన్ ॥ ౪౪ ॥ క ॥ తలమనిన చంద్రుఁడెంతయు । దల
మని తనుద్రోచి పెట్టి,దనమున్ జలమున్ । దలమిగులునట్లు గలసిన। దల
మై చలివెలుఁగు సెకలఁ,దలఁకింపఁగన్॥౪౫ ॥ క ॥ మగవారు లేరటంచు
ను । తగుతన మొలకోక విడిచి,తగుటుల జిగిమే। లగుచేల గట్టినట్లై ।
మగువ రహస్యాంగదృష్టి,మానఁబగుటన్ ॥ ౪౬ ॥ నిజ గేహము వెలు
వడెనీ । రజబాణుఁడు గదిసి సుమశరప్రహతులచే । గజిబిజిచేసిన ధై
ర్యము । పిజపిజయై తన్నుఁ గొనవి,వేకము చెదరన్॥ ౪౭ ॥ సీ ॥ మరుఁ
డు చంపకమున్నె,కరుణనన్ బ్రోవనీ కాళ్ళకె మ్రొక్కుఁడు,గమలపాణి।
కోపించు మరుబారి,గొఱియగాకుండనన్ గావు దండమునీకుఁ, గంబు
కంఠి । కుసుమాయుధుని బాధ,కును దాళ దిక్కుగు నాథునీ జోహారు,
నాగయాన । రతిరాజును దలంచి,బ్రతికించు కొనుము నన్ శరణు ని
న్నేఁడెదఁ,జంచలాక్షి॥ ౪౮ ॥ ఇట్టిసమయాన నన్నుఁజే,పట్టియాగి। బం
టుగా నేలకొనిననీ,పనిచినట్టు । లూడిగము లెల్లఁ జేయుచు,నుందు నెం
దు । భక్తిలోనూన నీమృదు,పదములాన ॥ ౪౯ ॥ చ ॥ చెలు వలరన్
బ్రసన్నమయి,చేరఁగ రాఁగదె తళ్కులీను బల్ । జిలిబిలి చెక్కుగోరఁ
గొని,చీరఁగ నీగదె రంతుఁజేయుచున్। బలువిడిఁ గంతు మూఁకలివె,
బారులుదీరెను దాళలేనెనా । పలువగ లెంచి మించుతమిఁ,బ్రాణము లె
త్తవె ముద్దుకోమలీ ॥ ౫౦ ॥ క ॥ అనియిటుల నూహమిగులన్ । దన
లోన దలంచికొనుచుఁ,దమి రెట్టింపం । గనుబల్కు చిల్కపల్కులు ।
విని వనిత యెలుంగులనుచు,వేడుకఁ జనుచున్॥ ౫౧ ॥ క ॥ శారికలరో
దలు వినియు । య్యారియె చవిపెడి నటంచు,నచ్చటికరుగున్ । మీరునవ
లతికఁగని శృం । గారిణిఁగా నెంచి గ్రుచ్చి,కౌఁగిటఁజేర్చున్ ॥ ౫౨ ॥
గీ ॥ ఇత్తెఱంగున వనమునం,దెల్లభ్రమసి । తిరుగఁగల చోటులెల్లను,ది
రిగి తిరిగి । యరసి కలకంఠిఁ గానక,యలసిసొలసి । చూడ్కి నిగుడిం

చి దిక్కులు, చూచుచుండ ॥ ౫౩ ॥

— (*) శివుండు లేమావిగుబురులందు తూఁగు
టుయ్యేల నూఁగు మోహినిం గనుట. (*) —

క ॥ అత్తఱి వీనులవిందై । యుత్తమ మధురతర నాద, మొకటరు
దెంచెన్ । జిత్తజ విరోధికినిజ । చిత్తం బమృతోపమాన, చిత్రగఁ జెం
దన్ ॥ ౫౪ ॥ ఉ ॥ చల్లని వాసనల్ మిగులఁ, జల్లెడు తెమ్మెర తేర దెక్కి
పెన్ । నల్లని చెరుకు విల్లుగొని, నాయమె పువ్వుల కోలవేసినీ । వెల్లి
మనజ్ఞులన్ దరిమి, యేఁచఁగ నైఁచక పంచబాణమే । యుల్లసిలంగ నిల్పి
యిఁక, నొక్కట పుణ్యము నీకు గల్గెడిన్ ॥ ౫౫ ॥ ఉ ॥ బల్లిద పంచబాణ
యినుఁ, బ్రార్థనఁజేసెద నాటివైరమున్ । గొల్లపడంగఁ గూయుఁగతి,
గొబ్బున ఝాంకరణ న్నికింధముల్ । నల్లని మూఁక గాఁగదిసినన్, మది
జగ్గిలి భీతుఁడయ్యెనా । తెల్లనివేల్పుగావు మతి, దీనుఁడు నిన్ శరణంబు
వేఁడెడిన్ ॥ ౫౬ ॥ మ ॥ అనునమ్మంజుని నాదము న్మదికిన, త్యంతంబుసం
తోషసం । జననంబొటను వంతకొంతనిబువన్, సర్వజ్ఞుఁడవ్వేళని । ట్లి
చుచున్ జింతనజేసెనీ మధురవా, క్యాంజెన్నగా మీఁదటన్ । నెనరుప్పొం
గఁగ మించి పల్కినవివ, ర్ణింపంగ నెబ్బంగులన్ ॥ ౫౭ ॥ క ॥ కాదేని
యిట్టి పరిపూ । ర్ణాదరము వెలయఁ బలుకున, తఁడెవ్వఁడును । ర్వ్యాద
గలవాఁడు కానీ । నాదము తెలియఁగరయకుండ, నాకుందగునే ॥ ౫౮ ॥ క ॥
అనియా నాదమువచ్చిన । యనువగు పథమరసి నడిచి, యటఁగనెఁ దరు
ణిన్ । బెనుపగు గపురపుటనఁటులు । గొనబౌ లేమావిగున్న, గుబురు
ల నడుమన్ ॥ ౫౯ ॥ మ ॥ మగతారంగు మెఱుఁగుకోళ్ళు జిగిస, న్మ
ర్దంబు గావించుబల్ । పగడంపున్ లతలానఁగా మృదులమా, పర్యం
కమున్నల్గిమె । చ్చుగ బంగారపుఁ దూఁగుటుయ్యేల కడన్, సమ్మోదియై
యూఁగుచున్ । దిగువన్మెట్టిన కాళ్ళమెట్టియలు నం, దెల్ దింధిమన్ బ్రమో
దంగన్ ॥ ౬౦ ॥ సీ ॥ నిగిడెడు మెయిచాయ, గగనభాగము దాయఁ

బొగరు తేఁటులు కొప్పు,పూలఁ ద్రోయ । కులుకు గుబ్బలజాడ,కులుకు
కొనసిరియాడ బంగారుపైఁటచె,ఱంగుజార । నొయ్యారియాజాగ,యు
య్యాలలో నూఁగఁ దమి లేచి బాలేందు,ధరుఁడుచూచి । పోయినప్రాణ
మ,ప్పుడుమళ్ళి చనుదెంచి యొడలునగాంచిన,ట్లుత్సహించి ॥ ౬౧ ॥ కం
టి నారౌర మజ్జయీ,కలువకంటి । పలుకు ముందర నేగంటిఁ, బచ్చ
వింటి । బోయ కడగండ్లు విడనొంటి,పూవుపోడల । నొంటి గానేలు
కొననిలఁ,గంటిమంటి ॥ ౬౨ ॥ ఉ ॥ పొన్నలనీడ నన్ను మరి,పొందిక తో
డను గూడ వేగచే । సన్నలు గూడ పిల్చునొకొ,చానటుబిల్వక పోయెనే
ని యే । నెన్నివిధాలనైనఁ దమి,నీవలనన్ నవలం జనంగనీ। కున్నతి
గబ్బిగుబ్బలెద,నూనగ బిగ్గనఁ గౌఁగిలింపుదున్ ॥ ౬౩ ॥ క ॥ అనితనలో
పల మఱియున్ । బెనఁగొనగాఁ గోరుకలపుడు,పేర్చినమమతన్। గొ
నకొని యిట్లని పలుకన్ । గనుజొచ్చెన్ శివుఁడు మోహ,కౌతుక మ
తియై ॥ ౬౪ ॥ గీ ॥ విరుల సరమైన యెడలన,వ్వాలఁదినన్ను । హెచ్చి
మెలపున శిరసావ,హించుగాదె । అల్ల పైఁట చెఱంగునే,నైతి నేని। క
లికి తనకులుకు గుబ్బలు,గప్పకొనదె ॥ ౬౫ ॥ చ ॥ నెలకొను పచ్చకప్పు
రము,నేనయినన్ ననుజూచి ముద్దయ । చ్చిలుకలకొల్కి సమ్ముఖము,
చేసిటురమ్మని చేరఁజీరితా । మలయుచు నోరునిండగల,మాటల తేటల
గారవించుని। చ్చలు నిటువంటి పుట్టుకల,చందము నొందని బేలనైతిగా॥
౬౬ ॥ ఉ ॥ ఐనను నిప్పుడేమి కొద,వామె నదెల్ల గణించ కెంతయున్।
మాని మదీయమైనబలు,మాయతనంబునఁ బోయి చెంతకు। మ్మానిసికొం
గెటన్ దగులు,మాడిక నుపాయముఁబూని తుంటవి। లాకని జయింతు
నింతకడ,గాంచిన యాడిగముల్ ఘటింపుచున్ ॥ ౬౭ ॥

— * తూఁగుటుయ్యెలనుండి మోహిని తొలఁగి చనుట. * —

మ ॥ అనుచున్ జప్పుడు జేయ కొయ్యనను నె,య్యంబొప్పగాఁ

గొంచి మె । ల్లనగా డాసిన చిల్వతాళి వగలె,ల్లన్ గల్కి శ్రీగంటుజూ।
నవై యుండెను ఘల్లనంగ నపుడా,శృంగారి యుయ్యాలడి । గ్గనగాఁ
హాకి భయప్రకంపిత కురం,గప్రక్రియన్ బాయుచున్ ॥ ౬౮ ॥ చ ॥ ఘు
ఘుగ మేనివాసన గు,బ్బులొత్తున దృష్టికి గోచరంబుగా । మగువ ద
ంగి పూపొదల,మాటున డాగిన శంభుఁ డత్తఱిన్। జిగిదగు తూఁగు
యుయ్యేలను,జెట్టుగ దానికి జేరువైనయ । ప్పగడపుఁదీఁగెచెన్ గని వి,
స్మితనిట్లను మాటిమాటికిన్ ॥ ౬౯ ॥ క ॥ నీపైని గూరుచుండెను ।
పుల నట్టాలభాగ్య,వైఖరిచాలా । నీపాలం గలదిపుడో । హైపై
యుయ్యాలవేయు,యుక్తులిఁకేలా॥ ౭౦ ॥ గీ ॥ పడఁతి కర పల్లవంబులఁ,
ట్టెమిమ్ము । నేమి తపమాచరించి మీ,రెదిగినారొ । సుకృతమెల్లను
పాలి,సొమ్మె కాఁగ । తీరె నౌరౌర పగడంపుఁ,దీఁగెలార॥ ౭౧॥ సీ॥
వెలఁది నిన్నిట మూరొత్తనె,విరులసరమ । సుమనసులకైనఁ దరమెసిన్,
స్తుతియొనర్పఁ । బుణ్యతర వాసనలు మీకుఁ,బుట్టినిల్లు । గాఁగవిధివిధి
యించుట,గలదుమొదల ॥ ౭౨ ॥ క ॥ అని చెలిమును గుప్పనదూఁ। కిన
ఛాలుగ రాలి దిగువ,గీల్కొను సరులం । గన చన్నుల నలఁదినచం ।
దనపుం బొడలెత్తికొనియుఁ,దద్దయు ప్రేమన్ ॥ ౭౩ ॥ క ॥ విరహజ
తాపము మిక్కిలి । భరమౌటను విరులసరులు,పలుమఱునత్యా । దర
మున మూరొత్తనుఁ గనుఁగవ । నిరవందఁగఁ జేర్చువంత,నెంతయు వ
గచున్ ॥ ౭౪ ॥ క ॥ చెలువగు గంధపుపొడి కర । తలమునగొని యొ
డలఁబూయు,తరుణి పదములన్। నెలసిన లత్తుక నెత్తుక । తలనిడుకొ
ను మమతగదుర,తాలిమి చెదరన్ ॥ ౭౫ ॥ సరసత పూలచేత కొను,
శంకరు పొంకముఁ జూడనొప్పెఁ బ । ల్మరుమరుతోడి చివ్వకయు,మా
మఱలయందఁగఁ గడంగునట్లుగాఁ । గరకరియైలతాంగి మయి,గంధము
మేన నలందు చందమా । స్మరశర కోటికిన్ మిగుల,మాటుగ వాల్చిన
జోడుగాఁదగెన్॥ ౭౬ ॥ క ॥ అట్టిమెడఁ దనకు నిట్టుగ । నెట్టుకొనన్

బుట్టినట్టి,నిరుపమ తమకం। బుట్టుపడఁ బడఁతి యడుగులు। మెట్టినయెడ జాడఁబట్టి,మెల్లన జనుచున్॥ ౬౭ ॥ చని మనంబున నిట్లని వితర్కించె॥ ఉ॥ ఎన్నఁడు దాని జేరుదునొ,యింపుదలిర్చు పదంబులొత్తఁగా । నెన్నఁడు దాని తళ్కుగము,లీనెడు చెక్కుల ముద్దొనర్తునో । యెన్నఁడు దాని గుబ్బగవ,నిగ్గక బిగ్గన గౌఁగిలింతునో। యెన్నఁడు దానిఁ గూడి యెల,యించి రతి స్మరు గొల్వనేర్తునో॥ ౬౮ ॥ గీ ॥ అని వితర్కించి యిట్టులా,హరుఁడు మోహి। నీవిలాసంబు మదినెంచి,నెనరుమించి । యల చరాచరములగాంచి,యడుగఁ దొడఁగె। ముద్దులవధూటి తమి మనం,బునను నాఁట॥ ౬౯ ॥

—※ శివుండు చరాచరంబుల మోహినిజాడ నడుగుట. ※—

సీ ॥ తిలకంబులార స్త్రీ,తిలకంబు మదసింధు రములార మత్తేభ,రాజయాన । రాచిల్కగములార,రాచిల్క భాషిణి పద్మసంఘము లార,పద్మపాణి। లికుచ సంతతులార,లికుచస తుక్చయుగ కుందబృందములార,కుందరదన । భ్రమర నికరములార,భ్రమర మేచకకచ హరిణ సంహతులార,హరిణనయన ॥ ౭౦ ॥ సరసిజములార లావణ్య, సరసి సరసి । దీఁగె పొదలార మరువంపు,దీఁగెఁబోఁడి। కనకతతులార త్వన్నైస్త్రి,కనకగాత్రి । గనరె మీర లెందైనఁ,గానలోన॥ ౭౧ ॥ క ॥ విడఁబడె కనరేయనికను। గడకడ్డంబైనవారిగ,ను పలువగలన్। నడుగు చు నడుగులు తడఁబడ। జడముడిగల వేల్పుమిగుల,సడిసన్నతగన్॥ ౭౨ ॥ క ॥ దశదోహదంబు గాఁగను। దశగల్గిన భూరుహముల, దారిగని మహా । దశగల్గినట్టు లగునా । శశిధరుఁడిట్లను మఁబలికె,సత్ప్రియ మెసఁగన్॥ ౭౩ ॥ సీ ॥ సకియ నిన్నంటెనా,సహకార భూరుహ చంద్రాస్య నగెనకే,సరమునిన్ను । కనియెనా తిలకసిన్,గాంతాశిరోమణి గానంబుచేసెనా,కల్కియిచట । ప్రియకవృక్షంబయా,ప్రియురాలి మొగసిరి గాంచనీ కొదవెనా,కాంచనంబ । అతివ యధరసుధ,నానితే వకుళంబ

యీవిధ నెడదనున్న,నొప్పుమిగిలి ॥ ౮౪ ॥ తేకురఁటక యాబోటి,యీ
స్థలమున । తన్నెనాసిన్న శోకంబ,తలిరుబోడి । వనితయూర్పులవా
విలీ,వన్నెగంటె । కన్నెపలికిన పూచితే,కణికార ॥ ౮౫ ॥

—✻మోహిని వనదేవతాస్త్రీలతో వనవిహారంబు సేయుట.✻—

క ॥ అనిపలుకుచు జవ్వనిన । వ్వని వెదకుచుఁ జనుచునున్న,వల
పులు గులుకన్ । వనివేలుపు టింతులతో । వనగుహాముఖి యెదుటఁగల
ర,వధ్వని చెలఁగన్ ॥ ౮౬ ॥ ఉ ॥ ఆమని వీడుగానయిన యిట్టిది యీ
వనమమ్మలారయా । మామిడి తియ్యమామిడిది,మాది ఫలంబన మాది
గాదుపో । మ్మా మరియాదయుంచుఁ బలు,మాటను నాగ్రహమేల నీ
కు గో। మ్మా మరులౌ ఫలంబులక్ర,మంబు లెఱుంగని తెల్వి బుద్ధితోన్॥
౮౭ ॥ ఉ ॥ కెంజిగురాకు గిల్లకువె,క్రిందటనల్లదె మంచివాసనల్ । రం
జిలు మల్లెపూలగుమి,రాజనిభానన చూచితేమరీ। మంజులమైన తేనియ
క్ర,మంబదిరా మదిరాక్షితీయుమీ । కుంజముజొచ్చి వేడుకలు,గూడఁగ
గోరిలుదమేను నీకటన్ ॥ ౮౮ ॥ సీ ॥ గొప్పవౌ ముత్యాల, కుప్పలట్లున్న
వీ యిప్పపువ్వులు మీర,తేరరెమె । బంగారు ముద్దుల,భంగినీ నిమ్మపం
డ్లున్నవి చూడరే,కన్నెలార । గోరంట విరులుమీ,గోరంటబోకుఁడీ పో
రంటుకునుచాల,పొలఁతులార । అదిమికొంటిరి పువ్వు,లన్నియు వడినెం
త హంతలే మీరలో,యతివలార ॥ ౮౯ ॥ యానెపు ముచ్చటచ్చన,వ్వ
నములోన । నెలఁత మొలవోఁట వేల్పుగ,న్నెలనుగూడి। క్రొన్ననలు గ్రో
సి యుప్పుడు,వన్నెలాఁడి। మెలఁగి శివుప్రమోల కొన్నిచి,న్నెలనటించి॥

—✻ పువ్వులందికోయు మోహినిని శివుండు కనుట. ✻—

ఉ ॥ అందని ప్రూనికొమ్మ కొన,నగ్గలికన్ సెలగోలనొంచిచే ।
నందుకొనం గడంగునెడ,నాదట పైఁటచెఱంగు జారఁగాఁ । గ్రొందళు
కు న్మెఱుంగు జిగి,గుబ్బల సిబ్బెపు గబ్బిగుబ్బలన్ । బొందగు నారు
తీరునను,పొక్కిలిజూప్త పురారి కేర్పడన్ ॥ ౯౦ ॥ చ ॥ అటువలెఁ బె

కుచ్చె రీతు,లలరారఁగ నవ్వని జారుపైటతోఁ । జిటిపొటి చెమ్మటల్ దొ లఁకు,చెకుర్లతో నెలతేటి రంతుచే । నటునిటు మోరమోమిడ వ,యారముతో నొకపొన్న గున్నచెం । గటమయి నేదదేర్చుకొను,కాంతఁ గనుంగొని శంభుఁడుబ్బుచున్ ॥ ౯౨ ॥ ఉ ॥ వీఁకఁ దృషాతురుండు చలి,విఁదరఁ జెఁదినభంగి వొద్దుగా । నాఁకలిగొన్న యాతఁ డమృ,తాన్నము గాంచిన యట్లు గాఁగఁ దా । నా కలకంఠి ముందరికి,గ్రక్కునఁబోయి కరాబ్జయుగ్మముల్ । చేకొని మోడ్చి యిట్లనియెఁ,జిత్తజబాణనితాంత వేదనన్ ॥ ౯౩ ॥

—* శివుండు మోహినితో దన మనోవ్యథఁ జెప్పుకొనుట. *—

సీ ॥ సన్నిధిజేరిన,సతి జగన్మోహిని రమణీయ లలితాంగ, రాగకలిత। మైనని కుచముల,నలరు వక్షఃస్థలి దయజొచ్చి యధరామృ, తంబొసంగి । నన్ను వేడుకతోడ,మన్నింపు నీచిత్త మిప్పుడు పలుకనే,సింక వెఱతు । నీకటాక్షంబింతె,నేపలుమాఱును దెలుపఁగా వెలసిన,తెఱఁగులేదు॥ ౯౪ ॥ నీకుఁ బ్రొక్కెద నీవేళ,నీవు నాదు । నేరముల నెంచఁబోకుమో,నీరజాక్షి । నీరజాస్త్రుండు పగవాఁడు,నిన్నె నమ్మి । నాఁడ ననుచును గట్టువి,ల్కాఁడు మరియు ॥ ౯౫ ॥ శా ॥ హేరాళంబగు బాళిఁ దాళుకొనలే,కేనింత చింతింపగాఁ । జేరంజీరవు గారవింపవుదయన్; జేపట్టవింతేనలే । నేరంబెంచి మరుండునన్ బొదువగా,నీకింత సంతోషమా । యీరాఁపులు మాని యేలుకొనవే,యేమే జగన్మోహినీ ॥ ౯౬ ॥ చ ॥ అని మరియున్ శివుండు,ప్రియమారఁగ నిట్లను ముద్దుమీరున । కన్నకనక సుగాత్రితోడఁ,గలకంఠిరో నీ నుదురన్న భంగినై । దనరుట బాలచంద్రుని,ముదంబున గన్గొని ప్రేమమించనే । ననవరతంబు మెచ్చొదవు,నట్లుగ నిన్ శిరసావహించితిన్ ॥ ౯౭ ॥ క ॥ కులుకులు గల నీనడతో । గలహించునొ యనుచు గాదె,గంధగజేంద్రున్ । బలుగర్వ మడఁచి వైచితి। చెలువా దయసేయరాదె,చిత్తంబలరన్ ॥ ౯౮ ॥

క॥ అలనా నీచూపుల బెళు । కులు గలవని ప్రమద మెసఁగఁ, గోరిక మి
గులన్ । గలవాఁడనగుచు వేడన్ । బలుమరుఁ జేపట్టియున్న, భావము
గనవే॥ ౯౯ ॥ క॥ నీవాఁడ నీదు దాసుఁడ । భావజ విరహాగ్ని పాల, బ
డకుండఁగనన్ । గావుము తమి నిలుపఁగలేఁ । గావున నీకౌఁగిలిచ్చి, గా
వుమనన్నన్ ॥ ౧౦౦ ॥ క॥ తలయెత్తుము మాటాడుము । చెలియి
క్కడ చాటుమరుగు, చేరిక పొదలో । పలఁగూడి మాడి వేడుక । సలు
పగ నెళవిందు రావె, జాగేమిటికే ॥ ౧౦౧ ॥ శా॥ మౌనంబున్ దొలఁ
గించి ముద్దుగులుకన్, మాటాడవే కోమలీ । నేనీలాగున నాసపడ్డ న
ను మన్నింపంగ రావేమె యిం। పున నన్ గౌఁగిటఁ జేర్చుకోఁగదవెయం,
భోజాస్య యెచ్చోటనే । గానన్ జూచియు నిన్నువంటికఠినా, కారిన్
జగన్మండలిన్ ॥ ౧౦౨ ॥

—* శివునికి మోహిని కనంబడి మాట్లాడి మఱల మొఱంగుట. *—

మ॥ అనియీలాగున మోహమగ్ననిపుణో, ద్యద్దీన భాషాప్రవ।
ర్ధనుఁడై భంగపడంగ శంకరునితో, రాజాస్య వక్కాణ మనో । జుని
సాధించిన నీకు మోహమెటులై, సౌకర్య మదిన్ లోకమం । దునన
న్నీవాక భామగాఁదలఁచి యెం, తోవంత చింతించినన్॥ ౧౦౩ ॥ క॥
వద్దికయాదునె నీదగు । గద్దరియా హృదయశుద్ధి, గట్టిగనేసున్ । బద్దు
న శోధింపకనని । ముద్దియ యంతటనె మాయ, మగుగ బోఁ యినచోన్ ॥
౧౦౪ ॥ క॥ కళకళ మందుచు దిక్కులు । కలయఁగ నలుగడలు జూచి,
కానక మదిలో । పలఁ జింతసేయునంతన్ । గొల నొక్కటి గానఁబడి
యెం, గొబ్బున నపుడున్ ॥ ౧౦౫ ॥

—* శివుండు జలక్రీడలాడు మోహిని నొక్కచో మఱలఁజూచుట. *—

వ॥ ఇట్లు మోహినీ సందర్శనోత్కంఠుండగు నీలకంఠుం [illegible]
వళ దేహకాంతిచ్ఛట లుభయపార్శ్వంబుల వైచు చామరం [illegible]
న్మకుట చంద్రమండలంబు మండిత పుండరీకచ్ఛాయా సముద [illegible]

ష్పఁ గాండ వేదండ ప్రకాండంబులు గజాంతర్లక్ష్మిగాఁ దరంగ మాలిక లు తురంగావళీక్రమంబుగా తటీనికట ఫేనవితానంబులు శోభమానదు కూలంబులుగా నీరమానుష కుమారులు సేనా పరివృతంబుగా కల్హా రాంతర పరాగ పటలంబు వాసనావాసిత చందన చర్చగా కాంచనకిం జ పుంజ మధ్యరంజిత కింజల్క దీప్తి నీరాజన దీపికా శిఖా విభాసమా నంబుగా మకరంద రసాస్వాదన ప్రమోద భృంగ సంఘ ఝంకారంబు వందిమాగధ బృందగాయక సందోహ పఠిత గద్య పద్య మంగళ సంగీ త భృంగీకృతంబుగా సముంచిత నిజజీవనాసక్త దిగంతరాగత ద్విజ ని నాదంబు లాశీర్వాదంబుగా నొక్క సరోవర సార్వభౌమంబు తత్ప్రా భాగంబునఁ గనుపట్టి తత్తటంబునందొక్క చిత్రపటంబుండుట దోఁచి న మిక్కుటంబైన దిటంబు వ్యాప్తపటంబునఁ బాటమరల చెంగటికిం బో వు నిటలాంబకుదృష్టిపథంబున నక్కుటిలాలక జలక్రీడా సంరంభయై ॥

లయ ॥ సోలుచు సరోజములు దాలుచు పరాగముల రాలుచు రథాం గివలె వ్రాలుచును గేళిఁ । డేలుచు మృణాలములఁ జీలుచుమరాళము లఁ దోలుచుదరిఁ లతల వ్రేలుచును బాళిఁ । బ్రేలుచు ఖగార్భటులఁ దాళుచు మిళిందములఁ దోలుచు మరందములఁ గ్రోలుచును హాళిఁ। గ్రా లుచుఁ గొలంకుఁ బొరిమాలుచు జలేభమనఁ జాలుచు సుధారుచుల నే లుచుఁ జెలంగెఁ ॥ వ ॥ ఇట్లు జలక్రీడలాడుచు సుమరీచియుంబోలెఁ దే జరిల్లు నమ్మాయలాఁడి నవ్విటచూడామణి హసింపుచు॥ ౧౧౦ ॥ గీ ॥ జలములోనున్న దింతివ, స్త్రంబులేక। చిక్కె తెక్కలికత్తెనా, చేతనిప్పు। డెక్కడికిఁబోవ నీనింకని, కల్కిని । బట్టుకొనియెదఁ గాకని, పటుజవ మున ॥ ౧౧౧ ॥

—(*)— జలకంబాడుచటి నీవు రావలదని మోహిని శివుని వారించి కన్మాఱుంగుట. —(*)—

క ॥ కొలను వడిఁజొచ్చి విరహా । జ్వలనం బినుమడిగ వేగ, వ

చ్చెడు శివునా । కులుకుల గుబ్బెతకనుచుఁ । బలికెఁ భ ర్గ కురంగకు, భర్గాయిటకుఁ ॥ ౧౧౨ ॥ గీ ॥ కోక లేకున్న తఱివచ్చి, కాకుసేయు । నీకు ధర్మమె నిలునిలు, రాకటన్న । దానివినినిచ్చ దీనిచి, త్రంబునాడు । పైనహత్తిన యదిమనో, భావమునను॥ ౧౧౩ ॥ గీ ॥ కాన తమకింపనే లని, కలుగువంత । చింతయంతయుఁ బాయంగ, శివుఁడు వేడ్క । సరసి వెలువడి యరసియా, సరసిఁ బెరసి। కలుగు పాదదండఁగనుచాటు, గాఁగ నుండ ॥ ౧౧౪ ॥ గీ ॥ కోకగట్టంగ నిప్పుడే, కొలను వెడలి । వచ్చు వచ్చిన మచ్చిక, మెచ్చునన్ను । రతులగలయను మాటుత్త, రంబులిచ్చె। నన్ను తలయెత్తి చూచెన, వ్వన్నెలాఁడి॥౧౧౫ ॥ క ॥ మఱుమాయలాఁడి యపుడం । తటిలో నెటుబోయెనో, సుధాకర ధరుఁడు। తఱటుపహర్ష ము వ్యాప్తమున । దిటముగ నెలకొల్పియుండి, తిన్నఁగ మఱియుఁ॥ ౧౧౬ ॥ గీ ॥ తిరుగ కొలనివంకఁ, దెలియంగఁ గనుగొని । కలికి లేక యున్నఁ, గలకఁ గదిరి । దిగులు చొరఁగ మదికి, దీనతవాటిల్లఁ। బలువరిం పఁజొచ్చె, బహువిధముల ౧౧౭ ॥ ఉ ॥ అయ్యయొ మాయలాఁడి వగ, లారసియుఁ దెలియంగ లేకనే । చయ్యన మోసపోతి నెటు, జారెనొ కానన కానలందునే । నెయ్యెడఁ గందు ముందువలె, నెంతటి భాగ్యవిహీనుఁడఁ సుమీ । తొయ్యలి యింకఁ జిక్కునె మ, తుల్ సెడువారికి నేర్పుదక్కునె ॥ ౧౧౮ ॥ సీ ॥ ఆకన్నులవిలాస, మాచన్నులబెడంగు లా తళుక్కు చెక్కుల, చందచంద । మాటక్కు లానిక్కు, లయ్యారజపుమాట లాపాట లాయాట, లాయొయార । మాయొడ లాతొడ, లామిటారంబును కన్నులగట్టిన, ట్లున్నదిప్పు । డెక్కడ నేగాన, నీ విరహాంబుధి నేతెప్ప కడ తేర, నీదగలను ॥ ౧౧౯ ॥ నీవియోగాగ్ని నేమిట, నింక నార్తుఁ । నింక నెక్కడ గనుగొందు, నింతినముచు । కడఁగి దిగజారుచున్నయ, కన్నునీరు । గోటఁ కడమీటుచునువచ్చి, కుధరధన్వి ॥ ౧౨౦ ॥ క ॥ కాసారతీర సైకత । భాసురసు స్థలమునందు, బహులంబగుచుఁ ।

భాసిల్లుచున్న పుప్పొడి। రాసులకడ వ్రాలి నేల, రాగంబడరన్ ॥౧౨౧॥

— * విరహాగ్నిచే శివుండు పవనాదుల దూషించుట. * —

క ॥ మరులున బొరలుచుఁ దెరలుచుఁ। బరిపరివిధములను దై
న్య, భాషణలీలా । పరుఁడై విరహానలమున । విరవిర పుప్పొడుల కడ
ను, వెతఁబడునపుడున్ ॥ ౧౨౨ ॥ క ॥ తావుల కమలాకరముల। తావు
ల తావలముగల్గి, తావలమగుచున్ । బ్రోవుల చెలువల వలువల। ప్రో
వులలిన్ జెలఁగి మలయు, పుర్ గాడ్పమరున్ ॥ ౧౨౩ ॥ గీ ॥ చిఱుతమా
రుతమునఁ జెదరిపు, ప్పొడిపైని। బడఁగ మిడుఁగుఱుట్లు, బగ్గుమనఁగ। పె
ట్టకెందొవజిగి, చుట్టిన దావాగ్ని । కరణిమిగులభయము, గడలు కొనఁ
గ ॥ ౧౨౪ ॥ క ॥ కలహంస నినాదములున్ । బలుతుమ్మెద రొదలువి
విధ, భంగులవేడిన్ । దలకొనినవాఁడి శూలము । లలరన్ జెవులందు
నాటి, నట్లై మఱియున్॥ ౧౨౫ ॥ గీ ॥ తల్లడిల్లుచుండి తామరమొగ్గలు।
తరుణి గుబ్బలనుచుఁ, దత్తరించి । చూచి కాకయున్న చోనుస్సు రను
చును । జాలనుమ్మలించి, జలదరించు ॥ ౧౨౬ ॥ క ॥ కలువల గనుకొని
కన్నియ । కలికి విలోచనములంచుఁ, గడుహర్షించున్ । బలుమారు నవి
గాకున్నను । వలవలఁ గన్నీరునించు, భ్రమఁబలవించున్ ॥ ౧౨౭ ॥ క ॥
ఈలాగు వగలఁ గుందుచుఁ । జాలింబడి మలయపవనుఁ, జందురు మద
నున్ । కైలాసపతి దలంచియు । హేలాగతి నిట్టులనుచు, నెంతయుఁ
బలికెన్ ॥ ౧౨౮ ॥ గీ ॥ నిన్ను మేఁతగొనిన, పన్నగమ్ములవల । యాము
గఁ జేసి పెట్టి, నట్టి మేలు । మదిని దలఁపకీవు మందా, నిలుఁడనన్ను । సుడి
సి వేడిఁగాఁగ, సోకఁదగునె॥ ౧౨౯ ॥ క ॥ మలయ నగంబున విపధర ।
కులములతోఁ గవిసిమనిన, కుత్సితమతినీ । వెలమి నుపకార మెఱుఁగుదె।
మిలమిల నిను పాముగఱచి, మ్రింగదె పవనా ॥ ౧౩౦ ॥ గీ ॥ అనుచుఁ
జంద్రునిజూచి యిట్లనియె హరుఁడు । తెలుపు నలుపున నావలెఁ, దేజ
రిల్లి । సోముఁడనిమించ దిశలసం, స్తుతివహించ । భూరికరముగ మ

చ్చిరో, భూషణముగ॥ ౧౩౧ ॥ మ ॥ వలనొప్పన్ ధరనోషధీ పతిగనిన్,
వాక్రువ్వఁగాఁ జంద్రకే। వలముస్నే శిరసా వహింప కుటిల, త్వప్రక్రి
యన్ నీవుమున్ । దలయేర్మాన్పవకానినీ యపృతహా, స్తంబెల్ల బోకా
ర ము। క్కిలి గావింతురె మన్మథ జ్వరము దు, ష్కీర్తిజన్ గురుద్రోహి
వై ॥ ౧౩౨ ॥ మ ॥ జనకుండప్పుల భంగపాటుఁబడఁ బ, ట్టుంబోక్కటన్
లేకమి । త్రుని వృద్ధ్యాశనుడాగి కన్పడకత, ద్రూపావసానంబునం। దు
న వేవేగను డెల్విచూప్పడఁగనున్, దోతెంచి మిన్నందు నిన్। గనితమ్ము
ల్ తలవంపనుందువు మృగాం, కా యుగ్ర చూడామణీ॥ ౧౩౩ ॥ క ॥
ఇల దోషాకరుఁడనఁగా । కలగన్ సారంగధరుఁడు, ఘనుఁడననాప్పే ।
రెలమినిడి శేఖరంబుగ । నిలిపితినవి తలఁచకెంచ, నీకౌనె శశీ ॥ ౧౩౪ ॥
క ॥ అనిమఱియు మదను మదిలో। ననఘుఁడు గుఱిజేసి పలికె, నా రామా
రా । మును నన్నునీవెఱుఁగుదు। విను మధికులతోడిపగవి, పకుల క
గునే॥ ౧౩౫ ॥ సీ ॥ కూటువగుంపుల, పోటునమ్మ కమునీ వెడఁటరూపయి
నిల్వ, వెపుడు మదన । ద్విజుఁడనుమాత్రమే, విధుఁడు సంధ్యలయందు ని
యమంబు గనఁడువ, ర్ణింపు మదన। పల్లవాస్పదవృత్తి, బరఁగు వసంతుం
డు సతముగానుండడె, చ్చరిక మదన । మూలకునోదుగుపా, ములనో
రఁబడిసుకృకు మలయానిలుండు చం, చలుఁడు మదన ॥ ౧౩౬ ॥ వీరలు
సుమఱి చండాల, వృత్తినిగురు । బోడిచి తినువారు కలుఁద్రావఁ, బో
వుసల్ల । మూఁకలునుగూడ పలుమారు, మోహరించి । వచ్చెదవు చే
టుపాటగు, వలదు మదన॥ ౧౩౭ ॥ గీ ॥ శివుఁడు కాముకుఁ డనుమాట,
చెల్లకుండ । సగము దేహంబొసంగితి, నగజకేను । నదిగణింపక స్తి
పున, న్నలచుటదియు। చలమొ గా మారహాస్యంగ, సవన మదన॥ ౧౩౮ ॥
చ ॥ వినుమిదె మోహినిన్ గదిసి, వేడుకతోఁ గుచదుర్గ యుగ్మము ।
య్యాఁగొని కైవసంబయిన, యంతనె చిక్కిన మధ్యదేశమున్ । గనిక
టిసీమకున్ మిగిలి, కామితమౌ రతిరాజ్యమేలుచో । ఘనముగు మో

హాపుక్ బలిమి,కల్మిని నేనును నిగ్రహించెదక్॥ ౧౩౯ ॥ గీ ॥ అనుచు లేచుచుఁ బొరలుచు,హాయటంచు। నట్టె బయాలాలకించుచు,నదుగొకాంత । యనుచు భ్రిమగొని కౌఁగిట,నదిమికొనుచు । నువిద లేదన్న నడలుచు,నున్నయపుడు ॥ ౧౪౦ ॥

—※ మోహిని శుకరూపంబునవచ్చి శివునితో మాట్లాడుట. ※—

క ॥ ఆమాయలాఁడి చిలుకై । యామన్మథు రిపునికడకు, నతిశీఘ్రిమునన్ । దామెరసివచ్చి పలికెడి । నీమాటికి వగలబొగల,నేటికిరుద్రా ॥ ౧౪౧ ॥ ఉ ॥ బాలికఁ జేరివేగ మరుఁ,బాళి విరాళినిగూడి మాడియే । లీలనుస్నైన నీవు తర,ళీకృతలోచన నాత్మ కింపుగా । నేలెడు నట్లుగాఁగ నగు, నేమిటికీవగఁ దల్లడిల్లగాఁ । జాలిఁ బడంగనిట్లు దివి,జప్రచయంబు వినంగ నవ్వదే॥ ౧౪౨ ॥ గీ ॥ అనిన నమ్మాయ చిలుకతో, నభవుఁడెలమిఁ । బలికె నన్నులయించి పెక్,భ్రిమలముంచి । పోయినటువంటి బంగరు,బొమ్మ కొమ్మఁ । గూర్పవేముద్దు పలుకులు,గులుకుచిలుక ॥ ౧౪౩ ॥ క ॥ నాపాలి భాగ్యదేవత । వై పొలుపుగ వచ్చినావు, హంసగమనతో । వైపలర గూర్పనీవే । ప్రాపుసుమీ తనకుఁదీపు,పలుకుల చిలుకా ॥ ౧౪౪ ॥ క ॥ చిలుకలకొలికిని గూడక । చిలుకా యెడయైన మరుఁడు,చిలుకల ములుకుల్ । చిలుకంగఁ జిలువతాళికి । జులుకక్ బ్రాణములువెడల,జూమన్నేనక్ ॥ ౧౪౫ ॥ క ॥ అని ప్రియము గులుకఁ దనుబ । లికినముద్దుల పలుకుచిలుక, క్రియగిలాకునగ్ర । కికనఁ దళుకు కలికిగలచ । క్కిన యనువుగఁ జిలుకసూప,గిరిగొను తమితోక్ ॥ ౧౪౬ ॥

—(※) పూఁబోదలో సురతోద్యుక్తరూపిణియై మోహిని శివునికిం గానవచ్చుట. (※)—

గీ ॥ ఆకురంగధారి యాలిగ,కఁటంగటఁ । బువ్వుపొదల నవ్వు, నివ్వటిల్ల । రవ్వలాడియైన జవ్వని,రతికిను । న్ముఖము గల్గినట్లు,ముద్దు మె

అని ॥ ౧౪౭ ॥ సీ ॥ పైటఁదొలఁగిబట్టి,బయలైన బటువుగు బ్బలమీఁదఁజూ
క్కులు,వలెనుహార । వల్లరుల్ చెలువొంద,వలనొప్ప గపురంపుఁ దావి
వీడెపుఁ గావి,మోవిదీవి। నెరయ నీవి సడల్చి,గరిమ నొయ్యన శయ్య
పైని ముద్దుమిటారి,బాగుమీఱి । యుండఁగఁ గనుఁగొని,ఖండేందు శేఖ
రుం డల్లంత రాఁజూచి,యతివ లేచి ॥ ౧౪౮ ॥ కులుకు పాలిండ్లపై పై
ట,కొంగుగప్పి । సిగ్గు జగ్గున బొలిచియు,జ్బెలువ నిలిచి । యున్న యి
వ్వాయి మతకరి,యున్నమిన్న । గూర్చి యిట్లను మన్విగా,కుధరధన్వి॥
౧౪౯ ॥ గీ ॥ మెచ్చవచ్చును వంచన,మేలుమేలు । చాలుఁ గూర్చుండు లే
వఁగా,నేలయిపుడు। వినయపరురాల వౌదువు,వెలఁదినీవు । చూడఁగ వి
వేకమెల్లనీ,సొమ్మెసుమ్ము ॥ ౧౫౦ ॥ చ ॥ అనుటయు మందహాసమున,న
య్యమృతాధర ముద్దుమీఱుసాం । త్వనముగఁ బల్కె దేవరవు,వచ్చిన
లేవక యుండవచ్చునే । యనినను దేవరంచును బ్రియంబున నీమది గ
ల్గియున్న నన్ । బెనువెత నిట్లు బెట్టుదువె,పెద్దయు పద్దున ముద్దుకో
మలీ ॥ ౧౫౧ ॥ క ॥ నావినియా వనితమహా । దేవునకిట్లనియె దేవ,దే
వుఁడవగునిన్ । నేవెతలఁ బెట్టలేదును । మీ వేఁదుఱు లగుచునన్ను,మీర
ననగునే ॥ ౧౫౨ ॥ క ॥ అనినన్ శివుఁడను వనితా । వనమునవనీ విటు
లడాగ,వచ్చునె నన్నున్ । గనుటకయి తిరిగి సొరిగితి। ననఁగా నక్కలి
కిపలికె,నాతనితోడన్ ॥ ౧౫౩ ॥ క ॥ ఎప్పటిచోటనె నాదగు । చొప్పు
ననేనుండ నన్ను,సురిగితివని । ని ప్పాటం బలుకుటయది నీ । తప్పగుటన్
మదినెఱుంగ,దలఁపవు రుద్రా ॥ ౧౫౪ ॥ సీ ॥ అనిన నిట్లనురుద్రుఁడు,డతివ
తో విరహాగ్ని తనికియుండఁగ నెట్లు,దాళియుంటి । వననింతి యిట్లను,వి
నుము కాఁగలకార్య మునకుఁ దాళక యెంత,మూఢుఁడైన । కడువేగఁ
బడఁబోనె,కనవలదా బుద్ధి కుశలత ననిన న,కుక్కధరధన్వి । ధరణిలో
నీవంటి,తాలిమికత్తెనె క్కడ గాననే నన్ను,పడఁతియనియె॥ ౧౫౫ ॥ క్షి
తిని జెలువలలో జత,జేసినన్ను । కూడఁదలఁచిన నీకుఁజి,కుక్కదునె రు

ద్ర । యనిన జిక్కితి వింకనైన, నలరువిలుతు । వెతలఁబెట్టక ననునేల, వే
యొయారి॥౧౫౬॥ మ ॥ అనినన్ దావిరి శయ్యలేదనిన న, జ్ఞాతాత్మితో
నాతఁడి । ట్లనునో ముద్దులగుమ్మ లేచి యిటులా, య్యారంబుతో వచ్చి
గ్ర । క్కున నాడెవడిమీదటన్ దమిసెలం, గన్ గూరుచుండంగ దో। యు
వఁగ కూర్మి రితి వాఁడవీవనుచురా, కబ్బోటి యిట్లున్నచోన్ ॥ ౧౫౭ ॥
సీ ॥ ఆలించి నాపలు, కకుర నజేస్తవే కడఁగినీ గుబ్బచ, న్గవమదీయ । వ
త్తు మొయ్యన నాన, పత్తుముంచ వెనిన్ను వలచిన వాఁడనే, తలిరుబోఁడి । ఆ
లస్య మేలనే, త్రైలోక్యసుందరి చేరరావే మరు, చేటిరంతు । నోర్వఁజా
లనెయని, యుగ్మలిడాయంగఁ జేరి కౌఁగిటఁజేర్పఁ, జేతులప్ప ॥ ౧౫౮ ॥
ళించ నబ్బోటి వడదట్టి, లీలనల్ల । నల్లననుబోవఁ బోవంగ, మెల్లమెల్ల ।
శివుఁడుగదిసియు నమ్మనో, భవునిబాణ । తతుల వెతఁబడె మిగుల ద,
త్తరముగాఁగ॥౧౫౯॥

—(*) శివుండు మోహినింబట్టి కౌఁగిలించి స్ఖలితరేత
స్కుండు కాగా నమ్మోహిని విష్ణురూపంబు దాల్చుట. (*)—

చ ॥ అనువగు మోహ ముప్పతిల, నందముగా నొలఁగట్టి గాఁగఁ
గ । ట్టినపులివన్నె పట్టుజిగి, కెంకుల దుప్పటిజార నాత్మలో । నెన
సిన గుట్టుమట్టుగల, దెల్లబయల్పడ వీడఁగాజడల్ । వనితనుఁ బట్టఁగాన
దియు, వాల్చలు కీల్జడ గొట్టఁ గొట్టినన్ ॥ ౧౬౦ ॥ ఉ ॥ కొట్టునకోర్చి
చిట్టఁడయి, గొబ్బునఁ బయ్యెదఁ గులుకు గుబ్బలున్ । బట్టినఁ బట్టనీక, చ
ల, పట్టి కరంబును దిట్టనెట్టఁన్ । బట్టి బయల్గ గుట్టుకను, పట్టఁగఁ గట్టిగఁ
గౌఁగిలించి పెన్ । గొట్టును రట్టునౌ తమిని, గోర్కె ఫలింపఁ జెలఁగు
చుండఁగన్ ॥ ౧౬౧ ॥ చ ॥ కడుపడి సంగనన్ బిగువు, కౌఁగిట బిగ్గఁగఁ
జేర్చుకొన్నయి। ష్పడె తనువెల్ల ఝుమ్మురన, ఝోరనబారిన శుక్ల మేఱు
లై । మడుగులు కాల్వలై ధరణి, మండలిసోకిన చోటులెల్లఁ బు । త్త
డియును వెండియై తగ్గె, నతండును గాంచెను బారవశ్యమున్ ॥ ౧౬౨ ॥

గీ ॥ పారవశ్యమంది పదపడి, కన్నులు। విచ్చి చూచినప్పుడు, విచ్చలముగఁ। జెలువు గులుకుచున్న శృంగార, వనమెల్ల । నప్పుడున్న సభగ, నొప్పుమి గిలి ॥ ౧౬౩ ॥

—(*){ శివుఁడు విష్ణుంగాంచి బ్రహ్మజ్ఞానమొంది తన తెలియమికి సిగ్గువడుట. }(*)—

సీ ॥ కటకాంగుళీయక, కనకహారంబులు తళుకుల కన్నులు, జెళు కుకొప్ప । బింబాధరము చంద్ర, బింబ ముఖంబును మందయానము సింహ, మధ్యమహిమ । బటువుగుబ్బల గుల్కు, మటుమాయలాడు తనం బైన యట్టిరూ, పంబుమాని । శ్రీకాంతతో హరి, చెంతనె ప్పటియట్లుండి యునప్పు మొగమునఁ, జెంగలింప ॥ ౧౬౪ ॥ లలితలీలలఁ దత్సభా, స్థలివ హించి । యున్నఁ గన్నులఁ గని శివుఁ, డున్నతముగఁ । దనహృదయము మను పర్వత, మునఘనముగఁ। బ్రకటమైన బ్రహ్మజ్ఞాన, భానుఁడొదవ॥౧౬౫॥ చ ॥ తెలివిఁదనర్చి హ్రీయుగుమ, దిఁగని యియ్యది విష్ణుమాయనేఁ । ద లపఁగనేరనైతిఁ దొలు, తఁ వలదంచునె గౌరిపల్కినీ । నళినదళాత్ముఁ డుఁ వలద, నంగను మానక నాడుసేయఁగాఁ । గలుగుటగాదె యీస భన, గఁ మతి తత్ఫలమందుటీవగఁ ॥ ౧౬౬ ॥ గీ ॥ అనుచు పీడిన జడలు మేలనువుగాఁగ । వ్యాఘ్రగజచర్మములు తగు, వైపుమేన । నుంచికొని పొందుగాసవ, రించుకొనుచు । శివుఁడు నిందాస్తుతులు తన, చిత్తమందు ॥ ౧౬౭ ॥ గీ ॥ సరిగనెంచుచు శాంతని, ష్ఠాగరిష్ఠ । చింత యలవడఁగానుండె, నంతనలువ। తామరసనేత్రు మాయచే, దములఁబొగడె। తామసించక తచ్ఛరి, తములతోడ ॥ ౧౬౮ ॥

—(*) లక్ష్మీప్రభృతులు విష్ణుమాయ స్తుతించుట. (*)—

క ॥ మీమాయఁ దెలియవశమే । స్వామీయని రమనుతించె. శంకరుమరుబల్ । బామల బ్రమ యుంచితిరని । శ్రీమంతుఁ విష్ణుదేవు, శివ కీర్తించెఁ ॥ ౧౬౯ ॥ ఉ ॥ వేలుపు పెద్దరాణియ్యును, విష్ణుని మాయ

ల లీలలెల్లనా । నాలలితాను రాగ నట, నక్రియతాళ లయాదు లేర్ప డన్ । జాలఁగ మంగళ ప్రదమె, సంగఁగఁ బాటలు పాడెవేగమే । వే లుపు భేరులున్ మొరసె, విస్ఫుట బంధుర సుందరంబుగన్ ॥ ౧౭౦ ॥

—(*) నారదుండు సంతోషంబున గంతులు వైచుట. (*)—

గీ ॥ కూర్మి సంతోష పడిరెల్ల, సురలు మునులు । బహువిధం బుల శ్రీహరి, మహిమఁ గాంచి । యట్టి యెడలేచి సంతోష, ముట్టిప డఁగ । కన్నులాగివిచ్చి సభయెల్లఁ,దన్నుఁజూడ ॥ ౧౭౧॥ గీ ॥ బంటు పంతంబు మాని సం,భ్రమున లేచి । శివునిఁ జిక్కించి సన్నుఁగా,చితిర టంచు । నా రదుఁడుకుంచె విసరుచుఁ, బాటిబాటి । గంతులాగివై చె బిట్టుగా, నంతు లేసఁగ ॥ ౧౭౨ ॥

—(*) శంకరుండు విష్ణుతో నీమాయ నెఱుఁగని నన్నుమన్నింపుమని వేఁడుట. (*)—

ఉ ॥ అప్పుడు శంకరుండు కమ, లాసనముఖ్య సుపర్వ వంద్యు నిన్ । దప్పక విష్ణుఁ జేరి ప్రమ, దం బెసఁగన్ వినుతించె లోక మం। దెప్పుడు నిన్నెఱుంగుదు న, హీన మహాబహు శక్తి యోన్నతుల్ । సొ ప్పడ నెంత వారలను, జులకనఁ జేయుదు వాత్మ శక్తిచేన్ ॥ ౧౭౩ ॥ క ॥ ఏనెఱిఁగి యెఱిఁగి నిన్నున్ । మానని వాగ్వాదవృత్తి, మారొకఁ టిఁగదా । పూనినవుఁ జిన్న వుచ్చితి।మానిని రూపానరఁ దాల్చి,మధు దమన హరీ ॥ ౧౭౪ ॥ క ॥ నిన్నెన్న నెఱుఁగ నన్నున్ । మన్నింపుము గౌరవముగ, మాధవ యంచున్ । విన్నప మొనర్చ విని సం । పన్నుఁడు హరి నెనరుదోఁపఁ,బలికెఁ బ్రియమునన్ ॥ ౧౭౫ ॥

—*విష్ణుండు శివునితో నీకు నాకు భేదంబులేదని సంతస పఱచుట.*—

క ॥ నేననఁగా నీవనఁగా । మానుగ మన కిద్దఱకుఁ గ్ర,మంబు గ భేదం । బేనాటి కేని గలదే । మానుం డుప చారమేల, మన లోమనకున్ ॥ ౧౭౬ ॥ దేవతల లోపల మహా । దేవుఁడ వీవెన్నన

కల, దిగ్ధరణి ముఖ । స్థావర జంగమ ములు మరి । నీవే యెల్లందుఁ
దెలియ, నీవేనేనున్ ॥ ౧౭౭ ॥

—(*) శివుండు విష్ణునివీడ్కొని నిజనివాసంబున కరుగుట. (*)—

చ॥ అనితగఁబలికి ప్రేమమున,నంపఁగఁ బెంపు దలిర్పఁ గామ
దిన్ । ఘనుఁడగుశంకరుండు త్రిజ,గత్పరి పూర్ణుఁడు వచ్చినట్టి వా । ర
సుపుగ వెంటనంటి విన,యంబునఁగొల్చి భజింపఁగాఁ జనెన్ । దననిజ
వాసనీమకు ము, దంబున నెప్పటి యట్ల వేడ్క తోన్ ॥ ౧౭౮ ॥ క ॥ అ
ని వైశంపాయన ముని । జనమేజయునకును విమల, చారిత్రునకున్ ।
విన విన వేడుక పరిగొన । వినిపించినపుణ్యకథ వి, వేకస్ఫూర్తిన్॥౧౭౯॥

—(*) ఫలశ్రుతి. (*)—

గీ॥ రేయుఁ బగలు విష్ణు, మాయ విలాసమీ । కథపఠించి వ్రా
యఁ, గన్న విన్న । జనులకెల్లఁ బుత్త్రి,సంపద లాయు రా । రోగ్య
భాగ్యములు ని, రూఢమగును ॥ ౧౮౦ ॥ శా॥ నానారత్న విచిత్ర భూ
షణకళా, నైపుణ్య మూర్ధన్యగా । రీనారీ రమణాంఘ్రి పద్మ విలస,
ద్భృంగాంతరంగాజనా । శ్రీనిత్యోత్సవ మందిరాంతర బహు, శ్రేయ
స్కరాబంధుసం । తానా వెల్గొంటి బంగ రేచ నృపతీ,ధర్మజ్ఞ విద్వన్నిధీ॥

గద్య॥ ఇది శ్రీమద్దత్తాత్రేయ గురు చరణారవింద మకరందబిందు
సందోహా నంద మాన సేందిందిర భద్రకాళీ వరప్రసాదిత
కవితా చమత్కార కుమారయాచ నృపదత్త తిక్కయ
జ్వ నామాంతర భాసుర రోసనూరి లింగ నామా
త్య పౌత్ర గంగన మంత్రి పుత్ర కాశ్యప గోత్ర
పవిత్ర వజ్రకంకట విశంకటమతి వేంకటపతి
కవిప్రణీతంబైన విష్ణుమాయా విలాసం
బను శృంగార ప్రబంధంబు నందు
సర్వంబును తృతీయాశ్వాసము
సంపూర్ణము.